

D I V A V I R G O

11993

БИБЛИОТЕКА
САМАРСКАЯ
УНИВЕРСИТЕТА

F. HENRICI SEDVLI,

ex Ordine Minorum,

DIVA VIRGO

MOSÆ-TRAIECTENSIS.

Conventus Radon ad J

Callan

De Ciuitate Mosæ-Traiectensi, & Diuæ Virginis
Imagine. De sacrarum imaginum antiquitate,
vsu & fructu, ad sensum Ecclesiæ. De Suppli-
cationibus siue Processionibus Ecclesiasticis, &
nonnullis aliis ritibus priscis ac nouis. Admi-
randa à Diuæ Virginis imaginibus superioris
ætatis. A Diuâ Traiectensi miracula æui nostri,
ex fide scripta.

*Ex libris Pauli Pij
Prest. m. d. c. ix.*

ANTVERPIAE,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.

M. DC. IX.

11993

Imp. 29. 18.

ex Ordine M. ...

39911

(libra)

De ... & ...
...
...
...
...

...
...
...

Nobilibus & Clarissimis
PRAETORIBVS,
CONSVLIBVS,
SENATVI

VRBIS MOSÆ-TRAIECTENSIS

F. Henricus Sedulius do & confecro.

IBRVM hunc meum,
Amplissimi Viri, iu-
re vobis offero: quia
de vestrâ Vrbe, pie-
tate & miraculis agit

DIVAE VIRGINIS, quæ apud vos est
in magnâ veneratione. Ciuitas vestra
meritò dilaudatur ab amœno situ, à
vetustate, ab altis mœnibus, à conspi-
cuis templis, ab amplitudine, à rerum
omnium copiâ, & rebus in bello for-
titer gestis: sed ea fragilia sunt, incerta
& caduca. Vrbes vniuersæ vbi fuerint
aliquando quæretur, & exitij vario
genere tollentur. Quidquid longa

series struxit laboribus multis, vna
dies dissipat. Incrementa lentè vide-
mus exire, in damnum festinari, nihil
publicè stabile manere. Omnia hu-
mana, lanugo, vmbra, flos, aura, lu-
dus, orbis quidam perpetuâ conuer-
sione omnia voluens; nunc stabilis,
nunc rotans, nunc labilis, nunc fixus,
anni temporibus, diebus, noctibus,
mœroribus, voluptatibus, morbis
& variis calamitatibus, secundisque
rerum successibus; deniq; finis om-
nium puluis. Atqui religio & pietas
ad omnia utilis, promissionem habet
vitæ, quæ nunc est & futuræ: à quâ
remotos oculos numquã Vrbs vestra
habuit; nisi quòd illi, orbis exitio na-
ti, tãtis per ciuitatem infederint, dum
impietatis suæ pœnas exsoluissent.
Religione vnicâ & verâ imbuti, ha-
ctenus floretis, etiam post tot strages
atque ruinas. Pronior etenim Deus
in suos cultores: & nihil est, quod ita
nequeat

nequeat occasui subiacere, quàm vera Religio; quâ nihil hominibus desiderabilius, nihil sanctius haberi debet: vt quæ sola certò ducit ad veri Numinis aram & immortalitatem; sine quâ pecus est omnis homo. Et verò scimus plerosque haberi citra pietatem beatos in speciem: à quibus tamen ipsa beatitas plusquam cælum à terrâ disiungitur. Deum nesciūt, & diuitiis affluunt: honoribus florent, pollent potestate. Sed quid? altiùs attolluntur, vt cadant altiùs. Quemadmodum victimæ saginantur ad supplicium, & hostiæ coronantur ad pœnam: ita miseri hîc bona sua recipiūt, tandem æternis ignibus addicendi. Itaque nemo beatus dici potest extra veritatem proiectus. & nusquam potest esse vera felicitas, vbi non est vera pietas. Quapropter nulla spes immortalitatis atq; beatitudinis homini potest esse reliqua, nisi profligatis

BENIGNO LECTORI.

TRAIECTVM ad Mosam,
 Leodicensis Antistitis, vnâ
 etiam Brabantiaë Ducis,
 pietate, modestiâ, armis
 virisque nobilem urbem, cum venissem
 pro ratione muneris: accepi multa ad
 Deiparæ Matris imaginem, quæ in cœ-
 nobio nostro Fratrum Minorum est,
 facta miranda; & inter ea, necdum fuis-
 se, qui stilo prouulgaret. Itaque lubens
 Dei gloriæ, & Diuæ Virginis honori id
 operis suscepi: inquisiui, collegi, scripsi;
 non dubiosa, sed ea dumtaxat, quæ dili-
 genter examinata in publicis confessi-
 bus, testibus firmata sunt & iurata.
 Omnia non licuit: quia & hîc quoque,
 quod Ecclesiæ lumen in re tali; *Miracula*
vbicumque fiunt, ibi sciuntur vix à totâ
ipsâ ciuitate, vel quocumque commanentium
loco: nam plerumque etiam ibi paucissimi
sciunt, ignorantibus ceteris, maximè si
magna sit ciuitas. Et quando alibi aliisque
narrantur, non tanta ea commendat auctori-
tas, vt sine difficultate vel dubitatione cre-
dantur,

Augustin.
 lib. 22 de
 Ciu. Dei.
 c. 8.

dantur, quamuis Christianis fidelibus à fidelibus indicentur.

Et verò nihil hîc de mendacio adscriptum, sed quæ certa sunt commemoro. Inquirant, quibus sua salus curæ & cordi est, credent. Sin autem: nihil mirum.

Solent oculis clausis denegare, qui non credunt factum esse, quod nolunt.

Hier. ad 3.
Lucifer.
c. 4.

Clausos oculos habent, ne in his Veritatis lumen adspiciant. Apud prophanas mentes, nulla res præclara fidem inuenire potest.

Gre. Naz.
Orat. in
funere
frat.

Et cur non credunt? Quia etiam sub Mose, quando et si non talia, plurima tamen sunt facta miracula;

Io. Chryc.
Hom. 13.
in Matth.

nihilominus post illa omnia, post voces, post tubas, post tonitrua, post fulgura, & vitulum fabricauerunt, & Beelphegor initiati sunt. ita & hi ipsi qui aderant, cum vidissent Lazarum resuscitatum,

Ioã. 11. 47.

tamen à credendo ei, qui hoc ipsum operatus fuerat, refugerunt, ut ipsum quoque interficere sæpè conati sint.

Quando enim anima ingrata fuerit ac praua, morboque inuidiæ oppressa, nullo omnino horum superatur;

ut è regione voluntas bona, unà cum fide omnia suscipit, nec admodum indiget signis inuari.

Dei Diuorumque hostes, Sanctorum
negant miracula, perduelles Catholicæ
Religionis: quæ cum miraculis adstrui-
tur, hæc contemptum eunt; vt arma,
quibus illi sternuntur, nobis eripiant.
*Nulli dubium, verba virtuti cedere, pra-
uas doctrinas prodigiis & miraculis.
Faceſſat impia malignitas, & cæcitas im-
perita. Nam quid? Soli Deo honor &
gloria, inquitis: non Sanctis, non icun-
culis istis. Audite; Soli Deo honorem
damus, vt omnium bonorum fon-
ti: sed is quia in Sanctos deriuat, et-
iam illos adſpectu diuinitatis colimus;
non vt deos, sed vt qui Deum ſibi
pietate conciliauerunt. Scimus quid ad
Heli Sacerdotem ipſe Deus; Quicumque
honorificauerit me, glorificabo eum. Itaque
ego filij gloriam cum matre, non tam com-
munem dico, quàm eandem. * Nec eſt du-
bium, quidquid in laudibus matris proſeri-
mus, ad filium pertinere: & ruruſum, cum
filium honoramus, à gloriâ matris non rece-
dimus. Deus in homine colitur, & homo
in Dei religione honoratur; addo etiam,
& adoratur. Porrò ſolius Dei honor,
quem*

Amb. in 1.
cap. ad Ro.

Non eru-
beſco Euā-
gelium.

1. Tim. 1.
17.

1. Reg. 2.
31.

Arnold.
Carnoten.
De laudib.
Mariæ.

* Ber. Ho 4
ſuper Miſ-
ſus eſt.

quem isti prætendunt, Dei iniuria, & orbis interitus est.

De miraculis Diuæ Virginis magni viri haud pœnitenda scripserunt: sed etiam ista inuenerunt sacrilegium. Sed quemadmodum qui fontes obstruunt, alibi fortius vident erumpere: ita aduersus inuidos istos, veritatis antagonistæ violentius repugnant. Quos mihi ius sit in hoc itinere sequi, et si non eodem gradu. Verùm cum mihi, quæ veterum Catholicorum sententia, & sensus de sacrarum cultu imaginum, aduersus Nouatores sit apertè declarandus; & nonnulli ritus Ecclesiastici, in illâ nostrâ celeberrimâ Supplicatione (quam infra describimus) hætenus in laudem Dei genitricis vsurpati, asserēdi videantur: quod mihi soleinne est, *lubenter, ubi mihi congruere video, verba Sanctorum assumo: quò vel ex vasculorum pulchritudine gratiora fiant, quæ in his Lectori apposuerim.* Christi testimonio, *Vinum vetus melius est.*

Cap. 21.

Ber. Ser. 3.
super Mis-
sus est.

Luc. 5. 39.

Ceterùm ego, cum illustri Scriptore, *obsecro eos qui lecturi sunt, vt fidem dictis adhi-*

Sulpit. Se-
ner. de vitâ
S. Martini.

Indid.

adhibeant; neque me quidquam nisi comper-
tum & probatum scripsisse arbitrentur:
alioquitacere, quàm falsa dicere, maluissem.
Et licet maligni, nos quoque cum
Diuâ Virgine quàm maximè oderint;
tamen illud facile confido, omnibus sanctis
opusculum istud gratum fore. De cetero, si
quis infideliter legerit, ipse peccabit. Ego
mibi conscius sum, me rerum fide, & amore
Christi impulsus, vt hæc scriberem, mani-
festa exposuisse, vera dixisse: paratumque,
vt spero, habebit à Deo præmium, non qui-
cumque legerit, sed quicumque crediderit.

PHY-

PHYSIOGNOMIA
D. VIRGINIS MARIE.

MORES, formæ & staturæ eius modus talis (vt inquit Epiphanius) fuit. Erat in rebus omnibus honesta & grauis, pauca admodum eaque necessaria loquens, ad audiendum facilis, & perquam affabilis, honorem suum & venerationem omnibus exhibens. Staturâ mediocri: quamuis sint, qui eam aliquantulum mediocrem longitudinem excessisse dicant. Decenti dicendi libertate aduersus homines omnes vsa est, sine risu, sine perturbatione, & sine iracundiâ maximè. Colore fuit frumentum referente, capillo flauo, oculis acribus, subflauas & tamquam oleæ colore pupillas in eis habens. Supercilia ei erant inflexa, & decenter nigra. Nasus longior, labia florida, & suauitate verborum plena. Facies non rotunda & acuta, sed aliquanto longior; manus simul & digiti longiores. Erat denique fastus omnis expers, simplex, minimeque vultum fingens, nihil mollitiei secum trahens, sed humilitatem præcellentem colens. Vestimentis, quæ ipsa gestauit, coloris natiui contenta fuit; id quod etiamnum sanctum capitis eius velamen ostendit. &c.

Niceph.
Callist.
lib. 2. hist.
Eccles.
cap. 23.

IN DIVÆ VIRGINIS MOSÆ-
TRAIECTENSIS Miranda à R. P.
HENRICO SEDVLIO descripta.

INSIGNES pietate viros, virtutibus, arte,
Ingenio, meritis, doctrinâ, viribus, armis,
Moris erat quondam statuis ornare dicatis;
Vivat ut æternum per postera sæcula nomen.
Olim sic fertur magnum decorasse Platonem
Rex Ponti: meritis sic Scauola, Clælia, clari
In patriam, dicto pariter celebrantur honore;
Effigiemque sui Demosthenis Attica tellus
Exhibet, ingenti fabricatum mole colossum.

En tibi, Virgo parens, vasti per climata mundi
Christicola statuas gratanti pectore passim
Constituunt, titulos, altaria, templa, domosque:
Quod genus humanum tantis sit honoribus auctum,
Ereptumque malis per te, veneranda supremi
Sponsa Dei, Regina poli, genitrixque Tonantis!
O quam te memorem Virgo! Quis carmine claudat
Tot benefacta tuo merito mortalibus agris
Præstita, continuis tot iam labentibus annis?
Traiectum vel certè unum testatur abundè,
Pluribus auxilium miseris ibi Virgo beata
Vt præstet, sacram Francisco adeuntibus adem.
Sedulus ista stylo dulci Sedulius, ecce,
Describit: placido tu, Diva, hæc suspice vultu.
Perlege Lector ouans: nam post legisse iunabit.

F. Gulielmus Spoelbergius ex Ordine
Minorum, Guardianus Mechli-
nicnsis, canebat.

PAVLVS PP. V.

VNIVERSIS Christifidelibus præsentis litteras inspecturis Salutem & Apostolicam benedictionem. Ad augendam fidelium religionem, & animarum salutem, cælestibus Ecclesiæ thesauris piâ charitate intenti : Omnibus vtriusque sexus Christifidelibus verè pœnitentibus & confessis, ac sacrâ Communione refectis, qui Ecclesiam Fratrum Ordinis Minorum sancti Francisci de Obseruantia, Ciuitatis Traiectensis, Leodiensis Diœcesis, in secundo festo Paschatis Resurrectionis Domini nostri Iesu Christi à primis vesperis vsque ad occasum Solis Festi huiusmodi, singulis annis deuotè visitaerint, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac sanctæ Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum preces effu-

effuderint; Plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem misericorditer in Domino concedimus: præsentibus ad septennium tantùm valituris. Volumus autem, vt si aliàs Christifidelibus dictam Ecclesiam visitantibus aliquam aliam indulgentiam perpetuò vel ad tempus nondum elapsam duraturam concesserimus, præsentibus nullæ sint. Datum Romæ apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXIII. Iulij, M. DC. VII. Pontificatus nostri Anno tertio.

Scipio Cobellutius.

F. HEN-

F. HENRICI SEDVLI,

ex Ordine Minorum,

DIVA VIRGO

MOSÆ-TRAIECTENSIS.

CAPVT I.

*Affectus noster aduersus Deiparam Virgine-
nem, cum illius inuocatione verbis san-
ctorum Patrum.*

TRACVLA scripturus Diuae
Traiectensis, cum à Numine,
prisco pioque ritu, principia
capienda sint, *inhabitatorem*
eius inuoco Spiritum sanctum:

Hieron.
Hilarion.

*ut, qui illi virtutes largitus est, mihi ad narra-
das eas sermonem tribuat, ut facta dictis exe-
quentur. Verùm id quis poterit pro eius di-
gnitate? quippe quæ tanta sit, ut vniuersa quæ
mundi ambitu continentur, cum illius digni-
tate comparari non valeant. Si enim Aposto-
lus Paullus de aliis Sanctis verè asserit; Quibus
dignus non erat mundus: quid de Deiparente
Virgine cogitare nos par est, quæ vniuersos suo*

Basil. Epif.
Seleuc. ser.
de Annun-
tiat. B. Ma-
riæ.

Heb. 11. 38

A

splen-

splendore tantum excedit, quantum Sol reliqua astra? Sed licet metus deterreat, tamen quia animus adhortatur: certi, munera non manu aestimari sed mente; tum etiam, quid scribere fas sit, non quemadmodum, in primis dispiendum esse; cum facere scribenda nequeamus, conabimur legenda scribere.

2. Te igitur Diua Virgo secundum Deum adeuntes, qua fas est adoratione & precibus, flexis genibus cordis & corporis supplicamus; adesto patrona tuis operibus: adesto clientuli tui scriptioni. *Gratia plena es, Dominus tecum est:* non modo tibi, sed & omnibus nobis. Non potest sicari fluuius, qui semper impletur: imple mentem, moue manum, ut etiam noster sit *calamus scribae velociter scribentis*. Te imploramus, per quam spes vnica salutis ad nos profluxit. *Inuiolata, integra, planeque pura ac casta Virgo, Dei genitrix Maria! Regina omnium, spes desperantium, Domina nostra gloriosissima, optima atque praecellentissima! sublimior calitibus, candidior Solis radiis atque fulgoribus, honoratior Cherubim, & multis oculis claris spiritibus perspicacior; sanctior Seraphim, & incomparabiliter reliquis omnibus supernis exercitiibus gloriosior! Vnica spes Patrum, gloria Prophetarum, praconium Apostolorum, honor Martyrum, letitia Sanctorum, & lumen probatissimorum Abraham, Isaac & Iacob! decus Aaron, splendor Moysis, & Gedeonis*

Luc. 1. 28.

Psal. 44. 2.

Ephrem
de laudib.
B. Mariae.

deonis vellus; cætus Hierarcharum omniumq;
Sanctorum corona, ob immensum fulgorem
atque splendorem inaccessa! . . . sub tuâ tutelâ
& protectione toti sumus. Da verbum cordi,
quæ mundo dedisti Verbum Deum. Da, quod
piè institui, feliciter exsequi; Deo in honorem
& gloriam, tibi in debitum cultum & venera-
tionem, cultoribus tuis in fructum.

3. Tu mihi Diva faue, cælū cui militat omne, Bapt. Mæt.
i. Parth.
Quâ trepidât Erebi sedes, cui terra fretumq;
Vota precesq; ferunt: nostro tu Sancta labori
Sis præsens: operiq; tuo largita futuro
Præsidium, nostra veniens illabere menti.
Tu licet à nostro spatiis ingentibus orbe
Disiungere, suos quâ tum Polus eleuat ignes:
Non tamen humanos casus oblita, tuumq;
Nil pertasa genus, vigili mortalia curâ
Suscipis, & lacrymæ tangunt tua pectora
nostra.

Tu placidum terris sidus, quod liberat omnes
A pelagi feruore rates, quod luce benignâ
Saturni Martisq; graves eliminat iras.
Tu nobis Elice, nobis Cynosura; per altum
Te duce vela damus portus habitura secūdos.
Tu mare, tu vêtos, tu sidera cuncta, Deumq;
Concilias; tu tuta salus, tu pacis origo,
Tu commune bonū, generis tu gloria nostri.
Huc ades: & cæptos præsentis numine cursus
Dirige, & infirmam rege per vada cerula
puppm.

Ioan. Da-
maf. in
Carminib.

4. Inuituperabilem, Deipara, spem tuam
habens seruabor: defensionem tuam possidens;
per quam, ô pura, non timebo. Persequar ini-
micos meos, & in fugam vertam; solam habens
ut thoracem, protectionem tuam, & omni-
pens auxilium tuum. Et deprecor clamans tibi:
Domina salua me intercessionibus tuis; & eleua
me è tenebroso somno ad tuam glorificationem,
potentiâ ex te incarnati Dei.

G. Naziã.
Traged.
Chris. pat.

Veneranda ô Virgo! casta, felicissima!
Quanta beata nunc Beatorum in polo,
Exuta quidquid facis humana, sedes,
Aeternitatis pallio ornata, ut Dea
Habita, senectæ expers: supremo ex athere
Benigna adesto vocibus meis; preces
Admitte Virgo ô inclyta! hic quando tibi
Verbi parenti, sed supra modum tamen
Legemq, solus inter omnes contigit
Honor. Ego fretus his, tibi me audentius
In verba supplex offeram: & suauissimo
Contextam ab horto, quâ tuû exornem caput,
Coronam, ô Domina, proferam . . . . .

CAPVT II.

Origines vrbis & pontis Traiectensis.

I. SED operæ pretium fuerit, ante omnia,
Squâ nota sunt, vrbis initia, vbi magnâ
pietate Diuæ Virginis imago colitur, præli-
bare.

bare. Verùm hæc exquisitissimè perscribere, non tam in promptu est, quàm incrementa videre. *Nulla non res principia sua magno gradu transit*. Ut glandes minimæ sunt partes, quas magna ferunt robora, causæ quoque maximarum arborum: sic immensæ ciuitates paruis creuere primordiis. Paullò altiùs nonnulla repetenda sunt, lucem aliquam offusis tenebris allatura. Fabulosa, & quæ talia videri queant, prætereò, ea modò scripturus, quæ apud bonos memorantur auctores.

Sen. 3. de Benef. c. 29.

2. *Gallia omnis est diuisa in partes tres: quarum unam incolunt Belgæ, aliam Aquitani, tertiam, qui ipsorum linguâ Celtae, nostrâ Galli appellantur. . . . Belgæ ab extremis Gallia finibus oriuntur: pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni; spectant Septentriones & orientem Solem. Et verò comperimus ple-*

I. Cæs. 1. Com. de bello Gall.

rosq; Belgas esse ortos à Germanis, Rhenum antiquitus transductos, propter loci fertilitatem ibi consedisse, Gallósque qui ea loca incolerent expulisse. Neque incompetum est, irrupisse Germanos adusque Neruios: & ij quoque natio Germanica.

Id. 2. Com. de bello Gall.

Strabo 4. Geograph.

3. *Porrò autem, qui primùm Rhenum transgressi Gallos expulerunt, nunc Tungri, nunc Germani vocati sunt. quod sæculo Cæsaris, aut circa ea tempora ante ipsum, euenisse certum est; quando nonnihil res Tungrorum*

C. Tac. de moribus German.

augeri cœperunt: vt verifimile fit, cùm ad Tungrorum urbem, siue per eam ad alios Belgicę tractus, Transrhenani quotidie proficiscerentur; & Mosa, quem oportebat transmittere, vbi nunc Traiectum est, haud procul à Tungris, oportunitissimum transportationi locum præberet; per flumen traiectum fuisse nauigiis: nam hodieque Germanorum cum variis mercibus frequentissima per urbem Traiectum vltro citroque commeatio est.

4. Nec abest à vero, locum hunc ab initio mox ædibus frequentem fuisse, facile vt in vicum increuerit: quod ipsum opidulum, quod pons Traiecto coniungit, indicare videtur, etiam nunc *Vicus* appellatum. Beda in Martyrologio scribit D. Seruatium è Tungris, *ne ciuitatis atque Ecclesiæ suæ videret excidium, Domini reuelatione communitum, transisse ad vicum Traiectensium, ibique defunctum*. Apud barbaros & paganos *Via regia* dicebatur. Et Romanos hîc in bello frequentes, commodum suis copiis hunc traiectum reperisse, credibile est, & ad tutelam traiectus excitasse munitiones. Florus commemorat *Drusum per Mosam flumen, per Albin, per Visurgim, per Rheni quidem ripam, quinquaginta amplius castella direxisse*. Vestusta mœnia quisquis spectauerit cis vltroque Mosam, quisquis duxerit, arguunt certè opera perantiqua.

111. Id.
Maij.

Matth.
Herben. de
Traiecto
instaur.

Lib. 4. de
gestis. Ro-
man. c. 12.

5. Scribit Matthæus Herbenus, primordium civitatis cõdendæ Julium Cæsarem fuisse: & cum multis præliis Galliam Germaniamque oppressisset, Traiectum convenientissimum locum hiemandi copiis suis delegisse. Tradit etiam Ioannes Goropius, Romanos & portis & opidi auctores fuisse, cum huc castra sua transtulissent. Nam Traiectum urbis nomen à traiciendo flumine videtur factum. quamquam nescio unde Ammianus Marcellinus acceperit Obtricense Mose opidum, quo Traiectum super Mosâ situm intelligere videtur: nisi fortè id mutatus sit à Tungris, qui Traiectum in Tricht mutarant. & quia Traiecti nomine duo opida vocabantur, alterum inferius apud Batauos, alterum superius in Tungris; hoc Oppertricht, id est, Superius Traiectum, & syncopiõs Optricht vocarunt, è quo Obtricense opidum Marcellinus fecit; illud Wtertricht, id est, Exterius Traiectum, & concisè Wtricht nominarunt. Vulgò istud, maximè Germani superiores Maestricht, id est, Mose Traiectum vocant, ad differentiam Traiecti inferioris, quod tamen Vtricetum melius appelles, vt nonnullis videtur.

Libro de Traiecto instaurato.

In Aduaticis.

Lib. 20.

Hub. Tho. Leod. com. de Tungris & Eburonibus.

6. Video plerosque magni nominis Historicos magnas offundere tenebras, cum superius Traiectum, quod ad Mosam est, cum inferiori Traiecto, quod Ultraiectum dicitur, confundant; errant nominis similitudine falsi: quia sunt diuersæ civitates in diuersis

ab ordi
 opist
 circuli

Amand.
 Zirickzæus
 Chron.
 etat. 6. an.
 Chr. 696.

regionibus. Illud superius ad Mosam est prope à Tungris : hoc inferius , vicinum Batauis , ad Rheni veteris alueum , quod primitus , cum arx esset , occupatum à *VViltis* , id est , *Hollandis Australibus* , dictum est *Wiltembourg* : tempore autem *Dagoberti Regis Franciæ ab exulibus Traiecti superioris* , dictum est *Wtricht* , id est , *Ex Traiecto* ; & dicitur *Traiectum inferius* . Hæc *Amandus Zirickzæus* , penes quem nominis huius fides esto.

7. Pons Traiectensis , auctore *Matthæo Herbeno* , *Strabonis ætate ab Augusto vel Tiberio sublicius edificatus fuit* . *Cornelius Tacitus* scribit , *Cl. Ciuili Batauo* , aduersus Romanos arma mouenti , plurimum societate , quos in partem suam pertraxerat , aucto , *Cl. Labonem* , quò minus ultra pergeret , *Bethastorum* , *Tungrorumque* & *Neruiorum tumultuariâ manu restitisse* , fretum loco , quia pontem *Mose fluminis anteceperat* . Equidem arbitrarer , hunc esse pontem Traiectensem : nisi nonnulli putarent illum , qui fuit olim apud *opidulum* , quod *Visetum* vocant , ubi hodieque arcuum pontis exstare videntur indicia . Certè *Gregorius Turonensis Episcopus* , ante annos mille plus minus , cum de *S. Seruatio Tungrorum Episcopo* scribit , pontis meminit Traiectensis .

Th. Hub.
 libro de
 Tungris &
 Eburon.
 Pet. Di-
 uarus Anti.
 Belg. c. 15.

De gloriâ
 Conf. §. 72.

8. Committere non debeo , quin adscribam , pontem hunc esse iuris *Venerabilis Ecclesiæ*

clesie S. Seruatij, ex donatione Cunradi
 Regis Romanorum II. Diplomatis regij,
 cuius mihi copiam fecere R^h Domini Cano-
 nici, verba hæc sunt: *In nomine sanctæ & in-*
diuidue Trinitatis. Cunradus diuinâ fauente
clementiâ Romanorum Rex Secundus, omnibus
in Christo piè viuentibus, tam futuris quàm
presentibus. Officium Principis est, qui pro sa-
lute omnium curam gerit, beneficiis exuberare
in subditos; atque eos à prauorum hominum
violentiâ concussione protegere, regiminis in
Domino concessi ratione seruata. Eapropter,
eorum videlicet, qui B. Seruatio militant, ne-
cessitatibus iuxta Apostolum communicantes,
pro amore Dei, & B. Seruatij, prædecessorumq;
nostrorum animarum remedio, pro regni etiam
nostri quiete & statu pacifico; simulq; Gertrudis
uxoris nostræ piâ deuotione, nec non & Arnoldi
Cancellarij nostri, eiusdem Ecclesie Præpositi,
precum instantiâ permoti, Pontem qui supra
Mosam situs est in ipso Traiecto, quem nostri
iuris indubitanter esse constat, B. Seruatio dona-
mus & concedimus cum omni vsu & utilitate,
quæ omnibus temporibus inde proueniet, liberè
possidendum, &c. . . Actum publicè in Ecclesiâ
B. Seruatij, per manum Arnoldi Cancellarij,
vice Alberti Archicancellarij, Moguntinæ
Sedis Archiepiscopi, Anno Dominicæ incarna-
tionis millesimo centesimo trigesimo nono. . .
 Innocentius Papa Secundus donationem

Ex Archi-
 uis B. Ser-
 uatij.

In Archi-
uis S. Ser-
uatij.

Regis, verbis iisdem & eōditionibus præscri-
ptis, eodem anno, diplomate comprobavit.

Alb. Krätz.
8. Metrop.
c. 39. ad A.
1296.
Hart.
Scheydel.
6. ztate.

9. Formidabile contigit exemplum in hoc
ponte saltatoribus, cū nullam exhiberent
reuerentiam Christi corpori à Sacerdote ad
infirmum delato. *Iuuenes, puellæ, viri, femina
choreas cū ducerent in ponte frequentes, Ve-
nerabile Christi Sacramentum deferebatur, nec
illi prosternebantur intenti vanitatibus: mox
ponte desidente, ducenti propè mortales
perierunt.*

Diploma
in Archiuis
S. Seruatij.

10. Fragilem fuisse semper hunc pontem
lignum, propter vim fluminis, atque glaciæ
hiberno tempore, atque ideò nonnumquam,
qui transibant, qui plaustra transportabant
onusta, fractis contignationibus submersos
esse legimus. De multis vnum commemoro,
quod accidit anno Domini millesimo ducen-
tesimo septuagesimo quinto, quarto Idus Iulij.
*Cū viri venerabiles, Decanus & Capitulum
Ecclesiæ B. Mariæ Traiectensis, & domini
eiusdem Ecclesiæ Chorales, ibidem causâ de-
uotionis, cum suis Reliquiis habitu religioso
pontem transirent more processionis, pars dicti
pontis, non longè post dictam processionem,
quasi auulsa, cum hominibus in ipsâ receptis,
horribilem fecit casum: quoniam eādē horâ
per dicti pontis rupturam sunt suffocati in flu-
uio supradictō quadringenti homines. vtriusque
sexus. vel circiter, nulla factâ mentione eorum,
qui*

DIVA VIRGO TRAIECTENSIS. II

qui ex ipso fluvio quasi mortui extracti, postea miraculosè reuixerunt. Euenit etiam, pro dolor! cum dictus pons, ob sui defectum particularem transiri non poterat, quod nauigia in ipso transitu, motu quodam circumuolutionis aqua miserabili & mirabili, ad instar venti turbinis inuoluta, ad fundum descenderent, tamquam plumbum in aquis uehementibus, cum hominum damnosâ numerositate. Quapropter Archiepiscopi quatuor, Episcopi quindecim, diplomate singulorum sigillis confirmato, piâ moti consideratione, prædictisque periculis rerum, corporum & animarum obuiare cupientes, de omnipotentis Dei misericordiâ, & beatorum Apostolorum Petri & Paulli auctoritate confisi, & eâ quam Dominus illis indulsit, omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui ad construendum prædictum pontem, qui opere lapideo non modico est inceptus, manus porrexerint adiutrices, ut pons talis perfici valeat & consummari; quilibet illorum, 40. dies de iniunctis sibi pœnitentiis misericorditer in Domino relaxarunt. A. D. M. CC. LXXXIIII.

Vidi & ex-
scripti.

Itaque pons iste, quem nunc Mosa fert, à Iulio Cesare non est constructus, ut opinantur multi: sed longo post tempore, ad annum salutis humanæ circiter octogesimum primum, supra millesimum ducentessimum; sumptibus Ecclesiæ B. Seruatij (verosimile est) pontis iactis fundamentis.

Matth.
Herben.
de Traiect.
instaur.

11. Publicam viam à ponte, quam M. Her-
 vbi supra. benus *Regiara* vocat, etiam nunc videre est:
 vulgus *Hassii* appellat. atque hanc silicatam
 fuisse, & lapidibus stratum, vetera testantur in
 plerisque locis argumenta; ac etiam in inte-
 riorem ducere Galliam multorum opinio est:
 opinor fuisse militarem viam, quâ duce-
 bantur exercitus. Nec de his plura: ad Urbem
 redeo.

L. 2. Chro-
 nic. An.
 381.

12. Traiectum ante annos plùs minùs
 nongentos exiguum fuisse opidum, ex Regi-
 none colligitur: quia memorat à Northman-
 nis omnia deuastantibus, *Leodium ciuita-
 tem, Traiectum castrum, Tungrensem urbem
 incendio cremata*. Legi in schedis R. D. Nicolai
 Oudarti Officialis Mechliniensis, viri mihi
 amicissimi; quæ circum vetus opidum mœ-
 nia producta sunt, Henrici Ducis Brabantiaë
 consensu exstructa, An. D. 1220.

Itaque *Mose-Traiectum* vrbs vetus & ma-
 gna: & si spectas ciuitatem ad vtramque ri-
 pam fluminis, maximis Belgicæ ciuitatibus
 comparanda. Frequës sacrarum Ecclesiarum
 amplitudine, copiosa ciuibus & mercaturâ,
 modestiâ & pietate celebris. A paruis initiis
 aucta, vt magna flumina ab exiguis fontibus.
Principia sua semper magnitudo sequè; obruit.
 quod Deo acceptum ferendum est, & Chri-
 stianaë pietati: quæ quando apud Traiectenses
 cœperit, iam nunc dicendum erit.

CAPVT III.

De sancto Materno, & sancto Seruatio,
Tungrorum Episcopis.

- I. **C**Hристи Religionem vnicam & veram, quæ ciuitates per se illustres facit suo splendore clariores, primus omnium Traiectensibus prædicauit *sanctus Maternus Episcopus discipulus B. Petri Apostoli, qui Tungrenses, Colonienses, & Treuirenses, aliosque finitimos populos ad Christi fidem perduxit*, iure Apostolus inferioris Germaniæ vocandus. Traiectum venisse Maternum, atque ibi oratorium construxisse, constans apud Traiectenses traditio est.
2. Ceterum D. Seruatio Traiectum plurimum debet, quod *pontificalem cathedram huc transtulit, in quâ viginti Episcopi resederunt.* Ab Attilâ excidium Galliis impendere *Seruatio Tungrensis longè antè in spiritu præuiderat, & Romæ à Petro Apostolo hoc iudicium Dei ineuitabile fore didicerat; ideoque relietâ Tungrensi vrbe, quæ euertenda erat, ad Traiectum sedem Episcopalem transposuit.* Vberius hæc perscribit Gregorius Turonensis, ad quem studiosum Lectorem mitto. Catholicæ Fidei fuit propugnator acerrimus aduersus Arianos. In Synodo Ariminensi *constantissimus habebatur Fagadius & Seruatio (ita vocat S. Seuerus)*

Martyrol.
Rom. 14.
Septent.
Viuard.
ind.

Matth.
Herbemb.
vbi supra.
Sigebertus Chron.
An. 453.

Lib. 2. hist.
Franc. §. 5.

Sulp. Seu.
lib. 2. hist.
sac.

Athan.
apolog. ad
Constant.

rus) *Tungrorum Episcopus*. A Magnentio ad Constantium Imperatorem missus, Alexandria ab Athanasio fuit humanissimè acceptus; cuius gratiam & amicitiam meruit propter ardorem fidei, & eximiam sanctitatem.

Theod. 2.
hist. Ecl.
c. 9.

3. Id tēporis *Euphrata* erat Episcopus Coloniensis, strenuus antagonista Arianorum in Synodo Sardicensi, vnde à Patribus Antiochiam missus, honorificâ legatione functus est apud Imperatorem Constantium; nempe vt Catholicos Episcopos eius iussu exulantes, à Synodo absolutos, ad sedes proprias reuocaret: sed bono initio quæ laude digna fuerant auspiciatus, exitu fœdo coinquinavit: rediens è Concilio Sardicensi, haustum venenum ad-

In vitâ
S. Euerge-
sili, apud
Sur. to. 5.
Octob. 24.

spirans, apud Tungros perfidiosus Euphrata impij dogmatis zizania sanæ doctrine tritico superseminavit. Porro B. Seruatius huic lupo bonus pastor occurrit: in Synodo Agrippinensi aduersus eum huiusmodi sententiam dixit; *Quid fecerit, quidve docuerit Euphrata*

An. Chri.
sti 348. to.
1. Concil.

pseudoëpiscopus, non opinione sed veritate cognoui, pro finitimi loci coniunctâ ciuitate; cuique publicè & domesticè obstui sepè, cum ille Christum Deum negaret, audiente Athanasio Episcopo Alexandria, & Presbyteris, & Diaconibus plurimis: & idcirco censeo, Christianis Episcopum eum esse non posse, quia Deum Christum sacrilegâ voce negauit; neque illum Christianum

stianum iudicandum, qui eiusdem confiniimus fuerit inuentus. Nulla mora interponitur, Euphrata deiicitur, S. Seuerino in eius locum suffecto.

4. Manifestum sit ex his, quo tempore B. Seruatius vixerit: sed ad Urbem quando se contulerit, Galliarum vastationem ab Hūnis ad Sepulchrū S. Petri deprecaturus, non facile dictu est. Plerique putant eā tempestate Romam iuisse, ^a cum esset rumor Hunnos in Galliam velle irrumperere. Sed si calculos recte subduxit, ^b qui scribit B. Seruatium annis prope centum obiisse ante Tungrorum deuastationem; verum comperiemus, quod Sigebertus tradit, ^c cum excidium Galliarum longè in spiritu prauidisse, non Attilæ Hunnorum regis tempore excessisse.

^a Gre. Tiron. 2. hist. Franc. §. 5. Beda, Vsfuardus, Ado. ^b Baron. in Martyrol. 13. Maij. ^c Chron. An. 453.

5. *Eius ortum & prosapiam, licet quidam ferant ex Domini Saluatoris cognatorum descendisse familiā, quia tamen locum nativitatis eius nequaquam accepimus, nec causas eius aduentus aliunde vspiam audiimus: idcirco nec satis faciles esse possumus ad credendum; nec tantæ opinioni, quæ fortassis ex pietate ingeritur, arbitramur omnino derogandum. Sed cui non displicet post lapidationem Protomartyris Stephani, ultra trecentos fermè annos, inventorem sanctæ Crucis Vidam cognomento Quiriacum, eiusdem Protomartyris ex Simone fratre fuisse nepotem: ipsi nihilominus placeat, ultra*

Notgerus Ep. Chro. Episcopos. Leodic. cap. 20.

ultra quadringentos fere post Natiuitatem
vel Passionem Dominicam annos, B. Seruatium
S. Dei Genitricis ex matris matertera fuisse ab-
nepotem. Verum utcumque sese res habeat; nec
illi nimium laborauerint ad suadendum, nec nos
etiam nimij sumus ad derogandum: cum iuxta
Tullium non debeat pudere nos fateri nescire
quod nescimus; & illis conueniat potius igno-
rantiam verecunde fateri, quam irreuenter
proprietate mentiri.

Greg. Tur.
de glor.
Confes.
§. 72.

Beda &
Vsuardus
in Marty-
rolog.

6. Sepultus refertur iuxta ipsum pontem
aggeris publici. Circa cuius sepulcrum quam-
uis nix defluxisset, numquam tamen marmor,
quod superpositum erat, humectabat. & cum
loca illa nimij frigoris gelu ligentur, & nix
vsque in trium & quatuor pedum crassitudi-
nem terram operiat, tumulum vllatenus non
attingit. Datur enim intelligi, verum Israëli-
tam hunc esse. Nam illis inter muros aquarum
aque non erant perniciose, sed salutis: ita & circa
iusti huius tumulum nix decidens, non humoris
caussa est, sed honoris. Videasq; in circuitu mon-
tes niueos eleuari, nec tamen attingere termi-
num monumenti. Et non miramur, si terra
operiatur niue: sed admiramur, quod attingere
ausa non est locum beati sepulcri. Nam ple-
rumque deuotio studiumque fidelium oratorium
construebant de tabulis ligneis leuigatisq;: sed
protinus aut rapiebantur à vento, aut sponte
ruebant. Et credo ista facta esse, donec veniret

qui

qui dignam adificaret fabricam in honorem Antistitis gloriosi . Procedente verò tempore, adueniens in hanc urbem Monulphus Episcopus, templum magnum in eius honorem construxit, composuit, ordinauitq; in quod multo studio & veneratione translatum corpus, magnis virtutibus pollet.

7. Salutem vrbs Traiectensis semper in tutelâ D.Seruatiij fuisse, vno atque altero argumento comprobabo. Cùm Hunni Tungrorum ciuitatem deuastarent, circa annum Domini quadringentesimum nonum, die quartâ mensis Iulij: *meritis B.Seruatiij factum*, quòd Hunni numquã Traiectum venerint, vel etiam videre potuerint, licet in circuitu vagarentur. Anno salutis Christianæ supra millesimum quingentesimo septuagesimo nono, hæreticis Traiectum maximâ manu insidentibus, ita mirabiliter ciuitas expugnata & liberata fuit, vt etiam ipsæ omnes Diuorum reliquæ (quarum ingens in D.Seruatiij sacrario hodieque vilitur) ne motæ quidem loco, fuerint conseruatæ. Sancticum Christo beati, clientulorum suorum patroni, eorumque reliquæ muri ac munimenti loco sunt: plerumque cultorum suorum iniurias, damna, pericula propulsant. Itaque pij quique suorum *urbium custodes ac locorum presides venerantur: quorum precibus & interuentu apud Deum vtentes, per eos demum diuina munera*

M. S.
Chron.
Tungrea.
Episc.

Theodo-
ret. 8. de
Græcan.
affect.

consequuntur. Plurima beneficia cùm B. Seruatius in multos contulisset, fit vt perpetuò peregrinantium, etiã ex interiori Galliã, Franconiã, Bohemiã, Vngariã, maximo concursu frequentetur. Senferunt beneficia non pauci.

Leo Ser. I.
in nat. Pet.
& Paulli.

Sicut & nos experti sumus, & nostri probauere maiores, credimus atque confidimus, inter omnes labores istius vite, ad obtinendam misericordiam Dei, semper nos specialium patronorum orationibus adiuuandos: vt quantum pro peccatis deprimimur, tantum eorum meritis erigamur.

8. Neque premendum silentio, postero tempore, memoriã nostrã factum, quod in æde beati Seruatij ad Aquilonem æternæ memoriæ consecratum, legitur in hæc verba:

DEO OPT. MAX.

DIVOQ. SERVATIO PATRONO.

EN MACHINAS PATRIÆ HOSTIS
AD PROTERENDAM VRBEM
CLAM INTEMPESTA NOCTE
IN FOSSAS ILLAPSI
PROPVGNANTIVM VIRTUTE
FAVSTISSIMA DIVÆ GERTRVDIS DIE
FVSI FVGATIOQ.
PRÆFECTVS SENATVSO. TRAIECTINVS
SPOLIVM MONVMENTVMQ. DICAT
ANNO M. D. XCII. XVII. MARTII.

Pro

Pro trophæo ad murum appensæ scalæ septemdecim, secures, mallei, vinci, vectes ferrei, ferræ, funes, cunei, quibus muros, mœnia, portas tentare frustra conati sunt.

9. Sancti quid possunt, per miracula declarant. *Si quid fortè natura negat, vel improuisus casus in humanis debilitat; ad eorum se-pulcra clementia diuina restaurat. Cæcitatem illuminant, gressus consolidant, linguas reparant, aures referant, demonibus imperant, carceres aperiunt, vincula resoluunt, elisos erigunt, iniustos corrigunt, iustos diligunt. Hæc operantur per corpora spiritus, qui iam diuinis assistunt virtutibus. Quid mirum, si possunt talia in immortalitatis gloriâ constituti, qui similia potuerunt sub mortalitatis velamine positi? Umbra curabat Petri, quotquot in plateis ponebatur ægroti. Paulli semicinctia expulerunt ab obsessis corporibus demonia... Tanti fuerunt meriti spirituales sanctæ matris Ecclesiæ filij: cum etiam carnalis synagoga soboles per similes pollerent virtutes. In Aegypto Mosis virga signa fecit & prodigia, & sub Baptisimi specie rubrum diuisit mare. Helix pallium Helisæ duplicauit spiritum, & cursum Iordanis diuisit eadem vestis. Hæc sub lege & gratiâ fecit Deus per Sanctos in carne miracula: vt intelligamus & fideliter teneamus, quid apud ipsum eorum possint spiritus.*

Theofrid.
Ab. Ser. de
venerat.
Sanct. to. 2
Biblioth.
Patrum.

Act. 5. 15.
Act. 19. 12.

Exo. 4. 17.

Exo. 14. 21

4. Rc. 2. 13

10. Verum inter omnes, qui caelestem re-

Conc. Ba-
fil. Sess 43.

gem pro nobis interpellant, præcipuè ad gloriosissimam illam & omni laude dignissimam Dei genitricem Mariam est recurrendum: quæ quanto altior existit, tanto humilius nos respicit, omnes ad se trahere cupiens, pro quibus in utero gestauit Saluatorem. Hæc apud Deum, quem ipsa peperit, sedula pro nobis aduocata nos iuuat, nos tuetur, nos protegit, nos exaltat. Hæc omnibus, qui ad eam recurrunt, promptissimum exhibet patrocinium.... Nec solum supplicantes exaudiet: sed sicuti ex sua clementiâ consuevit, etiam supplicare volentium preces præueniet.

CAPVT IV.

De cœnobio Fratrum Minorum, & in eo
Diuæ Virginis imagine.

I. HÆC quæ habui, de primordiis & incrementis vrbis Traiectensis. Quæ cum à multis iure dilaudari queat: tum maximè à pietate & Catholicâ Religione; quæ à beato Materno accepta, à S. Seruatio propagata, hætenus perseuerat. Têpla veterrima, multa ac magnifica, Christianæ fidei incrementa demonstrant, sicut & variorum institutorum monasteria. Inter alia, Fratrum Minorum est cœnobium, quod Iecora fluuius interluit. Id fundatum ad annum Christi circiter ∞. cc. xxxiv. quo tempore in Dionanto, Huyo, Namurco,

murco, Aquisgrano, Sancto Trudone, Niwella, Louanio, Machliniâ, Minores cæperunt Ecclesias & conuentus adificare. Monasterij vetustatem euincunt sarcophagi & monumenta defunctorum, qui illic sepulti ante annos trecentos quinquaginta. Hæreticorum furore pænè totum dirutum fuit: sed Dei fauore & bonorum amicorum (vt solent quæ ceciderunt) melius resurrexit.

Chron.
Tungrens.
sive Leod.
Epif. MS.

2. Templum è patrio sectili lapide exædificatum, elegante fornicatione & conuexitate conspicuum est. In quo ad dextram *Sacellum Diuæ Virgini* consecratum, imaginem habet (paullò amplius longam pedes quatuor) *Deiparæ Matris* filiolum brachio sinistro gestantem, supra altare collocatam, ante memoriam hominum miraculis celeberrimam. Curæ mihi & cordi fuit, eius originationem reperire: non potui. Rogati senes septuagenariis maiores, ingenuè fassi sunt, nescire se quando, aut à quibus icuncula huc delata sit. Sed tamen est traditio, an opinio Fratrum nostrorum, à maioribus accepta, allatam ante annos plus minùs ducentos triginta, à nobili viro, qui factus Frater Minor, sepultus est ante arâ *Diuæ Virginis*, cuius sarcophagus epitaphium habet in hæc verba:

ANNO DOMINI MCCCCLXXIV MENSIS
MAII DIE XXV. OBIIT NOBILIS
DOMINVS, ET FRATER NICOLAVS DE

HARLAER MILES, ÆTATIS CENTVM
 ET VNVS ANNORVM, CONSILIARIVS
 ET PRIMVS MAGISTER HOSPITII
 DOMINI LVDOVICI DE BORBON
 EPISCOPI LEODIENSIS: CVI
 PROPITIETVR MISERICORS DEVS.
 AMEN.

Opinionem confirmant verba ad imaginem
 capitis lapidi decussatim inscripta; *O mater
 Dei, memento mei.* At si ipse imaginem primus
 non detulit: erit ipsa iam antiquior. Aiunt ete-
 nim nonnulli ante trecetos annos collocatam
 à coriariis Traiectensibus, B. Virginis Mariæ
 deuotissimis cultoribus. Vidimus publicum
 instrumentum sigillis confirmatum anno
 1470. de Confraternitate S. Barbaræ virginis
 martyris, in quo mentio fit Sodalitij B. Mariæ
 in istâ nostrâ Ecclesiâ, sanè celeberrimi fre-
 quentissimique.

3. Itaque in obscuro est, vnde & quo tem-
 pore sacra Virginis Mariæ imago huc delata
 sit. *Quod cum vel Dei nutu, vel vitio vetusta-
 tis eueniat, calumniâ carere debet.* Eò potissi-
 mum, quòd apud Ioannem Brouvvers olim
 Consulem Traiectensem, & Syndicum no-
 strum, scripta deposita, quæ ad Sacellum
 D. Virginis pertinebant, carrucâ semel non
 vehenda, isti Catholicæ pietatis perduelles,
 rapientes disperferint & exusserint, genio tru-
 culentissimi persecutoris Ecclesiæ Diocletia-
 ni.

ni. Non admittunt in aures lectionem opinionum suarum præsumpta vincentem: sed intercipiunt & silentio premunt. Hoc non est Veritatem defendere, sed testificationem Veritatis timere. Vt cumque se res habeat: singulari Dei favore etiamnum sacram habemus imaginem, de quâ agimus: ad quam à remotissimis locis, vti olim, ita nunc quoque piorum quotidianus est concursus, pro salute corporum animarumque consequendâ.

4. Et ego cum illis, Dei Genitrix Virgo, quam toto curriculo vitæ, in cunctis actionibus ducem patronamque delegi & sensi; in imagine tuâ tibi, ad aram tuam, animo & corpore prouolutus supplico, versibus licet alienis, proprio tamen & deuotissimo affectu:

Ad superos clamo, supplex & Numina Bapt. Matr.
voto ad
B. Virginę.
planctu

Sollicito: Diuos in mea vota voco:

Sed te præcipuè, Diuorum maxima Virgo,

Mitis in humanum quæ genus esse soles.

In nos magna tui sunt experimēta fauoris:

Et pietas omni iam tua nota loco est.

Erue nos cunctis igitur Regina periculis:

Et laceræ sparsas collige nauis opes.

CAPVT V.

*Quomodo D. Virginis imago præseruata
fuerit à sacrilegiis iconoclastarum.*

1. **I**NTER miracula D. Virginis, ad eius imaginem patrata, illud in primis admirandum & diuulgandum, ipsam eius icunculam, mirabiliter ab hæreticorum furore seruata, vt ex relatu fide digno didicimus. Ante Traiectensis vrbis obsidium ∞. IO. LXXIX. Ioannes Colonienſis molitor coriariorum eam abstulit è nostro templo in suam domum, atque inde ad ædes vicini. Hic vt tutius afferuaretur ab hostibus, detulit ad monasterium Virginũ Noui horti: vbi supernè in tabulato posita fuit. Inſeſâ iam ab hæreticis ciuitate, etiam in illo Virginum sacratarum cœnobio, profani milites stationem habuere. Horum vnus cùm domum supernè lustraret, fortè vidit D. Virginis imaginem: quam cùm stricto gladio peteret, non tamen icturus; brachium, quo ictum minabatur, illicò obriguit. Exterritus descendit, Duci suo refert quod acciderat. Is, vt ignauo exprobrans imbelliam; Quisnam tu, inquit? & idolum istud adoriri times? ipse aggrediar. Pari temeritate gladio euaginato percutere tētans, pari pœnâ punitur. Brachium etiam cùm inflexibile sentiret, stupens & irâ percitus, Matrem adit

mona-

monasterij: cum eâ exostulat, tamquam illa se cum milite maleficio affecisset, hæreticorû genio magiæ transcribens factum diuinâ virtute. Propè erat, vt Matrem ense configeret. Sed qui suæ Matris imaginem tuitus est, etiâ cœnobij Matrem à militis cæde cohibuit. Quod cum innotuisset, viri pij, quò tutrius imago custodiretur, nocte per muros demissam ad ædes viduæ Mariæ Luckers attulerunt, quæ hodieque viuit. inde, cum iam ciuitas Duce Parmësi Regionum in potestatem reuenisset, à nostris Fratribus relata, suo loco restituta multis miraculis coruscavit.

2. Numen suum beatissima Virgo prodidit in imagine, honori suo propagando, procurandæ multorum saluti. Neque hoc insuetum nobis videri debet: olim huic simile factum historiæ commemorant. *Cyrus Smyrnaeorum Episcopus templum Dei Genitrici occultauit, quod Cyri dicitur. id huiusmodi occasione isihic est erectum. Cupressus in eo loco ingens & procera fuit: in quâ superioribus temporibus (nescio quomodo) imaginem Dei Genitricis quidam occultauit. Quum autem multum præterisset temporis, & imago lateret, ipsa seipsam indicauit. Cupressus enim immenso coruscans lumine, perinde atque fax vna ardere visa est: & ingens etiam miraculorum vis ab obscurâ & latente efficaciam manauit. Vbi autem quidam curiositate laudatâ arborem*

Theodof.
Iun. Im-
peratore.
Niceph.
Call. lib.
14. c. 46.

*conscendit: imago ea, unde miraculorum vis
profluxit, apparuit. Quapropter Cyrus loco ei
honorem habens, pulcherrimum & maximum
Dei Genitrici construxit delubrum.*

3. Tu mi Lector animum aduerte. Vetera
fidem astruunt hodiernis: noua comprobantur
veteribus exēplis. Legisti D. Virginis ima-
ginem in arbore se aperuisse, & admiranda
saluti mortalium patrasse. In Aspricolle
D. Virginis imago etiam se prodidit; eò loci,
vbi in quercu prius posita fuit: quæ stupenda
non fecit, cottidieque non facit? Et, amabò,
cur neges? Deus æternus qui semper viuit,
vetera fecit: & nunc viuens mirabilia facit.
Cur autem qui omnipotens est, cūm per se
possit omnia, non faciat per alios? Sed isti in
oculis omnium gesta rident & subsannant,
quorum hæc talis ars & professio. *Scioli tan-
tum ad detrahendum: qui in eo se doctos osten-
tare volunt, si omnium dicta lacerent.*

Hier. apol.
adu. Iouin.
c. 7.

4. At verò, quemadmodum aurum, quod
per ignem probatur, efficitur nitidius: ita per
nebulonum calumnias D. Virgo inclarescet
illustrior. Vetusta maiorum pietas fuit, tem-
pla magna erigere, Deo in honorem, Diuis
in memoriam: & procul dubio illi fini, quem
Iustinianus Imperator scribit; *Qui constitue-
runt vel fundarunt sanctissimas Ecclesias, pro
suâ salute & communis Reipub. reliquerunt eis
substantias, ut per eas debeant LITVRGLÆ
fieri.*

In Authē.
l. xli. c. de
Episc. &
Cler.

feri; & ut in illis, à ministrantibus piis clericis Deus colatur. Magna illa nomina, Imperatores, Reges & Principes, Constantinus M. Theodosij, Carolus M. Othones, quàm conspicua templa Deo Diuisque consecrauerunt! Historiæ copiosissimè commemorant, non rescribo. Rem notam dico: nusquam panè terrarum extare Dominica, quæ famam merentur, quæ Christiani Principes non fundauerunt, vnà etiam liberalissimè dotauerunt. In his inuenias veteres lapides, altaria, imagines, monumenta Catholicam pietatem astruentia: istam qui deseruerunt, eos conficitur esse, de quibus Apostolus, *Spiritus manifestè dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum; &c.* 1. Tim. 4. 1

CAPVT VI.

Diua Virginis Diuorumque imagines, Apostolorum æuo factas, piis in vsu semper & honore fuisse.

I. **C**VLTVM sacrarum imaginum improbare, spiritus erroris esse, inuicto conuincimus argumento: quòd constet, Christi, B. Mariæ, & Apostolorum icones ipsis Apostolorum temporibus factas, imò & à discipulis & comitibus Apostolorum. Priùs ex Euse-

Mat. 9. 20.
Euseb. Cęsar. 7.
Eccl. hist. c. 14.
Damas. orat. 3. de Imaginib. Synod. Nicen. II. Act. 4. ex ep. Germ. Ep. Constant.

Eusebio rescribo, quæ de Christi imagine tradit, factâ ab hæmorrhoiisâ, quâ Seruator sanguinis profluuio liberauit. Testatur in vrbe Paneade, vbi illa nata dicitur, suo sæculo illius domum ostensam. atque ait: *Admirabilia quædam Seruatoris in eam beneficij monumēta, & quasi trophæa ad hoc tempus durare memorant. pro foribus enim domus illius, aneam mulieris effigiem genibus flexis, & manibus instar supplicantis in anteriorem partem extensis, super editum lapidem collocatam. huic è regione, viri erectam imaginem, ex eadem materiâ constatam, vestitu ad talos demisso decenter ornatam, & manum mulieri porrigentem. ad cuius pedes in ipsâ basi peregrinam quamdam & inusitatam herbæ speciem enasci: quam quidem, vbi ad anei vestitus simbriam excreuerit, morbis cuiusque generis medicandi vim & facultatem habere. Hanc statuam, effigiem Iesu exprimere dicunt, quam ad nostram vsque ætatem manentem, ipsi ad eam ciuitatem profecti, oculis cernebamus.*

Niceph. Callist. c. 6
Eccl. hist. c. 15. & seq.

2. Neque adeo mirum videri debet, qui aliquid beneficij olim à Seruatore nostro acceperit, eos, per huiusmodi monumenta, grati erga eum animi memoriam reliquisse: quum etiam sanctorum Apostolorum Petri & Paulli, ipsiusque adeo Christi, & que cum supra naturæ captum mirificè genuit, Virginis Matris, coloribus adumbratas imagines plurimas, ad hunc vsque

vsque diem conseruatas esse norimus. Ac Lucas quidem Apostolus, primus ipsas, accuratè opus id exorsus, manibus suis depinxit. Deinde verò ex veteribus alij quoque viri, pro eo atque par erat, veluti seruatorum suos in signis & picturis seruantes idem fecere; ethnicâ quidem illi fortasse consuetudine ducti, & morem eum colere soliti, absque tamen necessariâ obseruatione obtinere id tradiderunt. Sed Ecclesia inde acceptum, magis ac magis adauxit (prouidentia Dei curante atque disponente) non modo effigies & statuas, verum etiam vestes, baculos, & lectos sanctorum illorum virorum conseruans, ad memoriam eorum sempiternam.

3. Quâ vetere veraque pietate, Pulcheria Augusta, tria Dei matri ex ipsis fundamentis templa erexit: quorum vnum est in Chalcoprateio, siue fabricarum foro, Sacri tumuli nomen habens. In hoc, veluti thesaurum, Dei Genitricis deposuit zonam . . . . Secundum templum *Odyria* Via Ducum est: vbi Antiochiâ missam Verbi Matris imaginem dedicauit, quam diuus Apostolus Lucas suis manibus depinxit, illâ adhuc viuente, & tabulam ipsam vidente, gratiamque ad eum illi formæ immittente. Hac imago primum in eo loco, qui Tribunal dicitur fuit: vbi ea, quæ nunc quoque fiunt, miracula peracta sunt. Tertium templum est, cui nonen Blancherne, in quo sepulchrum B. Mariæ fuit à Martiano positum.

Niceph. Callist. lib. 15. Eecles. hist. c. 14.

4. Ita-

Syn. Nic.
II. Act. 6.

4. Itaque Christi imagines eiusque Matris, aliorumque Diuorum, ab illis temporibus, imò, (ut verius loquar) ab Apostolorum predicatione exstiterunt: quemadmodum omni loco, ex earundem inspectione in templis sacris docemur; id quod & Patres sancti testificantur, & historiarum enarratores tradunt, quorum Commentaria etiam in hunc usque diem seruantur. In primo enim & quinquies millesimo anno Christus Deus noster ad homines veniens, & triginta duobus annis, & mensibus circiter quinque nobiscum viuens, & magnum illud & salutare mysterium operans, in calos migravit, ascendens isthuc vnde descenderat. Quo sanè tempore Apostolis mandauit, ut ea quæ à se erant docta, alios deinceps docerent. A temporibus itaque illis usque ad tempora Constantini, primi ex Imperatoribus plene Christiani, anni propemodum trecenti acti sunt, ante illum ferè gentilibus tyrannicè regnantibus. Per illa autem tempora, Christianorum plurimi certamen præclarum certantes, non sine martyrio vitam hanc liquerunt; idque dum idolorum statum studiosè oppugnauerunt. At verò Christianorum cætus diuinâ emulatione ducti, templa construxerunt, partim Christi nominis gratiâ, partim sanctorum Martyrum causâ. Atque illi quidem historiam humane Christi dispensationis in iis pinxerunt: hi verò Martyrum gestis effigiandis operam collocarunt. Alij id tabulis expressere, quò Marty-

rum memoriam in oculis perpetuò ferrent, aut ipsius etiam Christi facta. Alij autem in vestibus sacratis, in pretiosis repositoriis, in quibus incruenta sacrificia peragunt, imagines pinxere. Et sanè euidenter hac, ad nostra vsque tempora ostenduntur, durabuntque per secula: quamtumuis amaritudine & bile, hereticorum lingua contra Ecclesiam & sex Synodos vniuersales flagrent. Ipse autem Dei nutu per diuersa tempora congregata, quò illos subuerterent, ea quæ in Catholicâ Ecclesiâ, & per scripta, & sine scriptis tradita sunt, confirmarunt & stabilierunt; inter quæ & imaginum etiam confirmationem.

5. Quamobrem & ego cum Euthymio Episcopo Sardenſium, confiteor de sanctis & venerandis imaginibus, non veluti hoc sit nouum aliquod dogma aut nuperum inuentum recipiens; sed clarè cognoscens ex Apostolicâ traditione, sanctorumque Doctorum in Ecclesiâ iussu, per manus nobis traditum. ob eam causam venerandas imagines ex toto corde, cum debito honore, & saluatoriâ adoratione suscipio. Eos verò qui secus sentiunt, aut reclamant, contrariâve docent; alienos à Catholicâ Ecclesiâ arbitror, renuntio, & hereticos proclamo.

Syn. Nic.
II. Act. 2.

CAPVT VII.

*De sacrarum imaginum vsu salutari, ex
Synodo Nicenâ secundâ.*

Syn. Nic.
II. Act. 6.

I. **M**AGNAM sanè securitatem in eo collo-
camus, quòd nulla recentia inuenta ad
rem nostram probandam inquirimus: sed Apo-
stolicis & Patrum doctrinis, iuem Ecclesiasticis
constitutionibus acquiescentes, his nostra con-
firmamus. Non perdam operam, si nonnulla
de vsu, fructu, & cultu Diuorum imaginum
rescripsero ex Synodo Nicenâ II. celebratâ
anno Christi septingentesimo octogesimo,
contra barbaram & furiosam iconomachor-
um insaniam.

Ind. Act. 2.
epist. Adr.
Papæ ad
Imp. Con-
stant. &
Iren.

2. *Omnis imago, siue Angelorum, siue Prophe-
tarum, aut Apostolorum, aut Martyrum, aut
alioqui iustorum virorum, in nomine Dei facta,
sancta est. Non enim ipsum lignum honoratur,
sed ipsum illud, quod in ligno datur contem-
plandum: atque ita per recordationem venera-
tio exhibetur. Omnes enim Principes, etiamsi
pessimi sint peccatores, adoramus & reuerenter
salutamus. quid vetat igitur, quò minus non
liceat & sanctos Dei ministros venerari, & in
memoriam eorum imagines statuere & erigere,*

Ind. Act. 7
epist. Tha-
ras. ad Imp.
Const. &
Iren.

3. *Quamobrem omnibus modis recipiendæ
sunt venerandæ imagines Domini nostri Iesu
Christi,*

Christi, quatenus scilicet perfectus homo fuit; & hæc quoque omnes, quæ historicè è sacrâ Evangeliorum narratione depinguntur: nempe intemerata Domina nostra Deipara, sanctorum quoque Angelorum: nam hominibus ipsi quoque in formâ hominis visi sunt. item Sanctorum omnium; quorum prælia & certamina tabulis & parietibus, sacris item vestibus & vasis insculpta amari debent: quemadmodum Catholica Ecclesia multis retrò sæculis in hisce est instructa. Sic enim ea accepit, sic à sanctis nostræ disciplina ducibus, & eorum successoribus patribus nostris, statutum est.

4. Igitur probanda, quæ à primordio receptæ traduntur imagines; principio Iesu Christi Domini nostri, & sanctæ Deiparæ Virginis, siue ex auro, siue ex argento, siue colorum ductibus, siue quacumque materiâ exprimantur: ut omnibus manifesta fiat eius in carne æconomia. Neque dissimili ratione probantur sanctorum & omnibus sæculis laudatorum Apostolorum, Prophetarum, Martyrum gesta, politiæq;: ut in omnium oculis prælia & certamina, quæ pro Christo subierunt, hæreant; atque id in compendiosam veluti scripturam, narrationem, & eruditionem populi, maximè simplicioris. Nam si Imperatorum vexillis sanctioribus, & imaginibus in ciuitates & prouincias missis, omnis

C

populus

Ind. Act. I.
confess.
Theod.
resipiscen-
tis.

populus cum cereis & suffimentis odoratis occurrat: quanto iustius est, in Christi Dei nostri ecclesiis imaginem Seruatoris nostri Dei, & intemeratae Matris eius, sanctorum etiam omnium Patrum & piorum, erigere?

CAPVT VIII.

De saluberrimis fructibus ab imaginibus sacris, ex eadem Synodo.

Greg. Ep. Sen. lib. 9. epist. 9. De conf. d. 3. c. 27. Perlatum.

Tharal. in ep. ante Syn. Nicen. II.

I. **Q**UOD legentibus scriptura, hoc & idiotis præstat pictura: quia in ipsâ ignorantes vident, quid sequi debeant; in ipsâ legunt qui litteras nesciunt: unde & præcipuè gentibus pro lectione pictura est. Copiosius id ex Synodo Nicenâ secundâ declarare operæ pretium est. Iuxta antiquam constitutionem sanctorum Patrum nostrorum, imaginum picturam ad instructionem & memoriam mentis nostræ, & participationem sanctificationis, Ecclesia recepit. Quidquid enim sanctum Euangelium per lectionem nobis demonstrat, hoc idem imagines per inspectionem. Quidquid item libri de passionibus Martyrum narrant, hoc ipsum etiam imagines signant. Has enim recipimus tamquam effigurationem prototyporum, nihilominus credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum; eidemq; soli latriam exhibentes, poscimus intercessionem intemeratae Domine nostræ sanctæ Deiparæ, sanctorum item Angelorum, omnium-

niúmque Diuorum, & Patrum nostrorum.

2. Ad recordationem fortitudinis eorum, & rectam pro Christo seruitutem, similitudines eorum depingimus: non quòd de diuinâ naturâ participant, per hoc demonstrare volentes; neque debitum tantummodò diuinæ potestati & gloriæ honorem illis tribuentes: verùm desiderium nostrum & amorem, quo erga eos affecti sumus, ita declaramus. Nam quæ per auditionem tamquam vera credidimus, hæc etiam per pingibilem imitationem, ad stabiliorem nostram instructionem collocamus: quando & ipsi Sancti Dei, in vnum & solum Deum, cultum adorationis, & glorificationem, & procreationem conseruantes, pro Christo sanguinem suum effuderunt, & veræ confessionis coronam acceperunt.

Syn. Nic.
II. Act. 4.
in epist.
S. Germ.
Patriar.
Constantinop.

Hæc imaginum apparatus ratio est: non quòd nos adorationem in spiritu & veritate, incomprehensibili & inuestigabili Deitati decentem, in manufactas imagines, aut in opera hominum arte facta, aut sanè in ea quæ subsunt Deo, siue visibilia sint siue inuisibilia, transferre studeamus: verùm vt dilectionem nostram, quam iuste in sanctos Dei seruos habemus, per istum modum exhibeamus: & per honorationem illorum, in eum qui per illos glorificatus est, qui que illos glorificauit, in confessionem potentie suæ, Christum, glorificationem & cultum referimus: ita, vt & nos imitatores fortitudinis eorum, & dilectionis erga Deum, per bonorum

Ioan. 4. 25.

rum operum contra passionem resistentiam, fiamus. Hunc autem esse imaginum in Ecclesiâ Dei usum unusquisque per hanc instructionem cognoscat: neque aliunde nos salutis spem, siue in hoc mundo, siue in futuro saculo expectare, nisi ab unigenito Filio Dei, qui simul cum Patre & Spiritu sancto diuina dona largitur. Non enim aliud nomen, per quod saluari queamus, hominibus datum est. At si Domini & Seruatoris nostri, item intemeratæ eius Matris veræ Depara, nec non Sanctorum imagines salutamus, confestim etiam fidem & dispositionem mentis erga illos habemus: sed unum Deum sine principio, sine fine, qui omnia in manu sua habet, factorem nostrum & omnis creaturæ, & verè Seruatorem, habentem potestatem in celo & in terrâ, pro genere humano hominem factum agnoscimus Ancillam autem & Matrem illius existentem, verè pro genere nostro intercedentem presentissimè, (ita ut Dominus noster salutem dispenset, illa verò materno affectu pro nobis poscat) agnoscimus. Sanctos denique omnes, tamquam conseruos nostros, & eiusdem nobiscum naturæ participes gratissimos Dei ministros, & hac gratiâ à Deo donatos, ut beneficia à Deo data nobis ministrent, curationes morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriam eorum inuocatio Dei fit, quatenus nobis in hymnodis & glorificationibus possibile est, agnoscimus.

Syn. Nic.
II. Act. 6.

3. Sancta Dei Catholica Ecclesia ad penitentiam

tentiam & cognitionem obseruationis mandatorum Dei omnes nostros sensus trahit, & ad gloriam Dei cognoscendam studet nos deducere: non modo per auditum, sed & per visum, morum correctionem moliri cupiens, ea quæ acta sunt, omnium oculis optat etiam esse conspicua. Cùm enim ex auaritiâ & habendi studio aliquem rapit: *Matthæum ex telone Apostolum* Matth. 9. 9 illi indicat, qui relictâ auaritiæ insaniâ, Christum secutus est. eodem modo *Zachæum ascendentem in sycomorum arborem, & Christum desiderantem videre & comparantem sese, ut dimidietatem bonorum suorum det pauperibus, & se quem defraudarit, ut reddat illi quadruplum.* Luc. 19. 1. Ita imaginum pictarû iugis contemplatio, continuo memoriam exercet, ne iterum recurratur ad proprium vomitum. Si quem amore meretricio detentum rapere cupit: casti *Ioseph imaginem* Gen. 39. 7. proponit, qui adulteram execratus, temperantiâ illum vicit; atque hoc ipsum factum in imagine representatum, amatores huius virtutis multum confirmat. Rursus alibi beatam *Susannam continentiam exornatam exhibet, extensis manibus auxilium ex alto inuocantem, Danielémque præsentem iudicem eruentem eam è manibus impiorum Sacerdotum: ipsa autem pictura ad recordationem temperantis & continentis vitæ facit.* Luc. 16. 19 Rapere vult aliquem luxuriosum, molli- Luc. 16. 19 bûsque vestimentis indutum, & non erogantem in pauperes, quæ posset ab illis pretiosis vestibus

Matth. 3, 4

sumere, & à suâ delicatâ vitâ ? Ioannem huic pilis camelorum indutum, edentemque siluestre mel, & digito Christum, qui suffert peccata mundi, indicantem exhibet. His adiungit Basilium Magnum, & cum eo solitariorum ieiunantiûmque, & corporibus in terram stratis, multitudinem. Sed satis sit horum paucorum mentionem fecisse: reliqua auditoribus inuestiganda relinquo. Habemus etenim totam Euangelicam narrationem depictam, & in recordationem diuinorum nos ducentem, gaudiôque nos implentem.

Syn. Nic.
II. Act. 6.
vbi suprà.

4. Hæc enim cum nobis ob oculos fuerint posita; corda illorum, qui timent Dominum, exultant, florent vultus, anima contristata in voluptatem transformatur: & cum diuino patre David psallit; Recordatus sum Dei, & exultaui. Itaque per ea semper Dei recordari possumus. Nam est cum lectio in sacratis templis non pronuntiat: imaginum autem apparatus & mane, & meridie, & vespere in his fixus, actorum veritatem nobis narrat & annuntiat.

Ind. Syn.
Nicen.

5. Traditionem itaque Ecclesiæ recipiamus, legislationem eiusdem veneremur: ne stocci pendamus piam & diuinam cõsuetudinem; in vetera & prisca iudicia ne simus curiosi. Omne enim quod in recordationem Dei erigitur, acceptum illi esse constat. Qui autem se excludunt ab istâ Traditione quam acceptarunt, quicumque germani in Ecclesiâ Catholicâ filij fuerunt; an non sunt

sunt nothi & minimè legitimi? An nondum sentimus probam & laudabilem esse imaginum erectionem? an non sentimus spiritualiter nos per eas referri ad prototyporum recordationem? Sanè sentimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, salutatione & veneratione; debitamq; adorationem illis dare debemus. Sine igitur placebit salutationem, siue adorationem appellare: idem profectò erit, modo sciamus excludi latriam.

CAPVT IX.

De cultu approbato, & veneratione sacrarum imaginum, ex eadem Synodo Nicenâ.

QVALIS verò est iste adorationis honor? profectò non alius, quàm is, quo nos peccatores quoque inuicem prosequimur, salutantes nos inter nos per honorationem & dilectionem.

Si verò in Scripturâ & elegantibus nostris Patribus, adorationem quis dixerit pro cultu siue latriâ, quæ in spiritu fit, sumi; non negamus. Nam cum vox sit multæ significationis, non potest non aliquando pro cultu adorationis in spiritu sumi. Adoratio enim est, cum venerationem, desiderium, & timorem significet: ita nos victoriosum & placidissimum imperium adora-

Syn. Nic.
II. Act. 2.
epist. Adr.
Papæ ad
Imp. Const.
&
Iren.

Ind. Act.
7. epist.
Tharal.
Episc. ad
Imp. Cõst.
& Iren.

*mus. Est adoratio, quæ tantummodo timorem
 Gen. 33. 3. significat: quemadmodum Iacob adoravit Esau.
 Est quæ gratiam notat: quomodo Abraham pro
 Ind. 23. 7. agro quæ accepit à filiis Heth, in sepulcrum Sa-
 ræ uxoris suæ, adoravit illos. Rursus qui sperant
 beneficium se accepturos à potentioribus, eos
 Ind. 47. II adorant: quemadmodum Iacob adoravit Pha-
 Mat. 4. IO. raonem. Hinc diuina Scriptura dicens; Deum
 tuum adorabis, & illi soli cultum exhibebis; Ado-
 rabis absolute ponit, neque adijcit Soli: ut si-
 gnificetur vox diuersæ notionis, & æquiuoca.
 Cultum autem exhibebis, siue seruias soli, dixit:
 quam ob causam latrariam uni Deo tribuimus,
 adque illum referimus. His ita se habentibus, in
 confesso est, & sine vllâ dubitatione credimus,
 acceptam & placitam coram Deo esse veneran-
 darum imaginum depictionem, & earum quæ
 dispensationem Domini nostri Iesu Christi ex-
 primunt, & Virginis quoque Mariæ Deiparæ
 intemeratæ; quin etiam gloriosorum Angelo-
 rum, & omnium Sanctorum: has quoque ado-
 randas & salutandas putamus. Qui verò ita
 non est animatus, sed circa venerandarum ima-
 ginum adorationem laborat & dubitat; eum
 anathematizat sancta & veneranda nostra Syn-
 odus, quæ efficaciam diuini Spiritus, & ecclesiasti-
 cis Patrum Traditionibus munita est & cincta.*

2. Cum igitur me videris Christi, aut eius
 inculpatæ Matris, aut alterius iusti imaginem
 salutantem; confestim indignaris, blasphemias
 fundis,

Synod.
 Nic. II.
 Act. 4.

fundis, resitis, & idololatrias nos vocas. Mirum te neque horrere, neque tremere, neque erubescere! cum videas me per omnem terrarum orbem idolorum phana destruentem, Martyrum verò templa edificantem. Iam si constat me idola adorare: quid causse est, quamobrem Martyres, qui idola destruxerunt, veneror ut deos & glorifico? quo pacto ipsos Martyres, qui statuas ligneas confregerunt, honore prosequor? Si ligna ut deos glorifico: quomodo veneror & adoro Martyres & Apostolos, qui lapideas effigies perdididerunt? Quomodo honore afficio, laudo, templa erigo, festa celebros tribus illis pueris, Dan. 3. 14. qui in Babylone imaginem auream non adoraverunt? Verè magna est Iudeorum cecitas, magna impietas! in veritatem iniuri sunt: ingrata Iudeorum lingua, in Deum conuitia dicunt.

3. Nos crucem ita non affamur, neque etiam Sanctorum imagines; Dij nostri estis. Non enim dij nostri sunt, sed tantummodo similitudines & imagines Christi & Sanctorum illius, ad commemorationem, honorem, & decorem Ecclesiarum veneranda. Nam qui Martyrem colit, Deum ipsum colit: qui Matrem illius adorat, ipsi honorem assignat: qui Apostolum honore prosequitur, ipsum qui Apostolum misit, adorat. Utinam & tu quoque Mosaicas & Propheticas imagines fecisses, illasque quotidie adorares! Sic

enim eorum Domino & Deo veram latrariam exhiberes, non autem aureas statuas Nabuchodonosoris.

Indid.

^aGen. 23.7

^bExo. 18.7

^cGen. 47.

II.

^dDan. 2.47

4. Quâ verò fronte contra me, imaginum & crucis causâ insurgis: cum noris ^a Abrahamum idololatrâs adorasse? ^b Mosén verò Ietro idololatrâe idem fecisse? ^c Iacob autem Pharaonem, ^d Daniel Nabuchodonosorem? Hi prophetae & iusti cum sint, ob beneficia quaedam illis prestita, in terrâ existentes illos idololatrâs adorant: me scilicet Crucem, Sanctorumq; effigies, à quibus infinita beneficia, Deo procurante, nobis obtigerunt, adorantem despicias? Quandoquidem qui Regem metuit, filium illius iniuriâ non afficit. Qui Deum timet, hic omnino etiam Filium Dei, Crucisque illius typum, & Sanctorum illius effigies colit & adorat.

Syn. Nic.

II. Act. 6.

5. Hebraei autem & Agareni, & alij item infideles conuitia & maledicta in diuinam Crucem, & venerandas imagines, item ipsos Christianos conuicere solent: Christiani enim non solent se inuicem huiusmodi conuitiis proscindere. Hi autem fugitini à veritate & Ecclesiasticis decretis, tradiderunt se falsis accusationibus & conuitiis: neque aliud quidquam conuehant, quàm plaustra maledictionum & accusationum contra Christianos, eorumque Pontifices & Sacerdotes; quasi hareliquerint, scilicet, Deum viuentem & verum, & imaginibus culturam exhibuerint: facti proculdubio

culdubio conuitiatores, contumeliatōres, lo-
quentes sine iudicio, & in verbis peccātes. Quis
autem timentium Deum, nō propter hanc eorum
impietatem, in maximum risum non effundi-
tur, aut potius luctum tristem non assumit?

CAPVT X.

Quā ratione Diuorum imaginibus dentur
suffimenta, lumina accendantur, ex eā-
dem Synodo.

I. **H**IS sic se habentibus, regiam viam ince-
dentes, & sanctorum nostrorum &
diuinorum Patrum doctrinae insistentes, & Ca-
tholicae Ecclesiae (in quā sanctus Spiritus inha-
bitat) Traditionem obseruantes; definiuimus
cum omni diligentia & curā, venerandas &
sanctas imagines, ad modum & formam vene-
randae & viuificantis Crucis, è coloribus & tes-
sellis, aut aliā quauis materiā commodē paratas,
dedicandas, & in templis Sanctis Dei collocan-
das habendasq; tum in sacris vastis & vestibus,
tum in parietibus & tabulis, in aedibus priuatis,
& in viis publicis: maximē autem imaginē Do-
mini & Dei Seruatoris nostri Iesu Christi; deinde
intemeratae Dominae nostrae Deiparae, vene-
randorum Angelorum, & omnium sanctorum
virorum: quō scilicet per hanc imaginum pi-
cturarum inspectionem, omnes qui contemplantur,
ad prototyporum memoriam & recordationem
& de-

Syn. Nic.
II. Act. 7.

Nota.

& desiderium veniant; illisq; salutationem, & honorariam adorationem exhibeant: non secundum fidem nostram, veram latrariam, que solum diuine nature competit; sed quemadmodum typo veneranda & viuificantis Crucis, & sanctis Euangelis, & reliquis sacris oblationibus suffitorum & luminarium reuerenter accedimus, quemadmodum veteribus pie in consuetudinem hoc adductum est. Imaginis enim honor in prototypon resultat: & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque descriptum argumentum. Sic enim sanctorum nostrorum Patrum obtinet disciplina, & Traditio Catholica Ecclesie, qua à finibus vsque ad fines Euangelium suscepit.

Ind. Act. 4.

2. Omnes igitur qui sacras imagines se venerari consententur, adorationem autem recusant, tamquam hypocrita redarguuntur. Nam cum verè adorationem, quod est honoris symbolum, recusant, contrarium facere cognoscuntur, nimirum Sanctis conuitia dicere.

Ind.

3. Verùm ne quempiam offendat, quòd ante Sanctorum imagines lumina & suaueolentia thymiamata accenduntur: symbolicòs enim ista fieri in honorem illorum, opinandum est, quorum cum Christo requies; quorum honor ad ipsum recurrit, hoc ipsum testante sapiente Basilio; Quod erga conseruos bonos honor, erga ipsum Dominum commune beneuolentiae signum exhibet. Sensibilia enim lumina symbolum sunt immaterialis

Lib. de Spiritu sancto
c. 18.

rialis illius, & à Deo dati luminis. Aromatum autem incensio synceram, & totum sancti Spiritus afflatum & repletionem significat.

4. Sancta Synodus exclamavit; Omnes sic credimus; omnes idem sapimus; omnes approbantes subscripsimus. Hæc est fides Apostolorum; hæc est fides Patrum; hæc est fides Orthodoxorum; hæc fides orbem terrarum confirmavit. Credentes in unum Deum, in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplexamur. Qui secus agunt, anathemate percelluntur. Qui sic non sentiunt, ab Ecclesiâ depelluntur.

Syn. Nic.
II. Act. 7.

5. Nos antiquæ Ecclesiæ legislationi insistimus: nos decreta Patrum custodimus: nos adiacientes aliquid aut auferentes Ecclesiæ anathematizamus. Nos venerandas imagines suscipimus: nos qui secus faxint anathemate percellimus.

Quicumque sententias sacre Scripturæ de idolis contra venerandas imagines adducunt, anathematizamus. Qui venerandas imagines idola appellant, anathema. Qui dicunt, quod imagines Christiani ut deos adorent, anathema. Qui scientes communicant cum illis, qui contra venerandas imagines sentiunt, aut eas dehonestant, anathema. Qui præter Christum Dominum Deum nostrum dixerit alium nos à cultu idolorum liberasse, anathema. Qui audent Ecclesiam Catholicam dicere idola aliquando suscepisse, anathema.....

Si quis ex iconoclastarum heresi aliquem existentem defenderit, anathema. Si quis Deum secundum humanitatem non circumscriptibilem confessus fuerit, anathema. Si quis Evangelicas narrationes per picturam representatas non acceptauerit, anathema. Si quis has non salutauerit in nomine Domini, & Sanctorum eius, anathema. Si quis Traditionem Ecclesie, siue scripto siue consuetudine valentem, non curauerit, anathema.

6. Tu, mi Lector, inspicie mentem Ecclesie veteris, quam hodieque tenemus, de usu, fructu, & veneratione sacrarum imaginum. Vnum in Trinitate Deum confitemur & colimus; deos & idola ethnicorum auersamur. Sanctorum imagines nullam rationem, sed nec ipsos Diuos, pro diis habemus; sed vt Dei amicos congruo honore prosequimur. Hæc patrum Traditio, hæc auita fides & religio Hæc de sua causa nihil deprecatur:

Tertull.
Apol. c. r.

Vnum gestit, ne ignorata damnetur. . . Ceterum inauditam si damnet: præter inuidiam iniquitatis, etiam suspicionem merebuntur alicuius conscientie, nolentes audire, quod auditum damnare non possint. Attamen, velint nolint

Sen. ep. 91.

Catholici, quia Sanctos eorumque imagines venerantur, idololatæ sunt. Numquid detrimenti faceret vir bonus, iniquis rumoribus adspersus? Famam non extimemus sine causa: nisi quod rudiores abducat à vero: hanc malam

lam molitionem habet. *Interim temeritas est, damnare quod nescias.*

CAPVT XI.

Virgo Mater Maria Christo primum exhibendi miraculum auctrix fuit: ipsa dum vixit nulla, sed ab excessu plurima edidit.

I. PANGAM nunc Mariæ Dei Genitricis miracula; si præscripsero, illam, quoad vixit, nulla patrasse: sed tamen causam Christo fuisse, vt primum miraculum faceret. *In nuptiis, inquam, aquæ in vinum mutationem fecit matre præsentē. Illa qui dem certè prima admonet, vinum deesse, filio præbēs occasionem & materiam faciendi miraculum. Is autem quamuis agrè ferre videretur, & idcò recusare: fecit tamen ea quæ à matre suggeriebantur, honorans omnino vt matrem; & veluti ei reddens mercedem, quòd ipsum in aluo gestauerit. Vide autem hic quoque Dei Matris insignem moderationem & prudentiam. Nec enim iubet audacter, tamquam mater filio, vt faciat miraculum: sed eum solummodo admonet, idque cum quadam magnâ reuerentiâ & submissione, & quantum sufficeret ad suam declarandam voluntatem. Quid enim est, quod dicit filio? Vinum non habent. Nam etsi ea illum esse suum cognoscebat filium: non ignorabat tamen eum esse suum effectorem.*

Et

Ioan. 1. 3.
Sim. Met.
de ortu
B. Mariæ,
apud Sur.
15. Aug.

Et ideò ille simul quidem volens ostendere, cuiusquam esset mater, & simul etiam referre gratiam iis qui inuitauerant, prudenter ei suggerit miraculi effectiorem.

Bernard.
Serm. 1. de
Assumpt.
B. Mariæ.

2. Quod dixi; Dei Genitrix Maria dum vixit miracula non patrauit (sacra Scriptura non prodit) at plurima post excessum. *Aduocatum promisit nostra peregrinatio; quæ tamquam iudicis mater, & mater misericordiæ, suppliciter & efficaciter salutis nostræ negotia pertractabit. . . . Ascendens ergo in altum Virgo beata, dabit ipsa quoque dona hominibus. Quidni daret? siquidem nec facultas ei deesse poterit, nec voluntas. Regina calorum est, misericors est: denique Mater est unigeniti Filij Dei. Nihil enim sic potest potestatis eius seu pietatis magnitudinem commendare: nisi fortè non creditur Dei filius honorare matrem; aut dubitare quis potest omnino in affectum charitatis transisse Mariæ viscera, in quibus ipsa, quæ ex Deo est charitas, nouem mensibus corporaliter requieuit.*

Idè Ser. 1.
super Mis-
sus est.
*Basil. Se-
leuc. Ar-
chiep. O-
rar. de Ver-
bi incarn.
to. 2. Bi-
blioth. Pat.

3. Et quid mirum, si Deus qui mirabilis legitur & cernitur in Sanctis suis, mirabilem se exhibeat in matre suâ? * Tale mysterium per illam patratum est, quale nulla prorsus lingua aut cogitatio assequi potest. Quis ergo magnam Dei Genitricis virtutem non veneretur? Si enim Christus seruis suis tantam gratiam contulit, ut solo contactu, imò verò solâ corporis umbrâ,

umbrâ, agris præsidia adferre possint: (nam, ut
 Actorum liber exponit, infirmi in plateas eie- Act. 5. 15.
 cti, umbrâ tantùm Petri contacti, liberati à
 morbis euadebant. Non deerant quoque qui lin- Ind. 19. 12.
 teo, quo Apostolus Paullus corporis sudorem
 exterserat, accepto, infestos demones profliga-
 rent.) qualem vim aduersus omne morborum
 genus Virgini Matri collatam fuisse, putandum
 est? an non multo maiorem, quàm ceteris Christi
 imperio subiectis? omnino res clara est. Ecquid
 mirum, si Sancti cùm in viuus etiamnum dege-
 bant, præpotenter operabantur; cùm terra quo-
 que non omnem, vitâ hac mortali iam perfun-
 ctorum, vim & energiam vnâ cum illis obruere
 potuerit? Constat namque saxa illorum corpora
 ita tegere, ut ipsi tum (si eo tamen quo par est
 modo adeantur) sibi addictos tueri ac conser-
 uare non desinant. Iam si talibus tanta mira-
 cula patrandi virtutem contulit Deus: qualem
 educationis mercedem parenti donasse, quan-
 tisque charismatis & donis illam exornasse existi-
 mandus est? Si Petrus ob id beatus appellatus, Mat. 16. 17
 regniq; calorum clauis sortitus est, quòd Chri-
 stum Dei filium palàm confessus esset: quomodo
 super omnes beata predicanda nõ est, quæ illura
 parere promeruit, quem ille confessus fuerat? Si
 Paullus electionis vas cognominatus est, pro-
 ptereà quòd venerabile Christi nomen ubique Act. 9. 15.
 terrarum circumferret & prouulgaret: quale-
 nam vas censenda est Deipara Virgo, quæ non

Exo. 16. 33 *Manna, ut urna illa aurea, sed caelestem panem,*
 Ioan. 6. 53 *qui fidelibus in cibum & potum exhibetur,*
 *Aug. Ser. *utero complexa est? * Neque enim dubium, qua*
 38. to. 10. *meruit pro liberandis proferre pretium, posse*
 in append. *plus omnibus liberatis impendere suffragium.*

Ioan. Da-
 maf. Orat.
 2. de assup.
 B. Mariæ.

4. Mox ab eius excessu, nullâ interpositâ
 morâ, qui sanctissimo ac sacerrimo corpori asta-
 bant, cum timore ac desiderio, & exultationis
 lacrymis, diuinum illud ac beatissimum taber-
 naculum in orbem cingentes complectebantur,
 & exosculabantur, nullumque non membrum
 corpori admouebant: atque ex ipsius contactu
 sanctitate & benedictione perfundebantur.
 Tum igitur & morbi fugam capessabant, & dæ-
 monum cateruæ pellebantur, atque ad subterra-
 neas partes undique exigebantur: & aër &
 ether ac calum ascendente spiritu sanctitatem
 contrahebant, quemadmodum & terra per corpo-
 ris ipsius inhumationem. Quin ne aquarum qui-
 dem natura benedictionis expers fuit: abluen-
 tur enim aquâ purâ: non quò ipsum purgaretur,
 sed quò eam potiùs purgaret. Atque hic surdis
 auditus, claudis pedum firmitas restituebatur,
 cæcis visus instaurabatur, peccatoribus cum fide
 accedentibus syngraphæ lacerabantur.

5. Et hoc quoque memoriæ proditum est,
 cum sanctissimum illius corpus Apostolorum
 manibus efferretur sepeliendum in Gethse-
 mani, atque ad montis crepidinem venissent,
 qui Genitricis Dei corpus gestabant: Hebræum

Indid.

quem-

quemdam peccati seruum, atque cum errore velut fœdere deuinctum, seruum illum Caiphæ, qui in Dominicam Christi faciem colaphum impegerat, imitantem, diabolique organum effectum, temerario quodam ac præcipiti & diabolico impetu concitatum, ad diuinissimum illud tabernaculum (ad quod Angeli non sine metu accedebant) sese contulisse; acceptumq; utraque manu lectum vesanè ac furiosè in terram detraxisse; id quod nimirum inuidi illius, ac malorum auctoris spiritus afflatu faciebat. Verùm laborum suorum fructum statim tulit, acerbamq; vnam animi sui instituto dignam collegit. Orbatum enim eum manibus prædicant: ac cernere erat eum, qui suis manibus hoc facinus perpetrarat, confestim manibus carentem, quoad mentem suam ad fidem ac pœnitentiam immutasset. Protinus enim, qui grabatum gerebant, steterunt: ac miser ille qui manus amiserat, incolumitatem rursus consecutus est. Calamitas enim prudentia & salutaria consilia vt plurimum parere consuevit.

6. Maria est hominibus pons ad Deum, spes eorum qui spem abiecerunt, refugium eorum qui sunt vexati; quæ humanæ naturæ sustulit maledictum. Vera porta, quam peccatores pulsamus, & sæpè aperitur; & offert preces nostras Deo nostro, qui ex ipsâ natus est, & accipit peccatorum nostrorum remissionem.

Sim. Me-
taph. Orat.
in pœnit.
Theophili
Oecon.
apud Sur.
4. Febr.

CAPVT XII.

*Nonnulla miracula superioris æui, à Diuæ
Virginis imaginibus. Puniti iniuriosi
& impij.*

I. **T**EMPORVM priscorum pauca miracula,
à D. Virginis imaginibus variis, nunc
recenseo. Atque ista dum credimus, hodierna
non reiiciemus. Porrò nulla recipient, qui
opinionem laborant erroris, à Religione Ca-
tholicâ deuiantis. ^a *Qui miracula non credunt,
hostes Ecclesie se declarant.* Nec mirum: ^b *Scit
se peregrinam in terris agere, inter extraneos
facile inimicos inuenire.* Sed tamen vt illam
asserat, ^c *signis quoque Deus pietatem confirmat:*
aduersus quam magno suo malo isti animum
obtinant. Voueo, vt nostra admiranda cum
legunt, dum audiunt, sentiant non esse rationi
contraria, non à potentiâ & voluntate Dei
aliena. Ita fiet, vt quotquot nunc persequun-
tur nos furore ex errore, aliquando fauore
prosequantur ex verâ fide.

^aGuitemūd.

lib. 3. de
Sac. Euch.

^bTertull.

Apol. c. 1.

^cGre. Naz.

Orat. in

funere frat.

Aug. de v-

ilit. cred. c.

16. tom. 6.

2. *Miraculum voco, quicquid arduū aut inso-
litū supra spem vel facultatē mirantis apparet:*
vt cum supra naturæ vires cæcus visum, clau-
dus gressum, infirmus valetudinem, mortuus
vitam recuperat. Hæc talia Christus Saluator
in mundo fecit; & Apostolis, eorumque præ-
dica-

dicatione credentibus, facultatem exhibendi
 dedit: *Signa eos qui crediderint, hac sequentur.* Marci 16.
17.
*In nomine meo demonia eiicient, linguis lo-
 quentur nouis, serpentes tollent: & si mortife-
 rum quid biberint, non eis nocebit: super agros
 manus imponent, & benè habebunt.* Id genus Iustinus
Mart. Or.
ad Anton.
pro Chri-
stian.
 prodigia ad Diuorum exhiberi imagines, du-
 bitare non potest, qui credit, aspectu ænei ser-
 pentis, in deserto, & quidem ad crucem à
 Mose suspensi, à serpentibus ignitis ictos mira-
 biliter sanatos esse. *Fecit Moses serpentem* Num. 21.9
*æneum, & posuit eum pro signo: quem cum per-
 cussi aspicerent, sanabantur.* Nota, nota. Per-
 cussi à serpentibus, nisi æneum serpentem ad-
 spexissent, moriebantur. *O insania fremctium* Adria. PP.
de imag. ad
Carol. M.
c. 26. to. 3.
Conc.
*contra fidem & religionem Christianam! ut
 asserant non colere aut venerari imagines, in
 quibus figura sunt Saluatoris, eius Genitricis, vel
 Sanctorum; quorum virtute subsistit orbis, atque
 potitur humanum genus salutem! Aenei serpen-
 tis inspectione credimus Israëliticum populum à
 calamitate iniectâ liberatum: Christi Dei nostri
 & Sanctorum effigies aspicientes atque vene-
 rantes dubitamus saluari? Absit talium nefaria
 temeritatis cedere amentia. Patrum priscas se-
 quamur traditiones; & ab earum doctrinâ, nullâ
 declinemus ratione. Possumus enim ita tenen-
 tes, quemadmodum nostri præcessores atque pa-
 tres eorum plenam gratiam obtinere.*

3. Corporis vmbra, hominis est obscura

D 3.

imago:

AA. 5. 15.

imago: atque ex vmbriſ arſ picturæ ſumpſiſſe dicitur initium . Vmbra D. Petri Apoſtoli, quoſcumq; inſirmoſ in plateiſ expoſitoſ cum obumbraret, perſanauit ab inſirmitatibuſ: cur negemus ab imaginibuſ Diuorum id genus exhiberi miſerabilibuſ hominibuſ fanationeſ? Ad imaginem Chriſti Saluatoriſ, à muliere ſanguiniſ profluuiſ laborante factam, ignota excreſcens herba, omne genus morborum curauit, vt ſuprà commemorauit: quemadmodum etiam ad imaginem D. Virginis à B. Lucâ depictam, ſuperioribuſ temporibuſ ſcribuntur varia miracula proueniſſe . Quin igitur credaſ, æuo noſtro ad Deiparæ imagines admiranda patrari?

Cap. 6. §. 3

Epiſt.

Germani
Conſtanti-
nop. Epiſc.

Act. 4.

Synod.

Nic. II.

4. *Summa autem rerum in hoc concludi po-
teſt, quod extra omnem controuerſiam eſt; San-
ctorum imagines mirifica designare miracula; vt
& debilibuſ valetudo bona per eoſ concilietur,
ſepè que in ſomno apparenteſ optima quæque
nobis conſulant. Extra omnem controuerſiam
eſt; In Zoſopoli Piſidia ciuitate imago Virginis
Matriſ intemeratæ, ex pictâ etiam manu ſuâ
unguentorum ſcaturiginem effundit: cuiuſ ſanè
miraculi plureſ teſteſ ſunt. Hæc omnia Sancti
per fidem operati ſunt in mundo, vt in Actiſ
Apoſtolicis legimus: cuiuſ rei etiam euident
teſtimonium eſt, vmbra veſtimentorum, &
ſudaria ſanitateſ largienteſ. Quòd igitur non
omniſ corporiſ vmbra, neque qualibet ſudaria*
id

id possint, facile videt is, qui, quæ fides fuerit
 viriusque erga Deum, animaduertit; ut qui
 eiusmodi gratiam per inanimata illa indica-
 uerit. Quamobrem credendum est, & per ima-
 gines quoque talia à Deo designari: non per
 quaslibet tamen picturas aut imaginum species
 eiusmodi fiunt, sed Sanctorum effigies repræ-
 sentantium tantum, aut Iesu Christi. Neque
 etiam ob huiusmodi curationes, spontaneas esse
 credendum est, sed tantummodò ex Dei gratiâ.
 Nec tantum curationes miserorum ad Diuo-
 rum imagines, sed & alia æquè admiranda
 prouenisse commemoro.

5. Candela D. Virginis imagini accensa,
 perenniter arsit. *Vir erat in partibus villa*
quæ dicitur Sochus, milliaribus ab Hierosolymis
viginti paruis. Habebat autem senex in spelun-
câ imaginem intemeratæ nostræ Deiparæ &
semper Virginis Mariæ, habentem in vlnis
Christum Deum nostrum. Cùm autem esset abi-
turus in desertum vastum, aut Hierosolyma,
adorandæ Crucis gratiâ, & sancta loca, vel in
montem Sinâ, adorandi causâ, vel ad Marty-
res longè ab Hierusalem distantes, (erat enim
studiosus Martyrum; nunc enim in Ephesum
ad diuum Ioannem, nunc verò ad Euchaita ad
sanctum Theodorū, vel ad sanctam Theclam in
Seleuciam, vel Saraphas ad diuum Sergium
ibat) candelam parabat, eamque incendebat pro
suo more. Et cum accinctus ad iter preces fun-

Syn. Nic.
 II. Act. 5.

Pratum
 Spirit. cap.
 180.

deret, dicebat ad Dominam, totus in imaginem eius intentus; Sancta Domina Deipara, quandoquidem restat mihi longum iter conficiendum, candelam tuam cura, eamque inextinctam iuxta meum propositum serua. Nam ego tuo fretus subsidio, longum iter ingredior. Hæc autem cum ad imaginem dixisset, abiit; destinatumque iter postquam confecit, rediit: nunc tamen intra mensem, nunc intra duos aut tres. est & quando quinque aut sex mensibus absuit: candelam tamen semper accensam deprehendit & ardentem, quemadmodum eam reliquit cum abiret; neque tamen umquam eam à se extinctam potuit deprehendere, siue de somno excitatus esset, siue ex eremo ad speluncam rediens. Obseruandum. Orauit senex ad imaginem, sed mēs ipsius ferebatur ad prototypon. Nec idolomaniam hanc esse, sed obsequium Deo gratum, illud ingens D. Virginis exhibitum miraculum euincit. proinde demoniacos esse illos, qui cum malo genio insufurrant; *Imaginem istam caue amplius adores.* Adorabat quotidie vir sanctus, solitarius habitans in monte Oliuarum, *Imaginem Domine nostre Deiparæ Virginis Mariæ, gestantem Iesum Christum.* atque cum Deo gratum id esset, malo dæmoni displicuit.

Syn. Nic.
II. Act. 5.

Prat. Spir.
c. 45.

6. Admirabile aliud exemplum, de cereis honori D. Virginis incensis. *Habetur Roma patriarchalis Ecclesia, in honorem perpetuæ Virgi-*

Virginis Matris Domini consecrata, quae vul-
gari sermone Sancta Maria Maior vocatur. Pet. Clun.
lib. 2. de
mirac. c. 30
 ..... Ibi quàm inauditum miraculum non so-
 lum semel contigit, sed etiam multo tempore an-
 nuatim in festo Assumptionis V. Mariae proue-
 nit. Mos est Romanorum, festum Assumptionis
 Matris Domini inter vniuersas anni festiuita-
 tes precipuo honore colere, speciali deuotione
 venerari. Vnde est, quòd inter plura deuoti ani-
 mi sui erga praecelsam Virginem signa, cereos
 maximos faciunt; & eos antè paratos, Vigiliâ
 festiuitatis ad nominatam Ecclesiam deferunt,
 atque vespertinâ horâ, vel circâ, accendunt.
 Ponderus tamen eorum aquâ lance pensatum do-
 mini retinent: vt sequenti die, sollemni Missâ
 peractâ, eos rursus pensantes, quâ tum de quan-
 titate eorum ignis absumpserit, indicante sta-
 terâ cognoscere valeant. Manent ergo Roma-
 norum cerei à vespertinis, vt dixi, horis, vsque
 ad sequentis diei sextam vel nonam horam in
 Ecclesiâ Matris Domini, ad honorem vtrius-
 que accensi; & festiuis Missæ sollemniis consum-
 matis, singuli à propriis dominis ab Ecclesiâ re-
 portantur. Referens quisque cereum suum, mox
 vt domum peruenit, geminas lances preparat;
 imponit vni cereum, alteri pondus hesternum.
 Attendit diligens inspector, quantum de cerei
 prius appensâ quâritate possit deesse: & vesperti-
 nas, nocturnas diurnasque horas, quibus conti-
 nuè cereus arsit, numerans, expectat quid sibi de

imminutione primi ponderis statera renuntiet. Et ecce (mirabile dictu) nihil minus, quantum ad pondus pertinet, post tam prolixam cerei sui exustionem, sollicitus ille appensor & spectator inuenit, sed quasi nihil consumptum sit, totum quod Deo & eius Virgini Matri deuotus incenderat, se accepisse miratur. Hoc tam nobile, & antè nusquam auditum miraculum, ad commendandum mortalibus gloriam Matris Domini, non in quolibet ignoto vel humili loco, non in qualibet vel quantalibet ciuitate, sed in ipsâ vrbe orbis capite, nō semel tantum, sed assidue recursu annuo, diuina pietas & potentia operatur. Facit hoc, vt & frequentia miraculi augeat admirationem, adificet fidem, accendat charitatem: & locus tam celebris nulli patiatur esse occultum, quod celestis prouidentia, tam famosi loci occasione pluribus, ne dicam omnibus, fieri voluit manifestum. Testatur Petrus Cluniacensis id miraculum durasse per centum & eo amplius annos, vsque ad suam etatem.

Car. Sigō.
lib. 4. de
reg. Italia
Lud. Pio
com Lo-
thario F.

7. In opido lacus Comensis Grabadonâ, imago sanctæ Virginis puerum Iesum gremio continens, ac Magos munera offerentes excipiens, in abside adus S. Ioannis Baptistæ depicta, sed nimis iam vetustate obsolescens; tantâ claritate per duorum dierum spatium fulsit, vt splendorem nouæ picturæ, omnium spectantium iudicio superaret; Magorum tamen imaginibus in pristinâ obscuritate remanentibus.

8. *Ioannes Comnenus Imperator Constantinopolitanus insignem pietatem suam testatus est, aduersus Scythas prælians. Nam cum Romana phalanges urgentibus hostibus, & audaciùs se inferentibus, laborarent: imaginem Dei Genitricis cum gemitu & miserabilibus gestibus intuens, lacrymas bellicis sudoribus calidiores fundebat. Neque id frustra: statim enim celesti robore armatus, Scythicam aciem prostigat, quemadmodum olim Moyses extensione manuum Amalechiticæ turmas dissipauit.*

Nicetas
Choniates
Ioan. C6-
neno.

Exo. 17. 11

9. *Andronicus Palæologus senior Imperator Græcorum in palatio suo ab Andronico nepote circumfessus, atque omni ope destitutus ducum atque militum (Palatium enim, cubi- culi ministris adolescentibus exceptis, desertum prorsus erat) ad sacram imaginem Dei Genitricis Hodogetriæ confugit, ante multos dies in Palatium translata, quæ ei firmo solatio erat. Hac igitur fretus, & humi prostratus, ardentem cum lacrymis obtestatur, ne periclitantem deserat, & scariorum ensibus obiiciat. Exaudiuit preces eius, & festinum tulit auxilium, quæ quiduis potest castissima Dei Genitrix. . . Andronicus Iunior Palatium ingreditur: ac primum, venerabili Dei Genitricis imagine, ut decet, adorata; deinde anum illi inhaerentem, abductum salutauit, amplexus est, & blandis verbis recreauit.*

Niceph.
Gregoras
lib. 9. Hist.
Rom. vbi
de Con-
stantinop.
proditione.

10. *Michaël Imperator Græcorum Theophili*

Georgius
Cedrenus
Manuele
Imp.

phili F. vt imagines Diuorum in templis, vnde iam diu fuerant exturbatæ, restitueret, hanc habuit caussam. *Inciderat in grauissimum morbum, adeò quidem, vt omnium medicorum arte defatigatâ, iam de vitâ eius desperaretur. Eum accessere quidam p̄y monachi ex Studiõ collegio, quibus nuntiatum fuerat esse mortuum. cùmque ad lectum aggressi, viuere adhuc & spirare sensissent, letum ei de vitâ seruandâ pristinaq; sanitate recuperandâ nuntium prædicauerunt. Cùm autem initiò diffideret, tamen instantibus diuinis istis hominibus, prohibentibusq; ipsum dubitare de dono Dei, & gloriâ ipsius patefactâ, paululùm se ex morbo colligens, tenui ac imbecillâ voce; Quomodo, inquit, diuini patres, hoc mihi contingat? cuius & animæ facultates defecerunt, & corpus omnino confectum exaruit; ita vt totus exsiccatum, solis reliquis ossibus iaceam: eoque tantùm à cadauere differam, quòd spiritum duco. quâ ergo spe adducar, vt credam me vires recepturum, ac pristina valetudini restitutum iri? Respondere monachi: Deum nihil non posse. Quòd si ergo sanitate receptâ operam sit daturus, vt incendium à simulachri perdis excitatum restinguat, sacrasq; imagines, secundùm vetera maiorum decreta, restituat; se ei vitam certò promittere: atque hæc fati discesserunt. Statim verò & morbus remisit, & naturales facultates omni impedimento sunt liberatæ: breuiq; temporis spatio,*
insir-

infirmirate prorsus est solutus Manuelus . Sic ergo alleuato corpore , statim equo ad Palatium it: ingressusque ad Imperatricem Theodoram suam matrem , eam summopere ad reponenda sacra simulachra exhortatus , in tempore reposuit.

II. Iconoclastæ D. Virginis imaginem deiicere non potuerunt . *Antuerpiæ celeberrimo totius Belgij opido , cum iconomachis anno ∞ . MDLXVI. ac deinceps Ecclesias passim vastarent , in monasterio Franciscanorum , eodem furore debacchati sunt . Cumq; altaria , imagines & statuas vniuersas essent demoliti: progressi sunt ad imaginem B. Virginis Deiparæ , amictam Sole , & Lunam sub pedibus habentem , ex laqueari Ecclesiæ dependentem . hanc verò nullâ vi , nec arte , quantumcumq; fatigaretur , luxare , nedum deturbare potuerunt , inuictâ illâ & immotâ , inuitis omnibus istis , perdurante , & de furore hostium suorum triumphante . Ipsi (inquit Bredenbacchius) nos eandem imaginem , eodem in loco etiam pendentem paullo post conspeximus . Non haberent homines isti in Christi & Sanctorum eius venerandas imagines potestatem vel minimam , nisi data illis esset desuper . Qui legem posuit aquis , ne transeant fines suos : idem & eiusmodi hominum rabiem vel minimo nutu coercere potest ; & sæpenumerò vel miraculosè coercet , vel exertam in se suosque Sanctos rabiem , cum accerit*

Tilm. Bred-
denb. l. 3.
Collat. sac.
c. 23.

perit tempus, seuerissimè vindicat. cuius rei exemplum memorabile subiungo, ex relatione Constantij Episcopi Constantiæ Cypri.

Syn. Nic.
II. Act. 4.

12. *Vir quissiam Cyprius in Constantiâ urbe armentarius, in sacellum Deiparæ Virginis orandi causâ concessit. & inter orandum suspiciens, imaginem Virginis ex coloribus in pariete expressam animaduertit, aitq; Quorsum hæc? Et stimulo quo boues agebat sublato, imagini dextrum oculû exsculpsit. Egressus autem templum, cum pecus pungeret, stimulus fractus est: parsq; ea cui ferrum infixum est, in hominem delapsa, in oculum illius dextrum infixæ est. Hunc ego virum vidi, scribit memoratus Episcopus, & unoculum esse etiamnum cognosco.*

Euag. lib. 5
Ecclesiast.
hist. c. 18.

13. *Impium quemdam imago Deiparæ est auerfata. Anatolius quidam, vir primùm quideyn plebcius & mollis, postea verò ad magistratus & alia munera obeunda, subdole, nescio quo modo arrepsit, & Antiochiæ etatem traduxit; quo in loco, res quas habebat in manibus, sedulo exsecutus est. Vnde cum Gregorio eius vrbis Episcopo maximam constauit familiaritatem: persepeq; illum adiit, partim gratiâ de negotiis suis colloquendi, partim vt maiorem auctoritatem ex crebrâ eius consuetudine sibi conciliaret. Iste Anatolius hostias simulachris immolasse fortè deprehensus est: qui cum vocaretur in questionem, homo impius, præstigiator, & infinitis inuolutus sceleribus repertus fuit:*
 & ta-

& tamen parum aberat, quin & ipse, & sui omnes (habuit namque alios sui similes, qui idolis itidem sacrificasse manifesto tenebantur) liberi dimissi fuissent; nisi populus, excitato tumultu, omnia turbis ita miscuisset, ut consilium de illis impiis initum, eo pacto diremptum esset. Quin etiam contra Gregorium Episcopum clamores tolluntur; eum consilij Anatolij participem fuisse palam predicatur. Porro autem execrabilis demon, humana vita perturbator, nonnullos induxerat, ut victimis immolandis cum Anatolio se socios adiungerent. Hinc Gregorius in maximum venit discrimen, populo eum gravissimè exagitante insectantèque. Hinc etiam tam vehemens in illum movebatur suspicio, ut Imperator ipse Tiberius coràm, ex ore Anatolij, rei veritatem expiscari laboraret. Mandatum igitur dat, ut Anatolius, & sui omnes Constantinopolim quàm celerrimè aduentarent. Quibus rebus cognitis, ad imaginem quamdam Mariæ Deiparæ, fune in carcere sublimem appensam, accurrens, manibus à tergo complicatis, se ei supplicare, precesq; adhibere ostendit. Illa autem eum velut sacrilegum detestata, & ut Deo inuisum coarguens, penitus abs se auertit. spectaculum planè horribile, & sempiternæ memoriæ prodendum. Quod quidem à presidariis militibus, & ab his, quibus illius custodia commissa fuit, visum est, & ab iisdem omnibus aliis divulgatum. Apparuit item Deiparæ reipsa

nonnullis aliis fidelibus, eosque contra scelestum illum incitavit inquiens; Anatolium Filium suum contumeliis afficere. . . . Quinetiam vir illustris, qui Imperatoris Palatio praefuit, quique partes Anatolij acriter admodum tuebatur, dixerat quoque se vidisse Deiparam Mariam, eamque sic locutam; Quousque defendis causam Anatolij, qui tum me, tum Filium meum tantis onerat contumeliis?

14. Addo exemplum terribile conuitiatorum atque blasphematorum Deiparae Virginis, punitorum grauissimè. Mauritio Imperatore, Graeci quidam siue Gentiles in cuiusdam domo conuiuantes, & vino sese inuitantes, post prandium simulatque satis adhiberant, blasphemare & conuitiis proscindere Verbi Matrem capere; postremum hoc computationi adhibentes studium, ut quacumque aliquis eorum excogitare possit absurda atque indigna, per ea ridens æconomia & dispensationis salutis nostræ mysterio illuderet. Impietas ea postquam innotuit, illi quidem condignas petulantis linguae pœnas dedere. Aedium autem, in quibus confidentes graui blasphemiae indulserant, dominus, à sacris nostris non alienus, tum quidem, quòd res ita tulerit, periculum effugit. Non multò verò post, noctu ei dormienti in somnis Dei Genitrix astitit: cui diligentius, Ecquid se, quænam esset, nosset, percontanti; postquam ipse nosse se eam professus est: illa ei contumeliarum indignitatem
in me-

Niceph.
Callist.
lib. 18.
hist. Ec-
cles. c. 33.
Georgius
Cedrenus
Mauritio
Imp.

in memoriam renocavit. Tum ille miser supplex ei esse, veniamq; delicti petere: & ne tam citò morte mulctaretur, sed tempus ei pœnitentiæ relinqueretur, orare. Illa daturam se hoc ei, neque in præsentia ipsum ita morte pœnas luiturum, promittere. Vimine autem, quod manu gestare videbatur, genua eius circumcirca veluti exarans circumscribere. Id ubi factum, auolans ei postea non apparuit. At ille somno discussò, membra ea quæ vimine notata fuerant, statim ab reliquo corpore disrupta inuenit, recenti sanguine profluente. Et in publicum productus, iustum omnibus iudicium promulgavit. Qui verò id audierunt, laudes Deo propter tam inopinatum miraculum cantarunt: Matrem Dei itidem celebrarunt, quæ ita semper Christianorum genus tueretur; quæq; nouo quodam modo affectionem erga nos suam (quamuis præter naturam sit, ut quemquam puniat) vi quadam adaçta ostenderet: ut scilicet Religio nobis stabilis & firma esset.

15. Nec est, quin adscribam, quod factum retulit Pater Gerardus à Montenaken, instituti nostri Sacerdos in conuentu VVeertensi. Antonius à Laenen, vulgò dictus Schrelen Toente, eques alæ Hollandorum, quæ cum ceteris ad Aspricollem D. Virginis aduolauit, eius Sacellum exspoliatum, quod etsi non impunè, tamen fecerunt. Antonius sanctè adfirmavit, iam iam sententiâ capitali crurifragio

à Senatu VVeertensi addictus; se audisse equitem aliquem è commilitonibus (cùm ædiculæ appropinquasset) equo cæco insidentem, blasphemasse Beatam Mariam in hæc verba; Tùne illa es, quæ homines iuuas, quæ cæcis visum reddis? Fac vt meus cæcus equus videat. Dixerat impius: & subitò cæcus equus videns factus est, ipse blasphemus cæcus, manu duci vt debuerit. Hunc excæcatum se vidisse postea, & audisse hæc eadem referentem, Antonius publicè confessus est, coram opidi Prætorè, Consulibus, Senatu & frequente populo VVeertensi. In fidem rei Senatus instrumentum, vrbs publico signo confirmatum habeo, & adseruo.

Atque ita, vt ex his benè multis exemplis condiscere licet, quod bonus auctor, non nuper, sed ante circiter quingentos annos scripsit, *Non solum Matris iniuriam Christus vindicat in operibus malis, sed etiam in verbis contumeliosis.*

Cæs. Heisterb. lib. 7. illust. mirac. c. 43.

CAPVT XIII.

De Supplicationibus Ecclesiasticis, quæ ex caerimoniis veteris Legis celebrantur.

I. **M**IRACVLA Diuæ Virginis imaginum ex veterioribus Patribus ista conduxì: vt astruam priscum piúmque Catholi-

tholicorum ritum, Christi Salvatoris, Diuorumque, maximè verò Virginis Matris icones in publicis processionibus circumferendi: quod pari ratione comprobabo ex antiquitate venerandâ, cùm priùs nonnulla præliba- uero de Supplicationibus Catholicorum, quas haberi frequentissimas, habitasque, quâ mundus Christianus fuit, totus orbis testis est.

2. Christiani Processiones vocant, quas Ethnici Supplicationes. Arbitrantur nonnulli Tertullianum de his scribere: *Scio Christianum per visionem nocte castigatum grauiter, quòd ianuam eius, subito annuntiatu gaudiis, serui coronassent. Et tamen non ipse coronauerat, aut præceperat: nam antè processerat, & regressus reprehenderat factum. Antè processerat*, inquit. Item alibi, *Si procedendum erit.* Vbi Beatus Rhenanus prorsus asserit veterem ritum publicarum processionum; atque eam vocem mutuatos Christianos à Gentilibus.

De idolo-
lar. c. 15.

Tertul. lib.
2. ad Vxor.
c. 4.

3. Supplicationum origines manifestè deducimus ex sacris Litteris; ipse Deus ritum procedendi instituit, quando Iosue Dei iussu præcepit totum exercitum Israëlitarum circumire urbem Iericho. *Iosue de nocte consurgente, tulerunt Sacerdotes Arcam Domini; & septem ex eis, septem buccinas, quarum in Iubileo usus est: præcedebântque Arcam Domini ambu-*

Ios. 6. 12.

lantes atque clangentes: & armatus populus ibat ante eos; vulgus autem reliquum sequebatur Arcam, & buccinis personabat. Circuieruntque ciuitatem secundo die semel, & reuersi sunt in castra. Sic fecerunt sex diebus. Die autem septimo diluculo consurgentes, circuierunt urbem, sicut dispositum erat, septies, &c. Aduerte processionem ordinatam. Sacerdotes Arcam ferunt, Sacerdotes clangentes buccinis praeunt Arcam, vt & armatus exercitus, reliquo vulgo subsequente. Ritus hic in nostris Supplicationibus vt plurimum obseruatur.

4. Reg. 6. 1
 4. Dauid Rex multo clariorem habuit processionem, cum Arcam Domini transferret à Gabaa in ciuitatem suam. *Congregauit rursus Dauid omnes electos ex Israël, triginta millia. Surrexitque Dauid & abiit, & vniuersus populus qui erat cum eo de viris Iuda, vt adducerent Arcam Dei, super quam inuocatum est nomen Domini exercituum sedentis in Cherubim super eam. Et imposuerunt Arcam Dei super plaustrum nouum: tuleruntque eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa: Oza autem & Abio filij Abinadab minabant plaustrum nouum. Cumque tulissent eam de domo Abinadab, qui erat in Gabaa, custodiens Arcam Dei Abio precedebat Arcam. Dauid autem & omnis Israël ludebant coram Domino, in omnibus lignis fabrefactis, & citharis & liris, & tympanis & sistris, & cymbalis. Oza, quod minus reuerenter Arcam*

cam Dei tetigisset, percusso, David extimuit, diuertitq; eam in domum Obededom Gethæi. Cui cum Dominus benedixisset, dixit David; Ibo & reducam Arcam cum benedictione in domum meam. Abiit ergo David, & adduxit Arcam Dei de domo Obededom in ciuitatem David cum gaudio. & erant cum David septem chori, & victima vituli. Cumq; transcendissent, qui portabant Arcam Domini, sex passus; immolabat bouem & ouem & arietem: & David percutiebat in organis armigatis, & saltabat totis viribus ante Dominum, Porro David erat accinctus ephod lineo. Et David, & omnis domus Israël ducebant Arcam testamenti Domini in iubilo, & in clangore buccinæ. Vides à Rege David, ad Arcam deducendam, omnes proceres ad triginta millia conuocatos? item processionem ordinatè seruata? septem choros cum Dauide laudantes Dominum, adhibitis omnis generis musicis instrumentis, in iubilo & clangore buccinæ? Nos cum similia agitamus, mirum non est si irrideant isti, quando & Michol vxor David, maritum despexit in corde suo. Sed gratum fuisse Deo obsequium euincitur; quòd Rex David mox promissionem filij Dei ex suâ stirpe nascituri suscipere promeruit: & coniunx, qua eandem illius humilitatem despexerat, eius semine fecundari non meruit, sed perpetua sterilitatis pœnas luit.

Angelov
mus hoc
loco.

3. Reg. 8. 1 5. Salomonis exædificato templo, toto terrarum orbe magnificentissimo, congregati sunt omnes maiores natu Israël cum principibus tribuum, & duces familiarum filiorum Israël, ad regem Salomonem in Ierusalem, ut deferrent Arcam fæderis Domini de ciuitate David, id est, de Sion. Conuenitq; ad regem Salomonem uniuersus Israël in mense Ethanim, in solemnitate die, ipse est mensis septimus. Veneruntque cuncti senes de Israël, & tulerunt Arcam Sacerdotes, & portauerunt Arcam Domini, & Tabernaculum fæderis, & omnia vasa Sanctuarij, quæ erant in tabernaculo, & ferebant ea Sacerdotes & Leuitæ. Rex autem Salomon, & omnis multitudo Israël, quæ conuenerat ad eum, gradiebatur cum illo ante Arcam, & immolabant oues & boues, absque æstimatione & numero. Et intulerunt Sacerdotes Arcam fæderis Domini in locum suum, in oraculum templi, in Sanctum sanctorum, subter alas Cherubim. Omnium exemplo istorum, etiam in similem modum, Ecclesiæ Sacerdotes cum populo supplicationes decernunt & seruant.

1. Efdr. 12.
27.

6. A captiuitate Babylonicâ, in dedicatione muri Ierusalem, requisierunt Leuitas de omnibus locis suis, ut adducerent eos in Ierusalem, & facerent dedicationem & letitiam in actione gratiarum, & cantico, & in cymbalis, psalterijs & ciitharis. Congregati sunt autem filij cantorum de campestribus circa Ierusalem, & de villis

villis Neihuphati, & de domo Galgal, & de regionibus Geba & Asmaneth: quoniam villas adificauerunt sibi cantores in circuitu Ierusalem. Et mundati sunt Sacerdotes & Leuitæ, & mundauerunt populum, & portas & murum. Ascendere autem feci (inquit Nehemias) principes Iuda super murum: & statui duos magnos choros laudantium. Et ierunt ad dexteram super murum ad portam sterquilinij. Et iuit post eos Osaias, & media pars principum Iuda..... Et chorus secundus gratias referentium ibat ex aduerso; & ego post eum: & media pars populi super murum, &c. Nehemias ita indixit, duo vt chori Deum laudantium, urbem Ierosolymorum, sibi occurrentes, in mœnibus circuirent.

7. Constantinus M. imitatus hoc exemplum, Episcopos Synodi Nicenæ, finito contra Arium Concilio, rogauit, vt qui tantum pertulissent laboris, per paucos sibi dies dare, & recens fundatam Urbem, iam tum perfectam, adire non grauarentur: vt precationibus suis munitiones eius & muros firmarent. Atque illi statim quod petierat faciunt, Constantinopolim veniunt, Encenia & consecrationis festum diem celebrant, incruento sacrificio operantur, precibus votisque, urbem abunde prosequuntur & firmant, eandemque Dei Genitrici dedicant, nouam Romam, imperantemque Constantinopolim cognominantes.

Niceph.
Call. lib. 8.
c. 26.

8. Recensui hæc ex Instrumento veteris

Scripturæ, quæ in ritibus nostris Catholici imitatur: non Ethnicos, quod tamen isti nobis opprobriat immerenter. Habuerunt isti suas supplicationes, fatendum est: & quidem non ablimiles nostris. Titus Liuius refert: *Senatus, quod M. Liuius & C. Claudius Consules, incolumi exercitu ducem hostium (Asdrubalem) legionesq; occidisset, supplicationem in triduum decreuit, Aulus Hostilius Prætor pro concione edixit.* Frequens apud ipsum mentio alibi Supplicationum. Quo ritu celebratæ, rogas? An templa sua circuierint? Tertullianus indicare videtur, cum feminas à cultu nimio dehortatur; *Quæ vobis caussa structius prodeundi, cum remota sitis ab his, quæ ad aliud indigent. Nam nec templa circuitis, nec spectacula postularis, nec festos dies Gentilium nostis.* Et nos vrbes circumimus & templa procedentes: at non sequimur Ethnicos; absit. sed imitatur S. Scripturæ cærimonias; quas malus dæmon, vti simius vsurpans, diuinum cultum in se transferre conatur. *Diabolus ipsas quoque res Sacramentorum diuinorum, in idolorum mysteriis emulatur. Tinguunt & ipse quosdam, utique credentes & fideles suos. Expiationem delictorum de lauacro repromittit, & sic adhuc inuitat Mihræ: signat illic in frontibus milites suos. celebrat & panis oblationem, & imaginem resurrectionis inducit, & sub gladio redimit coronam. Quid? quod & summum ponti-*

Dec. 3.
lib. 8.

De cultu
fem. c. 11.

Tertul. de
Præf. c. 40.

pontificem in vnis nuptiis statuit? Habet & virgines? habet & continentes? Ceterum si Numæ Pompilij superstitiones reuoluamus, si sacerdotalia officia, insignia, & priuilegia, si sacrificalia ministeria & instrumenta, & vasa ipsorum sacrificiorum, ac piaculorum & votorum curiositates consideremus: nonne manifestè diabolus morositatem illam Iudaica legis imitatus est? Non imitamur ritus Gentilium: sed ex diuinis legibus sumptos, ex Apostolicâ Traditione seruamus. Quamuis nō videam, cur non liceat, quæ apud Ethnicos impiè agitantur, & profano cultu, eadem expiata ad cultum veri Dei transferre: quomodo Ægyptiorum diuitiæ transferunt in honestamentum Tabernaculi Domini.

CAPVT XIV.

Supplicationum Ecclesiasticarum origines demonstrantur etiam ex nouo Testamento, & varia schemata.

I. **R**ITVS igitur atque cærimonias Supplicationum nostrarum ex Lege vetere comprobauimus: quas itidē asserere ex sanctis Euangeliis, difficile non fuerit. Die, quam Ecclesia palmarum vocat; *turba multa quæ venerat ad diem festum, cū audissent quia Iesus venit Ierosolymam, acceperunt ramos palma-*

Ioan. 12.
12.

rum, & processerunt obviam ei. D. Ioannes aperte hinc processionem indicat: Matthæus

Mat. 21. 1. paullo vberius perscribit: Cùm appropinquasset Iesus Ierosolymis, & venisset Bethphage ad montem Oliueti, discipuli duo à Christo missi adduxerunt asinam & pullum: & imposuerunt super eos vestimenta sua, & cum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in viâ: alij autem cadebant ramos de arboribus, & sternebant in viâ. turba autem qua præcedebat, & qua sequebantur, clamabant dicentes; Benedictus qui venit in nomine Domini: hosanna in altissimis. Processio, si qua fit à Catholicis, refert Iudaicum populum obviam Christo factum, & Apostolos exeuntes in montem, cùm Christus in celos ascenderet. * Et ut cantuum religiosorum seruitutem, non solum in Lege priori, sed & in sequenti Euangelio Christus sibi placere monstraret: cantantibus in templo pueris, Hosanna filio David; & inde Phariseis indignantibus, eique dicentibus, Audis quid isti dicunt? reprehendens emulantium Phariseorum indignationem, laudâs puerorum cantantium deuotionem, etiam ex Scripturâ respõdit: Numquid non legisti; Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem?

Beatus
Rhenan.
argum. in
Tertul. 2.
lib. ad
vxor.
*Pet. Chu.
lib. 1. epist.
2.

Psal. 8. 3.

2. Producam aliquot admirandæ pietatis exempla, ab Imperatoribus Christianissimis, in publicis Supplicationibus manifestè declarata. Prius tamen paucis perscribam sollemnem

nem

nem processionem Antiochiæ celebratam, fremēte Iuliano desertore aduersus Christianos: Iulianus, cum in animo haberet bellum contra Persas gerere, ad omnia oracula, quæ erant intra fines Imperij Romani, consulenda, homines è suis summâ beneuolentiâ sibi coniunctos misit. Ille ipse verò supplex Apollinem Daphneum: uti quæ sibi essent euentura ostenderet.

Theodor.
lib. 3. Ec-
cles. hist.
c. 9.

NOTA.

Respondet Apollo, mortuos quosdam in proximo humatos impedimento esse, quo minùs daret vaticinia; eos igitur primùm inde transferendos esse: deinde quid futurum sit se prædicturum pollicetur. Nam se, nisi purgato loco, nihil posse dicere. Eodem tempore in eo loco reliquæ inuicti martyris Babylæ, & adolescentum qui unâ cum eo pro fide decertarant, repositæ iacuerunt. atque falsus vates apertè monstrauit se gratiâ illius Martyris à consuetis & commentitiis oraculis edendis prohibitum. Quod ubi intellexit Iulianus (non enim ignarus fuit virtutis, quæ in vetere pietate Martyrum residebat) nullum quidem corpus mortuum inde deportandum curauit: sed imperauit Christianis, ut reliquias dumtaxat inuictorū Martyrum ex eo loco transferrent. Qui ad lucum lubentibus animis profecti, loculum in bigis collocant; omnésque ad unum antecedentes saltare, psalmósque Dauidicos canere cæperunt: & inter singula ver-
sum membra, hæc verba interponere; Confundantur omnes qui adorant sculptilia. nam Mar-

Pfal. 96. 7.

tyris

*tyris translatione demonem euictum existima-
runt. Hoc exemplo in Supplicationibus no-
stris Sanctorum reliquias gestamus, Deo pu-
blicè laudes canimus, Deum in Sanctis lauda-
mus. Porro, quòd isti mortuos vocant San-
ctos, qui viuunt cum Christo, qui Deus uiuo-
rum est, non mortuorum; vides non ex Euan-
gelio eos, sed docente diabolo didicisse.*

Matth. 22.
32.

Aug. lib. 5.
de Ciuit.
c. 26.

*Ruffin.
lib. 2. hist.
Ecclef.
c. 33.

3. *Theodosius Senior piissimus Imperator,
contra Eugenij tyranni robustissimum exercitū
magis orando quàm feriendo pugnavit; * pre-
paratus ad bellum, non tam armorum telorūm-
que quàm ieiuniorum orationumq; subsidiis, nec
tam excubiarum vigiliis quàm obsecrationum
pernoctatione munitus, circumibat cum Sacer-
dotibus & populo omnia orationum loca; ante
Martyrum & Apostolorum thecas iacebat cilicio
prostratus, & auxilia sibi fida Sanctorum inter-
cessionem poscebat. Ad eundem modum in Li-
taniis Catholici, Sanctorum basilicas cir-
cumeuntes, fida Sanctorum suffragia postu-
lant & impetrant.*

Hier. adu.
Vigilant.
c. 2.

4. *Arcadius Augustus Theodosij F. sacrile-
gus dicendus est, qui ossa beati Samuelis longo
post tempore de Iudæâ transtulit in Thraciam?
Omnes Episcopi non solū sacrilegi, sed & fa-
tui iudicandi, qui rem vilissimam, & cineres
dissolutos, in serico & vase aureo portau-
erunt? Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui
occurrerunt sanctis reliquiis, & tantâ lati-
tiâ,*

riâ, quasi præsentem uiuentemque Prophetam cernerent susceperunt; ut de Palestinâ usque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Christi laudem vnâ voce resonarent: Videlicet adorabant Samuelem, & non Christum, cuius Samuel & Leuita & Prophetes fuit.

5. Theodosius Imperator Arcadij F. cum longior aliquando pluuialis tempestas extitisset, solutos Circenses ludos populo, more recepto gratificans, exhibuit. Quum verò vberiores etiam deciderent imbres, ibi tum egregiam suam erga Deum pietatem declarauit, per præcones populo denunciari iubens, conducibilius videlicet esse, ut spectaculo repudiato, Deum, qui præsentem calamitate eos liberaret, precibus placarent; id quod confestim est factum. Litania instituta est, supplicantes processere, laudibus Deum vexere: atque vna concors ecclesia ciuitas tota facta; & ipse medius hymnis canendis præiit, habitu priuato incedens. Minimè verò eum opinio fefellit. Statim enim calum ærem turbidum serenitate commutauit, & frumenti non mediocrem inopiam ingens quadam frugum copia & vbertas est consecuta.

Niceph.
Callist. lib.
14. hist.
Eccles. c. 3.

NS:

6. Victoriâ potitus aduersus tyrannum Ioannem, more suo rursus, quâ esset erga Deum religione ostendit. Postquam enim ei victoria de tyranno reportata, ludis Circensibus renuntiata est; ad populum vociferans, Agite, inquit,

Ind. cap. 7.

inquit, si ita videtur; ludicro hoc dimisso, in ad hanc precatoriam eamus, & carmina gratiarum agendarum auctori victoriae Deo concinamus. Hæc ubi dixit, spectaculum neglectum est: & per circum medium euntes omnes, cōcentu vno cum hymnis & carminibus pulcherrimis gratissimisque in proximam Dei domum sunt ingressi: formamque prorsus Ecclesie vnius cuncta retulit ciuitas, populo omni, in templo diem eum consumente.

Ind. cap.
46.

7. Adhuc Theodosius imperabat, & terra motus magnus & admirandus extitit, qui priores omnes magnitudine, celeritate, & temporis diuturnitate facile superauit. Nam ad menses sex maximè durauit. & non ex interuallo, sed motu continuo omnia concussit, idque per orbem ferè vniuersum: adeò ut non solum in vrbe imperante turrets in præceps ierint, & murus variis in locis ruptus sit, verumetiam circa Chersonesum, edificium id quod μακρὸν τεῖχος (hoc est, longum murum) vocant, simul omne conciderit, & innumerabilia ubique locorū, magnorum operum, templorumq; edificia pessum ierint ..... Byzantijs autem in maximum coniecti metum, à ruinis adificiorum sibi metuentes, muros reliquerunt, & extra urbem in campo morati sunt, vnà cum Imperatore Theodosio & Patriarchâ Proclo continuis precibus incumbentes; Deumq; ut propitius eis esset, & ab imminente calamitate orbem liberaret, obtestantes. Et cum aliquando

quando motu eo grassate, terra veluti fluctuans concuteretur; & homines per metum, eam ex fundamentis ipsis extirpatum iri vererentur; & omnes Litaniis & Supplicationibus dediti collacrymarent, & ex profundo intimoq; animo misericordiam diuinam implorarent: tum miraculum præter expectationem omnium, quod sensum ac mentem omnem excedat, subsecutum est. Subito namque è medio inspectantibus omnibus, diuinâ quadam vi puer in aërem sublimis ad caelestem usque tractum, ita ut iam non appareret, sublatus, diuinam vocem, quâ Angelis Deum laudibus ferre mos est, audiuit. eaque voce perceptâ, rursus priore per aërem viâ reuersus descendit: & Episcopo Proclo, ipsiq; Imperatori, & multitudini omni supplicationibus operanti, Deumq; hymnis celebranti, ab Angelis canentibus se verba hæc audisse renuntiavit; Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miserere nostri. Quæ ubi Proclus intellexit, statim ad eum modum populum psallere iussit: & terræ motus statim etiam constitit, omninoq; conuenit.

8. Martianus, multâ religione ac sanctitate vir; ut qui in Supplicationibus publicis, aliis præierit, & maximam indigenibus pecuniam præbuerit; si quis alius, & ipse Christianissimus, Imperij administrationem, veluti monumentum piæ vitæ agenda hominibus omnibus reliquit. Eo imperante, in Romanâ ditione tranquilla

NB.

Niceph.
Callist.
lib. 15. hist.
Ecclef.
c. 15.

quilla pax fuit : ita vt tum aurea existimarentur esse secula.

Gregor.
Turon.
lib. 3. Hist.
Francor.
29.

9. Eodem sæculo Childebertus rex in Hispaniam abiit : quam ingressus cum Clothario Cæsaraugustanam ciuitatem cum exercitu vallat atque obsidet. At ciues in tantâ humilitate ad Deum conuersi sunt, vt induti ciliciis, abstinentes à cibis & poculis, cum tunicâ B. Vincentij martyris, muros ciuitatis psallendo circuirent: mulieres quoque amicta nigris palliis, dissolutâ cæsarie, superposito cinere, vt eas putares viro- rum funeribus deseruire, plangendo sequebantur: & ita totam spem locus ille ad Domini misericordiam retulit, vt diceretur ibidem Ninuitarum ieiunium celebrari; nec aestimaretur aliud posse fieri, nisi eorum precibus diuina misericordia flecteretur. Hi autem qui obsidebant, nescientes quid obsessi agerent, cum viderent sic murum circui, putabant eos aliquid agere maleficij. Tunc apprehensum vnum de ciuitate rusticum ipsi interrogant, quid hoc esset quod agerent: qui ait; Tunicam B. Vincentij deportant, & cum ipsâ, vt eis Dominus misereatur, exorant. Quod illi timentes, se ab eâ ciuitate remouerunt.

10. Non sunt hesterne Catholicorum Supplicationes, non contemnendæ Litanie tot Principum exemplis inductæ, auctoritate & longâ consuetudine firmatæ. Quamobrem laudabiliter Iustinianus Imperator lege publicâ

blicâcauit; Si quis, cum sacra mysteria celebrantur, in sanctam Ecclesiam ingrediens, Episcopo aut Clericis, aut ministris alius Ecclesie iniuriam inferat: iubemus hunc verbera sustinere, & in exilium mitti; hoc ipso & in Litanis, in quibus Episcopi aut Clerici reperiantur, custodiendo. Et si quidem iniuriam solam fecerit is: verberibus exilioque tradatur. Si vero etiam Litaniam concusserit: capitale periculum sustinebit. & vindicare iubemus non solum civiles, sed etiam militares indices. Etiam alibi; Si quis Litanias concusserit: pro iniuriâ verberatus exilio tradatur, vel capitale plectatur.

In Authent. de sanctis Episc.

Ind. de Episcop. & Clericis.

CAPVT XV.

Crucis vexilla ritu prisco, ritu nostro, fructuosè in Supplicationibus præferri, adhibitis luminaribus.

I. IMPERIALI quoque lege Laicis Litanias facere interdictum sine Clericis, quæ sine orationibus & Cruce fieri non debent. De hoc pio priscoque ritu nunc etiam agendum erit. Cruces & vexilla sunt insignia victorie Christi. Hæc vos inimici Crucis Christi, profundissimo in Religionem odio, non fertis, confringitis, comburitis. Recessistis, Crucem negando, à Deo salutari vestro:

Iustinian. in Auth. C. de Episcop. & Cler.

Rupert. lib. 7. di. off. c. 20.

F à quo

Pet. Clun.
lib. 1. Epist.
2. vbi de
Cruce.

à quo nullo pacto salutem consequi poterit, quisquis Crucem, in quâ maximè salus est constituta, contempserit. Credo astu heretico hoc vos consilium inuenisse: imò nequitia principem per proprios vernulas fallacia suæ optimè prouidisse; ut hoc vno iaculo si vulnus incautus infligere posset, leui negotio non tantùm sospitatem, sed & vitam auferre valeret. Nam sublato de medio Crucis nomine; vbi Crucifixi mentio remanebit? Subtracto Crucifixi vocabulo; vbi mortis vel passionis recordatio permanebit? Ablatâ mortis vel passionis memoriâ; quæ redemptis spes salutis, euacuato redemptionis pretio, supererit? Sed noui vos dolere vices sociorum, & homines hereticos demonum iniurias velle vlcisci. Fugantur apostata spiritus, apparente Crucis signo; & superbi angeli, qui contra ipsam inuictam maiestatem caput erigere nisi sunt, isto, quod sic contemnitis, abiectiois indicio, ut nebula matutini Solis radiis discussa vanescunt. Hac vos permoti iniuriâ, iurata contra Crucem Domini bella suscepistis; & homines nequiores demonibus, eorum pati dedecora non potestis. Non potestis certè quod odiunt diligere: quibus & in hac vitâ mores, & in futurâ ignes, nihil aduersum, nihil diuersum esse designant. Moribus ergo modernis & ignibus æternis concors parilitas, nihil nos mirari facit, si & quod volunt vultis, & quod nolunt respuitis. Sed quos minamur ignes, forsitan vos non terrent: quoniam,

niam, iuxta Isaiam, pepigistis fœdus cum morte, Ifa. 28. 15. & cum inferno fecistis pactum. At, secundum Ind. 28. eundem, fœdus vestrum cum morte dissipabitur, & pactum vestrum cum inferno non stabit ..... Fiet lignum vitæ vobis lignum mortis: ut quos semel de eiusdem sacri ligni frustis succendistis focos, vobis perpetui perseuerent: & sicut ipsis vos immortales, sic illi vobis inextinguibiles permanebunt.

2. Sed licet aduersum Christum & Crucem serpens sua fibila spiret, & quibus diu tu met venena profundat: intrepidi confitemur, nos Crucis trophæa Supplicationibus præferre, in memoriam Christi; de quo Apostolus: *Et baiulans sibi crucem, exiit in eum qui dicitur Caluarie locum. * Sequebatur autem illum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant & lamentabantur eum. Crucem præferimus, ut illud Christi recolamus; Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Crucem suam exemplo Christi tollentibus, Christum sequentibus, hoc ritu regnum cælorum promittitur.*

Ioã. 19. 17

* Luc. 23.

27.

Mat. 16. 24

En, signo sacrata Crucis vexilla coruscant. Sedul. lib. 1. Carm. En, Regis pia castra micant, tuba clamat herilis: Pasch.

Militibus sua porta patet: qui militat, intret. Ianua vos æterna vocat, quæ ianua Christus. Aurea perpetuæ capietis præmia vitæ.

3. Ante Constantini M tempora, Christi Crucisque factas imagines scimus: sed ut signum Crucis Christi præferatur procedentibus, inualuisse videtur auctore Constantino, partâ victoriâ contra tyrannum Maxentium. Imperatori Constantino bellum mouenti aduersus Maxentium, *ambigenti & animo anxio, figura ei Crucis mediâ die stellis efficta apparuit in celo, & scriptura circa eam Romanis litteris, In hoc vince. Igitur ex auro statim subitario opere efformans Crucem, iuxta speciem quæ ei apparuisset, & hanc iubens prægredi exercitum, cum Maxentianis prælium commisit, & superauit.* Erat autem tali formâ. Hastile oblongum erectumq; auro undique obductum fuit, quod cornu habuit transuersum ad formam crucis constructum. Suprà in fastigio ipsius operis, corona affixa, lapidibus pretiosis & auro politè circumtexta. In eâ salutaris appellationis Seruatoris nota inscripta, duobus solum expressa elementis, id est, duabus primis litteris nominis Christi, (erat enim littera P. in ipso medio litteræ X. curiosè & subtiliter inserta) quæ totum Christi nomen perspicuè significauit. quas quidem litteras deinceps Imperator in galeâ gestare consuevit . . . . Isto igitur salutari signo Imperator, tamquam hostilis cuiusque & infestæ violentiæ propugnaculo semper usus est: cuius expressæ similitudines, mandauit, ut uniuersum exercitum perpetuò ante-

Zonaras
Constant.
Eusebius
Cæsar. 1.
de Vitâ
Const. 2.2.

Ind. c. 25.

antecederent. * Praterè etiam in ipsis armis * Ind. lib. 4 c. 21.
 salutaris trophæi & signum insculpi arma-
 rōque exercitui præferri fecit: & ut solùm hoc
 salutare trophæum, non ullam, ut antè con-
 suenerant, inauratam statuam sequerentur.

Scito Crucem insitam signis duplici modo;
 In vexillorum purpurâ, gemmis intextam & Lipf. 3. de
 Cruce.
 c. 15.
 expressam: iterùm in hastarum vertice super-
 stantem solido auro formatam. Sed in Labaro
 maximè ea conspicua. de quo Prudentius;

Christus purpureū gemmani textus in auro Contra
 Sym.
 Signabat Labarum.

4. Imperator igitur consequutus victo-
 riam, Deum celebrando canens, & voce clariore Niceph.
 Call. 7. Ec-
 clef. hist.
 c. 30.
 triumphanda iubilans, urbem Romanam est in-
 gressus, ciuibus omnibus hilaritate & lætitiâ
 summâ animis eorum exultantibus, cum plausu
 felicique omine, & acclamatione, eum tamquam
 seruatorem & liberatorem suum, victoriæ tro-
 phæum ferentem, producentibus atque excipien-
 tibus. Constantinus autem veram erga Deum
 pietatem à naturâ sibi quodammodo insitam ha-
 bens, nequaquam applausu tali commotus; ut
 qui à Deo secundum rerum suarum successum
 prouenisse sciret; statim Crucis signum in subli-
 mi loco statui iussit. Nec mora interposita est: sta-
 tua ad formam similitudinem eius ex ære fabre-
 facta est, quæ dextrâ ianu, ex eadem materiâ,
 Crucis signū elaboratum teneret. Eam statuam,
 Crucem ita magnifico latōque habitu tenendam,

Rome in loco maximè celebri, firmis innixam
fundamentis collocari præcepit, cum huiusmodi
inſcriptione, verbis Latinis;

Euseb. Cæ-
sar. 9. Ec-
cleſ. hiſt.
c. 8.

HOC SALVTARI SIGNO, VERO
FORTITVDINIS INDICIO, CIVITATEM
VESTRAM TYRANNIDIS IVGO LIBERAUI.
ET S. P. Q. R. IN LIBERTATEM
VINDICANS, PRISTINAE AMPLITVDINI
ET SPLENDORI RESTITVI.

Paul. Dia-
con. lib. 11.
Hiſtor. Iu-
liano.

5. Porrò Iulianus deſertor, iconomacho-
rum antefignanus, vt ad paganitatem milites
inſueſcerent, ſtudit ad priſcum ſchema refor-
mare ſignum illud Labarum ſublimius Roma-
norum, quod Conſtantine, ſicut prædictum
eſt, in Crucis formam mutauerat. In publicis
imaginibus depingebat Iouem, quaſi de cælo ſibi
coronam & purpuram deferentem: Mercurium
& Martem in ſe reſpicientes, velut pro teſti-
monio ſapientis & fortis. Et hoc agebat imagi-
nibus, vt ſub occasione Imperij, latenter adora-
rentur dÿ; & hoc modo ſubiecti fallerentur.
Prorſus cum eo faciunt iconoclaſtæ: vt pro-
ſcriptis imaginibus Chriſti, Diuorumque,
etiam proſiſgetur omnis memoria Chriſti:
tandem, vt qui fuerant Chriſtiani, eiurato
Chriſto fiant Pagani.

6. Ceterum, viden' inuictæ Crucis tro-
phæum diuinitus cælo victoriæ Conſtantine
demonſtratum? Viden' Imperatorem in hoc
ſigno

figno vicisse? triumphantem ingressum urbem hoc signum gestasse? atque celeberrimo Romæ loco statuisse? in cunctis prælatum præliis victoriam contulisse? Nos hoc exemplo processionibus nostris præferimus Cruces: quod D. Chrysostomus Episcopus Constantinopolitanus in usum procedente tempore magis perduxit. Ille ipse preces, quæ noctu fieri consueverant, primus amplificavit tali causâ inductus. Ariani extra urbem conuentus fecerunt. Itaque cum festa cuiusque septimana occurrerent, videlicet Sabbatum & dies Dominicus, in quibus conuentus in Ecclesiis fieri solent: illi intra portas ciuitatis circiter porticus in vnum congregati, cantus aptè ad opinionem Arianam respondentes, quos ipsi composuerunt, alternatim canunt, hocq; per maiorem partem noctis faciunt. Primo diluculo tales cantilenas alternis per mediam urbem recitantes, è portis egrediuntur, & ad loca ubi agunt conuentus, contendunt. * Sed enim Ioannes, ne aliqui ex Ecclesiâ suâ eius generis cantibus demulsi ab illis seducerentur, ad eundem modum contra illos psalmodiam suam instituit. Et breui ea celebrior, quàm aduersariorum esset, facta est: ut quæ & multitudine, & honorifico progressu illos superaret. Nam eam cruces argenteæ cereos incensos habentes præibant, Eudoxiâ Imperatoris coniuge impensas ad eam rem præbente; quæ hoc Brisoni cubiculi sui præ-

Socrat. lib.
6. Ecclef.
hist. c. 8.

* Niceph.
Call. 3. Eccl.
hist. c. 8.

fecto iniunxit, ut hymnorum cantus procuraret, & ad eum usum, quamplurimum lucernarum pararet.

Euag. lib. 4
Eccl. hist.
c. 25.

7. Miraculum quod Apamea factum fuit, quòdque huic nostro operi est valde accommodatum, commemorabo. Ut primum Apameenses intellexere Antiochiam igne incensam; (à Persis) Thomam Episcopum rogabant, ut salutare vitaleq; lignum Crucis, licet consuetudo id minimè pati videretur, in medium proferret, inq; omnium oculis statueret: quò iam cum supremum vitæ diem viderentur obituri, illud contemplarentur, amplexarenturq; ; utpote in quo sola hominum salus posita esset. atque adeò ad alteram vitam iam profecturi, Crucem venerandam haberet pro viatico, qua posset eos ad meliorem locum incolumes peruehere. Itaque Thomas fecit quod rogatum est, certisq; diebus ad eam rem prestitutis, vitale Crucis lignum profert, vti omnes vicini ibi in vnum conuenire possent, & salutis inde promanantis participes fierent. Eò etiam (inquit Euagrius) parentes mei vnà cum aliis commearunt, meque id temporis ad scholam euntem secum duxerunt. Postquam verò data nobis fuit potestas, honoratam Crucem adorandi amplexandique, Thomas sublatis manibus, lignum Crucis, quo vetus peccati maledictio deleta fuit, totum Sanctuarium circumiens (vti in statis adorationis diebus fieri solebat) omnibus ostendit: ac Thomam
de

de loco in locum progredientem, ingens flamma ignis splendentis, non ardentis, sequebatur: adeo ut totus locus, in quo consistens venerandam Crucem populo ostendebat, conflagrare videretur. Atque hoc factum est non semel aut iterum; sed sæpius, cum Thomas illum locum circuiret, & populus congregatus, eum, ut illud fieret, rogaret. Quæ res salutem, quæ postea Apameensibus contigit, præsignificavit. Ob quam causam imago in testudine Sanctuarij statuta fuit, quæ inscriptione in basi incisâ, hoc miraculum illis, qui eiusdem ignari erant, commonstravit.

8. Desino horum, si cereorum ardentium ritum in Supplicationibus, alio exemplo comprobauero, licet posteriore. Cum lues inguinaria populum primæ Germaniæ devastaret, atque omnes terrerentur huius cladis auditu: concurrit Rhemensium populus ad S. Remigij sepulchrum, congruum huius causæ flagitare remedium. Accensis cereis lychnisq; non paucis, hymnis psalmisq; celestibus per totam excubat noctem. Mane autem facto, quid adhuc precatui desit in tractatu rimatur: reperiunt etenim reuelante Deo, qualiter oratione præmissâ, adhuc maiori propugnaculo urbis propugnacula munirentur. Adsumptâ igitur pallâ de Beati sepulchro, componunt in modum feretri: accensiq; super cruces cereis atque ceroseralibus, dant voces in canticis, circumeunt urbem cum vicis.

Greg. Tur.
De glor.
Conf. 79.

nec pratercunt vllum hospitium, quod non hac circuitione concludant. Quid plura? non post multos dies, fines huius ciuitatis lues adgreditur memorata. Verumtamen vsque ad eum locum accedens, quò Beati pignus accessit, ac si constitutum cerneret terminum, intrò ingredi non modo non est ausa, sed etiam quæ in principio peruaserat, huius virtutis repulsu reliquit.

Andreas
Cretens.
Epif. Hieros.
Orat. de Crucis
exalt. c. 6.
apud Sur.
14. Sept.

9. Haftenus de his, & opinor, salutariter: quia *Crux*, signum Dominicum, arma salutaria, regia potentia, victoria trophaum, inter superna & inferna remedium, eorum qui firmiter credunt vexillum, coronis Apostolica, specula Prophetica, Martyrum corona, eorum qui Christum adorant arrha.

Ber. Dam.
apud Sur.
14. Sept.

*Vnica spes hominũ, Crux, ò venerabile signũ,
Omnibus esto salus, vnica spes hominum.*

Baiula tu pretij, quod mundi debita soluit;

Quo meruit redimi, baiula tu pretij.

Tartara victa tuis spoliũ cessere triumphis:

Lugent vexillis Tartara victa ius.

*Pandis & astra piis, proprio quos stigmatibus
signas:*

Das requiem fessis, pandis & astra piis.

Chirographũ vetiti pepigit quod cautio ligni

Dilus, & pomi chirographum vetiti.

*Lux, honor, imperium, laus, gloria, doxa per
ænum,*

Sit tibi Trine Deus, lux, honor, imperium.

CAPVT XVI.

Nudipedalia in Processionibus piè ac laudabiliter peragi; ciliciis, lineis solis, siue laneis amiculum amiri.

I. **C**ONSTAT multa ritè Deo in honorem fieri, licet ab illo non iussa: inter quæ nudipedalia recensemus. atque hæc pios veteris tum etiam nouæ Legis exercuisse laudabiliter, asseram euidentibus argumentis. Calceos deponere pedibus, atque eos nudare, reuerentiæ signum est, uti & pœnitentiæ: Sacræ litteræ attestantur. Nam quòd reuerentiæ sit, à Moysse docemur. *Apparuit ei Dominus in* Exod. 3.2. *flammâ ignis de medio rubi: & videbat quòd rubus arderet, & non combureretur. Dixit ergo Moyses, Vadam & videbo visionem hanc magnam, quare non comburatur rubus. Cernens autem Dominus, quòd pergeret ad videndum, vocauit eum de medio rubi, & ait; Moyses, Moyses. qui respondit; Adsum. At ille; Ne appropies, inquit, huc: solue calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est. Iubet nudo pede terram premere, quæ luce & præsentia diuinâ resplendebat. Per solutionem calceamenti demonstrat Sancti præsentiam: & vult ipsum cognoscere ex ipso loco, ubi scilicet constiterit Deus, quis præstò fuerit.*

Procopius
Gaz. hoc
loco.

2. Huic

2. Huic simile quod de Iosue legimus.

Ios. 5. 13. *Cum esset in agro urbis Iericho, leuauit oculos, & vidit virum stantem contra se, euaginatam tenentem gladium: perrexitque ad eum, & ait; Noster es, an aduersariorum? Qui respondit; Nequaquam, sed sum princeps exercitus Domini; & nunc venio. Et adorans ait; Quid Dominus meus loquitur ad seruum suum? Solue, inquit, calceamentum tuum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, sanctus est. Fecitq; Iosue vt sibi fuerat imperatum. Locus in quo stabat Moyses per seipsum non erat sanctus, sed presentia Domini, qui erat cum eo, sanctificauerat locum: sic hic quoque nudipedalia in Dei peraguntur reuerentiam.*

Ios. Glos.
ordin. hoc
loco.

3. Pœnitentiæ quoque est argumentum discalceari, cuius schema in Dauidis fugâ. Porro Dauid ascendebat cliuum oliuarum, scandens & flens, nudis pedibus incedens & operto capite. Sed & omnis populus qui erat cum eo, operto capite ascendebat plorans. Ita humiliavit se Dauid, perpendens hæc omnia mala propter sua euenire peccata. Hinc nudipedalium usum inualuisse verosimile: cuius exordia ex lege Moysis lubet repetere.

2. Reg. 15.
30.

Dion. Ri-
hel. hoc
loco.

Num. 6. 1.

4. *Vir siue mulier cum fecerint votum vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare: à vino & omni quod inebriare potest, abstinebunt . . . cunctis diebus, quibus ex voto Domino consecrantur, quidquid ex vineâ esse potest, ab*
vua

uâ passâ vsque ad acinum, non comedent. Omni tempore separationis suæ, nouacula non transibit per caput eius, vsque ad completum diem quo Domino consecratur. Sanctus erit crescente cesariæ capitis eius... Ista est lex consecrationis. Cum dies quos ex voto decreuerat complebuntur: adducet eum Sacerdos ad ostium Tabernaculi fœderis, & offeret oblationem eius Domino, agnum anniculum immaculatum, & ouem anniculam immaculatam pro peccato, & arietem immaculatum, hostiam pacificam. Canistrum quoque panum azymorum, qui conspersi sint oleo, & lagana absque fermento vnctâ oleo, ac libamina singulorum: quæ offeret Sacerdos coram Domino, offerens simul canistrum azymorum, & libamenta quæ ex more debentur. Tunc radetur Nazareus ante ostium Tabernaculi fœderis cesariæ consecrationis suæ. &c.

5. Numerum dierum consecrationis, & ritum nudipedalium, indicat Iosephus Iudæus. Cum Florus Iudææ Præses grauissimè vexaret Iudæos: sororem Herodis Berenicem Ierosolymis iniquitatem militum Flori videntem grauis ob hoc angor inuaserat, & frequenter quidem præfectos equitum custodésque corporis mittens ad Florum, precabatur ut à cæde desineret. Ille verò neque in multitudinem intersectorum, neque in nobilitatem precatricis, sed tantum in lucra sua, quæ de rapinis cõgregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersus

Lib. 2. de bello Iud. c. 15.

aduersus reginam efferatus est. Nō solūm quippe sub oculis eius obuios quosque mutilabant atque trucidabant: sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigilem noctem cum intentâ custodiâ egit, verens utique irruptionem militum. Venerat autem Ierosolymam, ut vota Deo solueret. His enim qui morbo vel aliis necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque vino, & capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum: & præter quod nihil honoris habitum est, etiam de vitâ suâ periclitata est.

6. Apostolum Paullum Iudæorum ritu nudipedalia peregisse, grauis auctor B. Hieronymus mihi adstipulatur non vno loco. De B. Paulo scribitur; *Sibi totonderat in Cenchris caput*. Item alibi fideles Paulo dixerunt; *Audierunt de te, quia discessionem doceas à Moysè, eorum qui per Gentes sunt Iudæorum; dicens non debere eos circumcidere filios suos, neque secundum consuetudinem ingredi . . . .* Hoc ergo fac quod tibi dicimus. Sunt nobis viri quatuor, votum habentes super se. His assumptis, sanctifica te cum illis, & impende in illis, ut radant capita: & scient omnes, quia quæ de te audierunt, falsa sunt, sed ambulas & ipse custodiens legem. . . . . Tunc Paullus assumptis viris postera die purificatus cum illis intrauit in

A&. 18. 18

Ind. 21. 21

templum, annuntians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro unoquoque eorum oblatio. Hieronymus; O Paule, te interrogo, cur caput raseris, cur nudipedalia exercueris de caerimoniis Iudeorum? cur obtuleris sacrificia, & secundum legem pro te hostia fuerint immolata? Vtique respondebis; Ne scandalizarentur qui ex Iudæis crediderunt. Nimirum; Multa compellitur Apostolus velle quæ non vult: circumcidit Timotheum, rasit in se caluitium, nudipedalia exercuit, comam nutriuit, & totondit in Cenchrus, &c. Atque hæc ob hanc caussam: Paullus factus Iudæus Iudæis, ut Iudeos lucrifaceret; & in Cenchrus ex voto comam totondit, & nudipedalia atque caluitium Ierosolymis in templo exercuit: ut eorum sedaret inuidiam, qui causati de eo fuerant, quod contra legem Moysi, & Deum faceret Prophetarum. Vides quo fonte nudipedalium ritus ad nos manauerit; nempe à litteris Sacris, à sacris ritibus.

Epist. 89.
c. 3.

Id. lib. 1.
adu. Iouin.
c. 8.

Id. in illud
ad Gal. 4.
Itaque iam
non seruus.

7. Ab eodem quoque fonte deriuauit vsus ciliciorum, lineorum, laneorumque amiculorum, schemate publicè pœnitentium, & se humiliantium: Sacra historia manifestè comprobatur. Post celeberrimam illâ Arcæ fœderis deductionem, egressa Michol filia Saul in occursum David, ait; Quàm gloriosus fuit hodie rex Israël, discooperiens se ante ancillas seruorum, & nudatus est, quasi si nudetur vnus de scurris.

2. Re. 6. 10

scurris. Dixitq; David ad Michol; *Viuit Dominus, quia ludam ante Dominum, qui elegit me potius quàm patrem tuum, & quàm omnem domum eius; & præcepit mihi, ut essem Dux super populum Domini in Israël. & ludam & vilior fiam plùs quàm factus sum, & ero humilis in oculis meis: & cum ancillis de quibus locuta es, gloriosior apparebo. Igitur Michol filia Saul non est natus filius, usque in diem mortis sua.* David Rex, ornatu regio posito, linteatus ante Arcam Domini saltauit, quod Michol displicuit. *Alienum à dignitate regiâ putauit, quòd publicè in omnium conspectu saltabat. Nesciebat enim diuini amoris stimulos, quos David sermone ad ipsam Michol declarauit. Addit ad hæc Scriptura, quòd filium non habuerit, sua irrisionis pœnas indicans.*

Procopius
Gaz. hoc
loco.

3. Reg. 21.
27.

8. Rex Achab cum irati aduersum se Dei capitalem audisset sententiam; *scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, ieiunauitque, & dormiuit in sacco, & ambulauit demisso capite. Et factus est sermo Domini ad Eliam Thesbiten, dicens; Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? Quia igitur humiliatus est mei causâ, non inducam malum in diebus eius, sed in diebus filij eius inferam malum domui eius.* Iosephus Iudæus in Antiquitatibus Iudaicis hæc scribit: *Contristatus Achab, & pœnitentiam agens, ingressus est: & indutus sacco, nudis pedibus ambulabat, non appetens peni-*

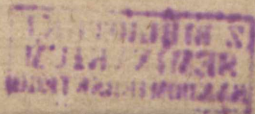
Lib. 8. An-
tiquit. Iud.
c. 13.

penitus cibum, & peccata sua confitens, & Deum hoc modo placare contendens. Tunc Deus Prophetæ dixit; Achab quidem vivente, eius generis differendum esse supplicium, sed eius filij temporibus inferendum.

9. Rex Ioram in obsidio Samariæ, cum adeo fames inualuisset, ut mater coctum filium comederit: atque id audisset Rex, scidit vestimentum sua, & transibat per murum: viditque omnis populus cilicium, quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Quis dubitabit eum cilicij asperitate iram diuinam cupiuisse placare? Ad eundem modum Daniel posuit faciem suam ad Dominum Deum rogare, & deprecari in ieiuniis, sacco & cinere; quorum virtute quod petiit impetrauit. Cilicium & cinis adhiberi ad penitentiam solent: ut in compunctione cilicij cognoscamus, quid per culpam fecimus; & in failla cineris perpendamus, quid per vitium facti sumus. Consideretur ergo in cilicio pungentia vitia; consideretur in cinere per mortis sententiam subsequens iusta pena vitiorum.

10. Niniuitæ Prophetæ minis territi; Ad huc quadraginta dies, & Ninive subuertetur: crediderunt in Deum; & predicauerunt ieiunium, & vestiti sunt saccis à maiore usque ad minorem. Et peruenit verbum ad regem Ninive. & surrexit de solio suo, & abiecit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere. Et clamavit, & dixit in Ninive ex ore regis &

principum eius, dicens; Homines & iumenta, & boues & pecora non gustent quidquam: nec pascantur, & aquam non bibant: & operiantur saccus homines & iumenta, & clament ad Dominum in fortitudine: & conuertatur vir à viâ suâ malâ, & ab iniquitate quæ est in manibus eorum. Quis scit si conuertatur & ignoscat Deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non peribimus? Et vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de viâ suâ malâ: & misertus est Deus super malitiâ, quam locutus fuerat ut faceret eis, & non fecit. Diuus Hieronymus;

Hoc loco. Dignus & victus & habitus pœnitentiæ: ut qui offenderant Deum luxu & ambitione, eorum damnatione placent, per quæ prius offenderant. Saccus & ieiunium arma sunt pœnitentiæ, auxilia peccatorum. . . . Ad ieiunium saccum copulant: ut inanis venter & habitus luctuosus ambitiosius Dominum deprecentur. . . . Idque magno fecere fructu. Deus perseueravit in proposito suo, misereri volens ab initio: nemo enim punire desiderans, quod facturus est, comminatur.

Michael
Glycas ex
Theophã.
Confess.
part. 4.

11. In terribili illo terræ motu, Theodosio Iunioris imperante; Patriarcha Proclus, & ipse Imperator, discalceati Litaniis siue supplicationibus operam dederunt, cum puer in aërem raperetur, & trisagius doceretur hymnus, & diuina sisteretur iracundia.

12. Heraclius Imperator, partâ victoriâ aduer-

aduersus Persas, & recuperatâ Cruce Domini quam Persæ victis Ierosolymis abstulerant, rediens Ierosolymam, solemnî celebritate suis humeris retulit sanctissimam Crucem in eum montem, quò eam Saluator tulerat: quod factum illustri miraculo commendatum est. Nam Heraclius vt erat auro & gemmis ornatus, insistere coactus est in portâ, quæ ad Caluarie montem ducebat: quò enim magis progrediebatur, eò magis retineri videbatur. Cumq; eâ in re & ipse Heraclius, & reliqui omnes obstupescerent: Zacharias Ierosolymorum Antistes, Vide, inquit, Imperator, ne isto triumphali ornatu, parum Iesu Christi paupertatem & humilitatem imitere. Tunc Heraclius abiecto amplissimo vestitu, detractisque calceis, & plebeio amictu indutus, reliquum viæ facile confecit: & in eodem Caluarie loco Crucem statuit, vnde fuerat à Persis transportata.

Rituales
Ecclesiast.
apud Baro.
to. 8. Anno
Chri. 628.
Bre. Rom.
in Exalt.
S. Crucis.

Itaque processionum carimonias antiquas esse, ex his colligere potes; certè non contemnendas, si cum intentione animi, & puritate precum peragantur: quarum umbram aliquam exhibuisse Iudeos in nudipedalibus certum est. Quæ mihi prælibanda fuere: quòd magno numero nudipedes sexus vtriusq;, pœnitentium habitu, Supplicationem istam Traiectensem adornent, in processione agmen ducentes.

Beatus
Rhenan.
notis ad
c 4. lib 2.
Tertul. ad
vxorem.

CAPVT XVII.

Cathenas, loricas, arma ferrea ad pœnitentiam corporibus affligendis ritè applicari.

I. **I**D genus castigationes corporum, aliasque his asperiores, ad placandam Numinis iram, cum fructu sponte sumendas, docente Christo & Apostolis didicimus. Et quia tales in nostrâ Supplicatione agitantur, fortean alibi numquam visæ: etiam istæ veniunt afferendę, prius auctoritate Sacrarum litterarum, deinde admirabilibus exemplis priscorum Sanctorum.

Mat. 16.
24.

Christus palàm edixit, *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam saluam facere, perdet eam. Quidquid corpori molestum est, etiam illi sponte inflitum, crucis nomine potest intelligi. Non est delicata in Deum & secura confessio. Qui in me credit, debet suum sanguinem fundere. Qui enim perdiderit animã suam in presenti, lucrifaciet eam in futuro. Quotidie, credens in Christum, tollit crucem suam, & negat seipsum.*

Hier. ep.
151. ad
Algasiam
quæst. 3.
tom. 3.

2. Christo subiungam Apostolum Petrum. *Christo passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini. Quæ pro nobis Christus passus est, hæc in proprio sentire corpore consulit.*

1. Pet. 4.2.

fulit. Si vesanum est & absurdum credere, illud
 pœnitentiæ genus Deum in afflictione nostrâ
 despiciere, quod in semetipso dignatus est pro no-
 strâ salute perferre: quid mirum, si quis punien-
 do commissa, suimet se exhibeat tortorem, & ad
 euadendum iudicium, sibi se constituat iudicem?
 dicente Apostolo; Si nosmetipsos diiudicemus,
 non vique iudicemur. Sicut enim temeritatis
 arguendus non est, qui non modò sacerdotali
 præcepto, sed & sponte ieiunat: ita quoque non
 frustra laborare censendus est, qui se non alienis
 dumtaxat, sed propriis manibus afficiendo
 castigat.

Petr. Da-
 mian. ep.
 ad cler.
 Floren-
 tin. apud
 Iac. Gret-
 ser. lib. 3.
 De discipl.
 1. Cor. 11,
 31.

3. D. Paullus forsitan id voluit, cùm scri-
 beret Philippensibus; Hoc sentite in vobis, quod
 & in Christo Iesu. Id quod ipse se fecisse do-
 cet, cùm inquit; Ego stigmata Domini Iesu in
 corpore meo porto. atque alibi; Castigo corpus
 meum, & in seruitutem redigo: ne fortè cùm
 aliis predicauerim, ipse reprobus efficiar. Irenæi
 interpres & Paullinus legunt; Liuidum facio
corpus meum. Ita corpus afflixit, ^a ut Helias in
 melote, Isaias in cilicio, & ceteri in diuersis.
 Sed & angelus Satanæ ^b colaphizauit eum,
 ne reuelationum magnitudine extolleretur.
^c Si illi qui vas electionis erat, in quo Spiritus
 Sanctus inhabitabat, non fuit satis peregrinan-
 do predicandòque fatigari, & vbiq; seuien-
 tibus persecutionis procellis iactari atque concu-
 ti; sed ad domandos corporis sensus, aculeosque

Philip. 2. 5.
 Gal. 6. 17.
 1. Cor. 9.
 27.
 Lib. 4. adu.
 har. c. 72.
 Paullin.
 ep. 58. ad
 Aug.
^a Primas.
 in illud
 1. Cor. 9.
 Castigo
 corp. meum
^b 2. Cor. 9.
 7.
^c M. Mar.
 libro 3.
 Exemp.
 c. 10.

Notar

cupidinum retundendos, verberum quoque ictibus quati affligique oportuit: quis tutum se putabit, & non proprij corporis imperio se subditum iri timebit, si in eo castigando non eque sollicitus fuerit?

4. Conducam igitur aliquot sanctorum hominum asperimæ pœnitentiæ exempla, qui crucem suam tollentes Christum secuti sunt, & exemplo Apostoli corpus suum castigauerunt, ut in seruitutem spiritus redigerent.

Theodore.
hist. relig.
10.
Pet. Dam.
ad Blanche-
cham Com-
mit. c. 9. to.
3. Biblio-
thec. Pat.

Theodosius Eremita ferreum onus collo & lumbis, & ambabus manibus adiecit. B. Dominicus Loricatus, ita dictus, quod non paucis annis loricâ ferreâ vestiretur ad carnem. Duobus autem ferreis circulis in corpore cingebatur, duobus item per brachiorum arcos arctabatur.

M. Marul.
lib. 3. ex ep.
c. 10.

5. Hospitius apud Nuceriam solitarius, ferro solido lumbos nudos præcinxerat: ut scilicet eam corporis partem magis attereret, unde magis

Iob 40. 11.

voluptatis motum exsurgere solere sciret. Virtus enim eius in lumbis eius, & fortitudo illius in umbilico ventris eius. Phyloronijs item presbyter intra saxeam speluncam inclusus, & ferreis nexibus manus pedesque reuinctus vixisse perhibetur, ut carcerem simul vinculaque perferret. Hic extremo vita die confessus est, nullum à se temporis momentum, quo non de Deo aliquid cogitaret, prætermisissimum. Dum igitur corpus voluntariâ castigatione premeretur, spiritus ipse,

ipse, terrenis affectibus liber, semper caelestia meditabatur.

6. Simeonem monachum accepimus, dum M. Mar-
lus vbi su-
pra. apud puteum aquam hauriret, fune de situlâ soluto, nudum corpus multo volumine circumduxisse, vestêque superiniectâ, vincula illa nulla conscio operuisse. Sed cum tandem penetrantibus nodis exesa iam & suppurata caro fœtore secretum prodidisset: Abbatis iussu funem detractum, ipsum de monasterio pulsum fuisse; quoniam id facinus magis animi stultitiæ, quam deuotioni imputabatur: pulsum autem abiisse in solitudinem: & cum ab eodem Abbate, nocturnis terrificationibus per visum agitato, reuocandus quereretur; in cisternâ siccâ inuentum, atque ad monasterium reductum. Ostendit Deus, quanti talem in illo vitæ austeritatem faceret, sine cunctatione disponendo, ut ab his ipsis honoraretur, qui expulerunt.

7. Commemorat S. Bonauentura in hi- Cap. 4. toriâ vitæ S. Francisci, tantæ fuisse austeritatis Beatum Moricum ex ordine Minorum, D. Francisci æqualem; ut unicâ tantum operiretur tuniculâ, sub quâ longo tempore loriam portabat ad carnem; & crudis dumtaxat cibariis, herbis vel leguminibus fructibusque contentus, per plura temporum lustra nec panem gustaret, nec vinum.

8. Sanctus Dominicus instituti Prædicatorum fundator, numquam, neque domi neque Vitæ lib. 3.
c. 12.

foris lecto vsus est, siue sanus siue agrotus esset. Humi cubabat, vel in scamno, storeâ, aut crate stramineâ, aut paleis vel sacco: atque ita nocte dormiebat vestitus vt interdium ingrediebatur; nisi quòd soccos detrahebat pedibus. Semper ad lumbos cathenam habebat ferream, quoad vixit.

Ind. lib. 4.
c. 9.

Non autem sat habuit vir Dei, perpetuis vigiliis carnem macerasse suam: sed etiâ quamuis innocētē & virgineam, multis verberibus & castigationibus attriuit. Singulis enim noctibus ter cathenâ ferreâ se flagellauit: primò, pro seipso; tū propter peccatores in mundo degentes; tertio, pro animabus in purgatorio luentibus.

1
2
3.

Sancta Catharina Senensis, Virgo admirabilis, instituti S. Dominici, initio folis laneis vestibus utebatur, deinde cilicio. Sed quia sordes vitabat, cilicium cathenâ ferreâ commutauit. Plura non addo, quia talia obuia passim in historiis Sanctorum.

Pet. Dam.
epist. ad
Cerebrof.
Monach.
tom. 3. Bi-
blioth. Pat.
Sur. 14.
Octob.
*Psal. 76.7

9. Obiiciet aliquis: *Vt quid percutio carnem? respondeo; Vt quid percutio spiritum? Dicit enim Psalmista; * Exercitabar, & scopebam spiritum meum. Carnem siquidem & spiritum scopo, qui me deliquisse per carnem & spiritum recognosco. Istum, correptionum; illam, cum ceteris afflictionibus, etiam percussione virgarum. Vt quia me leta caro traxit ad culpam, afflictâ reducat ad veniam. Loricâ est homo indutus ad carnem; ferreis membra diuisa circulis ambit; mittit cum labore metan a eas, allidit*

in pavementum sæpiùs palmas: ut quid hæc, & similia: Ut dum per hæc corpus affligitur, animæ refrigerium procuretur. Quodcumq; enim illud est, per quod caro pœnitentiæ causâ laceratur atque percellitur, per hoc homo procul dubio ad æternam requiem perducetur.

10. Hæc mihi ex antiquitate, & auctoribus bonis, libanda fuerunt: ne quis hesternum atque insolens existimet, in Supplicatione nostrâ Traiectensi, quam paullò post describam, si quis cum suo aliorumq; stupore videat, non modò cathenatos aut loricatos, verùm etiam à capite vsque ad pedes ferreis armis nuda corpora tectos procedere. Quorum si rogetur aliquis, quamobrem tam dura sustineat: respondebit cum celeberrimo vitâ asperâ Thalelæo; *Ego multis peccatis obnoxius, & credens supplicis quorum mine sunt intentate, hoc excogitavi: hoc agens, ut castigetur corpus pœnis mediocribus, ut eripiar à magnitudine earum quæ expectantur. Sunt enim illa grauiore, non solum quantitate, sed etiam ipsâ qualitate: sunt enim inuoluntariæ. Quod autem ab inuito fit, id est valdè molestum. Quod autem est voluntarium, etiamsi sit laboriosum, minorem adfert dolorem: sponte enim suscipitur, sed non labor violentus. Si his ergo paruis molestiis minuero ea quæ expectantur, hinc magnum lucrum referam.*

Cap. 21.

Theodor.
ret. hist.
relig. 28.

11. Ceterùm corpus ipsum ita affligendo

G 5

mode.

M. Marul.
lib. 3. exēp.
c. 12.

*moderari debemus, ut rationi pareat, non ut
occidat: sicut & paullo durior seruus, non ut
disperat puniri debet, sed ut mitior submissior-
que fiat; & domini sui imperium magis prompto
exsequi maturet famulatu. Cerè nauis ipsa, si
supra modam oneretur, subsidet, & fundum ma-
ris citius continget quàm littus: & si infra mo-
dum, ad omnem flatum instabili alueo, alternā-
que laterum iactatione dum vacillat, periclita-
bitur. Et si lasciuenti iumento plus oneris quàm
ferre praeualeat, imponatur, in itinere corruet: sin
minus, contra stimulum calcitrabit. Tentandæ
sunt igitur examinandæq; vires, & aquan-
dum cum viribus pondus: quod ferentem neque
granitate opprimat, neque leuitate licentiùs in-
solefcere sinat.*

CAPVT XVIII.

*Imagines Deiparæ Virginis in Supplicationi-
bus Utiliter & fructuosè circumferri.*

I. **I**VRE Catholicos reprehendere nemo
potest, quòd imagines Diuorum, atque
potissimùm Diuæ Virginis, in processionibus
circumferamus. Sacerdotes Mosaicæ Legis
cùm Arcam Domini gestarent, etiam fere-
bant *Cherubim aureos operientes oraculum.*
Mitto hæc, quando ritui nostro plura, &
quid em non hefterna suffragentur exempla.

2. Romæ

Erod. 25.
20.

2. Romæ erat, cum pestis grauissima sæu-
ret indices magis. *Ad ceteros autem casus, qui-
bus homines fœdè passim absumebantur, hoc
etiam mali accesserat, quòd multi cum sternuta-
rent, alij cum oscitarent, repente spiritum emit-
tebant. Quod cum sæpius eueniret, consuetudo
inducta est, quæ nunc etiam obseruatur, vt ster-
nutantibus salutem precando, oscitantibus
signum crucis ori admouendo, præsidium que-
rerent. Quibus rebus permotus Gregorius I. ad
cetera celestis iræ piacula, postero anno religio-
sam in die Resurrectionis supplicationem insti-
tuit. atque solemnè in pompâ sanctam Virginis
Dei Genitricis imaginem extulit. Hæc ex ore
eius, Lucæ Euangelistæ manu affabrè ad viuum
expressa, iam tum in æde D. Mariæ ad Præsepe
in Exquiliis stã, eximiã populi religione con-
seruabatur. Factum est autem vt imaginem
ipsam, quacumque ferretur, tetrâ pestilentis cali-
grauitate cedente, optata salubritas sequeretur.
Quâ de re Deo gratulantibus omnibus; ecce,
Angelus sanctam Virginem his vocibus è celo
alloquens est auditus; Regina cali letare, Alle-
luia. Quia quem meruisti portare, Alleluia.
Resurrexit sicut dixit, Alleluia. Quam ubi Gre-
gorius auribus orationem accepit, statim diuino
instinctus spiritu in hunc modum expleuit; Ora
pro nobis Deum, Alleluia. Exinde Antiphona
solemnis Ecclesiæ, Paschalis argumento lætitia
mansit. Neque ita multò post Angelus super
Hadriani*

Car. Sigo.
lib. i. De
regno Ita-
liæ Fl.
Agulpho
III. Rege
Longobar.

13

*Hadriani molem astans, ac strictum mucronem
vaginâ recondens, conspectus est. Quo viso Gre-
gorius exhilaratus, conuerso ad populum ore;
Bono omnes, inquit, animo estote: nam optatus
diuina ira, ac furentis iam pridem pestilentie
finis, Deo ipso annuente, ostenditur. Atque ita
ut ille præsensit, ipse deinde morbus elanguit.
Ab hac re mali, Sancti Angeli nomen est
inditum.*

3. Nota, nota, iam ante mille annos Romæ
celeberrimam habitam Supplicationem, in
die Resurrectionis Christi: atque in eâ Diuæ
Virginis imaginem maximâ religione cir-
cumgestatam, pestem sæuientem stitisse. Hæc
cùm lego, persuadent vt credam, & nostram
monasterij Traiectensis processionem, cùm
in die Dominicæ Resurrectionis, propter fre-
quentem populi communionem oportune
celebrari non queat, in secundam feriam Pa-
schalis solemnitatis esse dilatam. Nec mihi
dubium, quandoquidem constet urbem Tra-
iectensem pestilentiam sæpiusculè tactam, eo-
dem adspectu Supplicationem hanc agitari,
quo olim illa Romæ habebatur ipsâ die Do-
minicæ Resurrectionis, auctore Gregorio
Pontifice. Enimuerò, ô Diua Virgo, in te
Angeli letitiam, in sti gratiam, peccatores ve-
niam inuenerunt in æternum. Meritò in te
respiciunt oculi totius creature: quia in te, &
per te, & de te, benigna manus Omnipotentis
quid-

Ber. Ser. 2.
de Pentec.

quidquid creauerat recreauit. Scimus aliquoties ingrauescente pestilentia D. Virginis imaginem in publicâ Supplicatione elatam magistratu petente, ciuitati remedium attulisse.

4. Manuel Comnenus Imperator Græcorum, Pannonis superatis, tantâ victoriâ latus & exultans, Deo gratis actis, statim rei bene gesta nuntios in Urbem mittit: ac post dies aliquot & ipse Constantinopolim ingressus, triumphum ducit ab Orientali portâ, quæ ad arcem patet; cumque, ob insignem & incruentam victoriam, quàm splendidissimè & magnificentissimè adornat. Expansæ sunt omnes purpureæ & auratæ vestes: & cines alij aliunde ad pompam illam confluentes, instar torrentis ex monte decurrentis, fora, edes, templa, officinas, & loca omnia Urbis amplissima deseruerunt. Sunt & captiui in triumpho ducti. Platea illa, utrimque suggesta habuit ad binas & ternas cõtignationes educta: tecta quoq; omnia spectatoribus referta fuerunt.

Nicetas
Choniates
lib. 5. Ma-
nuele Cõ-
neno.

Imperatorem quadrigæ argenteæ auratæ cum equis niue candidioribus precedebant, quibus imposita erat imago inuictæ adiutricis, & insuperabilis commilitonis Matris Dei. Neque verò axis magnum sonuit; quia non uehebat acrem deam Mineruam, quæ falsò virgo dicitur: sed veram Virginem, quæ Verbum inexplicabili ratione per verbum peperit. Eum currum, Imperatoris propinqui atque amici, Senatus, viri magistratibus & dignitatibus insignes, ponè se-
que-

quebantur. Deinde ipse Imperator prodiit equo feroci insidens, vir inclytus & maximus, ornamentis illustribus insignis, comitante Contostephano triumphii auctore: qui ob victoriam & rem benè gestam celebrabatur. Magnum templum ingressus, Deoque coram omni populo laudato, in Palatium pergit: laxataque nimiâ bellorum contentione, ludis equestribus recreatur.

Nicephor.
Gregoras
lib. 4. hist.
Rom.

5. Michaël Paleologus Græcorum Imperator, recuperatâ Constantinopoliâ Balduino, Urbem non prius intrat, quàm sacrosanctæ Deiparæ (quam quasi via monstratricem, Hodogetriam vocant) imago per portam, quam Auream dicunt, ingressa esset. ubi cum illi gratiæ hymnis actæ fuissent, tum demum pedes, precedente sacrosanctâ imagine, est ingressus.

B. Rhena.
in illud
Tertul. c. 4
lib. 2. ad
vxor. Si
proceden-
dum erit.

6. Ex his processionum, & iam inde Litaniarum vsus, à principio Catholicis fuisse conuincitur. Quem postea renouauit, vel auxit Leo Primus: (nam cum Mamercio Viennensi Episcopo, dicere eum primò instituisse, nolim nec ausim) cum in frequenti motu terrarum illabi videretur orbis, Supplicationes siue Rogationes publicè indixit; quas nostri, retentâ Græcâ dictione, Litanias, & vulgò Processiones vocant: quòd binos procedendo bini longo ordine prosequatur, à loco ad locum progrediendo, ac magnâ voce orando. atque hæc Minores nuncupantur, quas

quas haud multò post Agapetus Pontifex dicitur primus constituisse in singulos dies Dominicos in templis vel circum templa habendas, uti seruetur gentium ubique. Post hæc Gregorius Maiores instituit, quas omnis ordinis populus, septeno ordine incedens, alternis caneret: cum per id tempus lues morbi grassaretur, quo inguinibus statim tumescentibus, innumeri perirent. Cuius pestis Paullus Montis Cassini monachus, qui Longobardorum historiam scripsit, causam fuisse narrat, prodigiosum Tiberis incrementum: quod recentibus inde undis ingens serpentum numerus in Urbem inuaserat, ac eousque tabescerat ciuitatem, ut inguinibus subito tumefactis, passim mortales interirent. Quod malum Pelagius, in cuius locum Gregorius subrogatus postea fuit, precibus auertere conatus, ieiunium ac Litanias indixit; sed & ipse inter alios interiiit. Subiit illud pestis genus, ut cum quis sternuisset, exspirabat protinus: unde mos (sicut quidam tradunt) inoleuit, ut audientes quempiam sternutantem illico dicerent; Te Deus adiuuet: quod hodieq; seruetur. Item & oscitare simul letale fuit: propter quod sese Crucis signo repente communire consueuerunt; & hoc etiam nunc ab oscitantibus custoditur. Gregorius itaque Supplicationes decreuit. Ob metum impendentium malorum, ad prouocandam Dei misericordiam, secuta atas rem eandem, id est, has supplicationes transtulit ad actiones gratiarum

cum

cum exultatione. Ideò in ipsâ pompâ Processionum solent ludicra quædam precedere, quibus Propheta representantur & Apostoli, alati pueri concinunt, chorus inducitur feminarum. Hic agit Dauidem, ille Salomonem gerit. multiuges recitantur historia, feruntur cerei, adhibentur symphonia, loca velantur, pueri vetantur è fenestris deorsum versum spectare. Via mundantur, floribus sternuntur, quæ sacer ince-
debat comitatus. Reliquia Diuorum imaginesq; cum reuerentiâ portantur: & alia id genus à fidelibus pro ratione temporis, loci & regionis, peraguntur multa, quæ sunt exultantium in Domino, & Dauid imitantium fidem, qui ante Arcam Domini procedebat tripudians, Deo acceptus, stultæ soli Michol ingratus.

2. Reg. 6.
20.

CAPVT XIX.

Theophoriam Venerabilis Sacramenti Supplicationibus instinctu diuino adhiberi.

I. SCIMVS nunc etiam Michol cum suo Spædagio deridere Dauidem, cunctosque viros secundum cor Dei; quòd iubilent ante veram Arcam Domini, dico ter sanctam Eucharistiam, cum ex instituto maiorum efferretur adoranda. Sed etiamsi talis quispiam panem non illum credit esse qui dicitur: tamen nihilominus, imò etiam multò magis, nostris pectoribus inscriptum est beatidocumentum

Tertul. lib.
2. ad Vxor.
c. 5.

Hila-

Hilarij; *Caro mea verè est esca: & sanguis meus verè est potus. Qui edit carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet & ego in eo. De veritate carnis & sanguinis non relictus est ambigendi locus. Nunc enim & ipsius Domini professione, & fide nostrâ verè caro est, & verè sanguis est. Et hac accepta atque hausta id efficiunt, ut & nos in Christo, & Christus in nobis sit. Anne hoc veritas non est? Contingat planè his verum non esse, qui Christum Iesum verum esse Deum negant. Porro autem, hîc verò veriùs est Christus: atque adedò infimæ classis puerilium est argutiarum; Christus non ad efferendum, non ad adorandum mysteria sua instituit: non circumferri debent, non adorari. O capita vinculis Hippocratis alliganda! præsentio præcursores Antichristi: Christû hîc verum Deum, ne adoretis, negatis. At verò, ille si Deus est: cur non, vbicumque inuenero, adorem? An etiam vos eiurato Christo, viam Antichristo sternitis, qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur? Enimuerò perbellè malo dæmoni procuratis adorationem, Christo eam inuidenti, cum inquit; *Hæc omnia tibi dabo, si cædens adoraueris me. Cui Christus; Vade Satana: scriptum est enim; Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias. Dæmon Christum non adorauit, sed reliquit: vos identidem reliquistis, idedò Christum non adoratis.**

Lib. 8. de
Trinitate.
Ioan. 6. 55

2. Theff. 2.

Mat. 4. 9.

NS

2. Possem respondere argumenti vestri
 Mat. 20. 28 *schemate; Filius hominis non venit ministrari,*
 Luc. 4. 43. *sed ministrare. & ipse Christus; Et alius ciuita-*
tibus oportet me euangelizare regnum Dei: quia
ideò missus sum. Quid igitur? Non adorari?

Mat. 1. 11. *At Magi in stabulo procidentes adorauerunt*

Ioan. 9. 38. *eum. & cæcus ille natus procidens adorauit*

eum. Theophoria igitur, cùm potissimùm fiat
 adorationis ergò in Supplicationibus; vnde
 cœperit, quâ fieri potest, ostendemus. Et licet
 ipsa manifestè à Christo iussa non sit; neque
 mox ab initio Ecclesiæ in more fuerit: tamen
 tempore procedente inualuit, & hodieque

Ioan. 12.

24.

ritus iste tenetur. Grano frumenti se compo-
 nit Christus. Vt seimen sparsum prius terram
prendit, tum agit radices; denique exurgens,
non statim, sed in tempore fructificat: ita ritus
 omnes Ecclesiæ tandem irroboraerunt.

Nota.

Heb. 9. 4.

Quemadmodum igitur Arca foederis, in quâ
seruabatur Vrna aurea habens Manna, circum
 Iericho gestata fuit, atque aliàs magnâ pom-
 pâ aliò diducta: ita etiam verum illud Manna,
 panem de cælo nobis datum, iure merito sum-
 ma religione efferimus.

3. Quod antequam asseramus, pro rei
 fundamento dicimus; Corpus Christi seruari
 solitum antiquitus pro viatico ad commu-
 nionem fidelium; vt in tempore deferri posset
 ad infirmos, morte imminente. Notandum
 quoque; pios cùm de manibus Sacerdotum

Corpus

Corpus Christi accepissent, domum tulisse, illud oportunè sumpturi. Cyprianus Episcopus Carthaginensis & Martyr attestatur, cuius verba ascribo; *Præsente ac teste meipso accipite quid euenerit. Parentes fortè fugientes, dum trepidi minùs consulunt, sub nutricis alimento paruulam filiam reliquerunt: relictam nutrix detulit ad Magistratus. Illi ei apud idolum, quò populus confluebat, quòd carnem necdum posset edere per atatem, panem mero mixtum, quod tamen & ipsum de immolatione pereuntium supererat, tradiderunt. Recepit filiam postmodum mater: sed facinus puella commissum tam loqui & indicare non potuit, quàm nec intelligere priùs potuit nec arcere; ignorantia igitur obreptum est, ut sacrificantibus nobis eam secum mater inferret: sed enim puella mixta cum Sanctis, precis nostræ & orationis impatiens, nunc ploratu concuti, nunc mentis aestu fluctuabunda iactari, velut tortore cogente, quibus poterat indicis, conscientiam facti in simplicibus adhuc annis rudis anima fatebatur. Vbi verò solemnibus adimpletis, calicem Diaconus offerre præsentibus cæpit, & accipientibus ceteris locus eius aduenit: faciem suam paruula instinctu diuinæ maiestatis auertere, os labiis obturantibus premere, calicem recusare. Perstitit tamen Diaconus, & reluctanti licet de Sacramento calicis infudit. Tunc sequitur singultus & vomitus. In corpore atque ore violato Eu-*

Serm. de
lapis.

charistia permanere non potuit: sanctificatus in Domini sanguine potus, de pollutis visceribus erupit. tanta est potestas Domini, tanta maiestas! Secreta tenebrarum sub eius luce detecta sunt: Sacerdotem Dei nec occulta crimina fefellerunt. Hoc circa infantem, quæ ad loquendum alienum circa se crimen necdum habuit ætatem. At verò ea, quæ ætate prouectâ, & in annis adultioribus constituta sacrificantibus latenter obrepfit, non cibum sed gladium sibi sumens, & velut quadam venena lethalia intra fauces & pectus admittens, angi & animâ exæstuante concludi postmodum cæpit. Et pressuram non iam persecutionis, sed delicti sui passa, palpitans & tremens concidit. Impunitum diu non fuit, nec occultum dissimulata conscientia crimen: quæ fefellerat hominem, Deum sensit ultorem. Et cum quadam arcam suam, in quâ Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire: igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere. Et cum quidam alius, & ipse maculatus, sacrificio à Sacerdote celebrato, partem cum ceteris ausus est latenter accipere: Sanctum Dei edere & contrectare non potuit, cinerem ferre se apertis manibus inuenit: documento vnius ostensum est, Dominum recedere, cum negatur; nec immerentibus ad salutem prodesse quod sumitur, cum gratia salutaris in cinerem sanctitate fugiente mutetur.

4. Si Eucharistia nihil aliud, quàm panis, & signum

fignum; vti Nouatores docent; nec sanctificatus ad menrem Catholicorum: vnde igitur ista stupenda miracula, quæ B. Cyprianus scribit? Vides igitur etiam extra sumptionem asseruata Dominici corporis Sacramenta. Concilium Nicænum primum indicat manifestè, cuius Canon ita decreuit; *Vt sit in*

Can. 63.
edit. ex
Arabico.

unaquaque Ecclesiâ Oeconomus, & cum eo alij, qui habeant curam prouentuum, & agrorum; & alij villarum, & sumptuum quotidianorum: alij frumenti & leguminum: alij vasorum auri & argenti, ac vestimentorum, ac ornamentorum Ecclesiæ. Alij habeant curam loci, in quo sancta Eucharistia seruetur: & quisque habeat curam earum quæ sibi commissa sunt, idq; cum timore Dei.

5. Etiam ex B. Cypriano discimus impios à sacrâ corporis Domini participatione absentes miraculo; & cum se Christianorum sacrificiis ingessissent, grauius punitos. Item in more fuisse id temporis, Eucharistiam de manibus Sacerdotum acceptam domum efferre: vti iuxta se haberent Christiani & oportune fumerent, quando in persecutione conuentibus & cœtibus, sacrisque prohibebantur. Cuius sententiæ martyr gloriosus Tar-sius nobis idoneus testis occurrit. Qui cum veneranda Dominici corporis Sacramenta portaret, à paganis fortè superuenientibus, & quidnam ferret exquirentibus, comprehensus est. At

Guitmūd.
li. 2. de Sac.
Alt. 48.
Alger. lib.
2. c. 1.

ille mori potius, quam Sancta dare canibus eligens, palmam pretiosæ mortis emeruit. Ex quo conficitur antiquitus fuisse deportationem venerabilis Sacramenti.

Can. 19.
edit. ex
Arab. 18.

6. At illa magis comprobatur, quòd etiam pro viatico deferri solet infirmis iam morituris. Concil. Nicænum; Si quis lapsorum ad mortem, dum in pœnitentiâ est, peruenerit: non est priuandus sacrâ communionem, quæ est VIATICVM VITÆ, si eam petierit. Quòd si post orationem & communionem ex infirmitate, in quâ erat, conualuerit: communicabit postea in oratione tantum cum fidelibus, & non accipiet communionem sacram. Adhibeatúrque diligentia, vt cuicumque proximo morti Sacramenta, si petierit, ministrentur; idq; cum Episcopus diligenter inquisierit, an dignus sit: quia non licet, vt priuemus eos Sacramento communionis. Illustre exemplum scriptum reliquit Dionysius Episcopus Alexandria.

173.
Apud Eu-
feb. Cæsar.
lib. 6. Eccl.
hist. 36.

Erat quidam Serapion apud nos fidelis senex, qui licet magnam vitæ partem integrè & incorruptè transegisset, tempore tamen persecutionis præ imbecillitate animi lapsus est. Hic sæpenu- merò in Ecclesiâ denuò recipi supplex postula- bat: sed nemo quia idolis sacrificasset, eius postulationi aliquando auscultauit. Qui in grauem morbum delabens, triduo deinceps mutus, & absque sensu vixit: quarto autem die paululum reuelatus, nepotem ad se accersit, sicq; alloqui-
tur

*tur; Quousque, fili, me detinetis? properate ob-
 secro, & me ocius dimittite. aliquem ex Pre-
 sbyteris aduoca ad me. Quæ cum dixisset, iterum
 fit mutus. Puer currit ad Presbyterum: nox iam
 erat. Ille fortè morbo vexatus, accedere ad eum
 non poterat: sed tamen quoniam à me quidem
 mandatum dabatur, ut qui iam essent vitâ emi-
 grati, Sanctorum mysteriorum (dummodo
 peterent, & vel maximè si antea dum integrâ
 valetudine erant, supplices petiuisent) partici-
 pes fierent: sicq; cum pace dimissi, & bonâ spe
 confirmati, ex hac luce discederent; puero exi-
 guam quamdam Eucharistiæ partem dedit, præ-
 cipiens ut eam madefactam in os senis infunde-
 ret, quam puer secum adferens rediit. Cui iam
 appropinquanti, prius quàm cum ea quod gesta-
 bat intraret ades, Serapion denuò recuperatâ
 voce dixit; Venisti fili? tamen si Presbyter non
 potest venire, tu tamen præsta, quod tibi in
 mandatis dedit, & dimitte me abire. Particu-
 lam igitur puer quam apportarat, madefactam
 in os senis infundit; atque ille, simul atque eam
 pedetentim per fauces dimiserat, illicò extre-
 mum spiritum edidit. Isto igitur æuo, persecu-
 tione ingrauescente, talia permittebantur.
 Quò etiam spectare videntur, quæ Iustinus
 Martyr scribit; post sacrificium, post preces
 & gratiarum actiones, *Consecrata distri-*
buuntur singulis, & absentibus mittuntur per
*Diaconos, quibus Dominici corporis &**

Apolog. 2.
 ad Anton.
 Pium.

120 F. HENRICI SEDVLI
sanguinis dispensatio vetusto more concre-
dita fuit.

Orat. de
obitu fra-
tris Satyri
tom. 3.

7. Legimus etiam veteres Christianos
S. Eucharistiam in tutelam itineris pro viatico
secum detulisse. Ambrosius de Satyro fratre,
cuius obseruantiam erga Dei cultum prædi-
cans scribit: *Quòd priusquam perfectioribus
esset initiatus mysteriis, in naufragio constitu-
tus, cum ea quâ vehebatur nauis scopuloso illisa
vado, & urgentibus hinc atque inde fluctibus
solueretur, non mortem metuens, sed ne vacuus
mysterij exiret è vitâ, quos initiatos esse cogno-
uerat, ab his diuinum illud fidelium Sacramen-
tum poposcit: non ut curiosos oculos insereret
arcanis, sed ut fidei suæ consequeretur auxi-
lium. Etenim ligari fecit in orario, & orarium
inuoluit in collo: atque ita se detecit in mare, non
requirens de nauis compage resolutam tabulam,
cui supernatans iuaretur: quoniam fidei solius
arma quaesierat. Itaque his se tectum atque mu-
nitum satis credens, alia auxilia non desidera-
uit. Simul fortitudinem eius spectare licet: qui
fatiscente remigio, non quasi naufragus tabu-
lam sumpserit, sed quasi fortis ex seipso admini-
culum suæ virtutis assumpserit. Nec deseruit
spes, nec sefellit opinio. Denique primus seruatus
ex undis, & in portum terrenæ stationis euectus,
præsulem suum cui se crediderat recognouit. Sta-
timque ubi etiam ceteros seruulos suos vel ipse
liberauit, vel liberatos comperit: negligens facul-
tatum,*

tatum, nec amissa desiderans, Dei Ecclesiam requisivit, ut ageret gratias liberatus, & mysteria aeterna cognosceret, pronuntians nullum referenda gratia maius esse officium. . . . Referebat igitur gratiam, deferebat fidem. Nam qui tantum mysterij celestis inuoluti in orario praesidium fuisset expertus: quantum arbitrabatur si ore sumeret, & toto pectoris hauriret arcano? Aliter D. Ambrosius de mysteriis Dominici corporis scribit, quàm isti sentiunt Nouatores. Sed nota; Satyrum necdum initiatum baptismo Christiano, diuinum illud Sacramentum poposcisse; & certè ab aliis Christianis, qui etiam illud ferebant pro tutelâ in itinere, cuius praesidium in naufragio Satyrus sensit.

8. Huic simile quod B. Gregorius Romanus Põtifex commemorat de venerabili viro Maximiano. Hic cum Constantinopoli Romam rediret, in mari Adriatico nimiam tempestate deprehensus, inestimabili ordine, atque inusitato miraculo erga se cunctosque, qui cum eo aderant, omnipotentis Dei & iram cognouit & gratiam. Nam cum in eorum morte ventorum nimietatibus eleuati fluctus saeuirent: ex nauis clauis perditis arbor abscissa est, vela in undis proiecta; totumque vas nauis quassatum, nimis fluctibus ab omni fuerat sua compage dissolutum. Rimis itaque patentibus intrauit mare, atque usque ad superiores tabulas impleuit nauem: ita ut non tam nauis intra undas, quàm

Libro 3.
Dialog.
c. 36.

unda iam intra nauem esse viderentur. Tunc in eadem naui residentes, non iam ex morte vicinâ, sed ex ipsâ eius præsentia ac visione turbati omnes: sibi met pacem dederunt, corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes, ut eorum animas benignè susciperet, quorum corpora in tam pavendâ morte tradiderat. Sed omnipotens Deus, qui eorum mentes mirabiliter terruit, eorum quoque vitam mirabilius serauit. Nam diebus octo nauis eadem vsque ad superiores tabulas aquis plena, iter proprium peragens enatauit. Ad portum veniēs cum omnes exissent, mox nauis submersa fuit. Detulerunt igitur secum S. Eucharistiam, & pro salutari Viatico, & morte instante fumendo.

Stupēdit.

S. Laurētij
Episcopi
Dublinēf.
Vitæ c. 8.
apud Suriū
14. Nou.
tom. 6.

9. Addo tertium eiusdem rei exemplum. Tres magni latronū principes, qui multis sceleratis præerant, tres turmas satellitum sibi collegerant, religiosissq; personis & Ecclesiasticis, ad S. Coëngini & Abbatis Laurentij protectionem pertinentibus, molestias & damna plurima inferebant. Quodam igitur die in viâ, quam S. Coënginus manibus suis construxisse dicitur, trans paludes & aquarum scaturigines, dum in suis exspectarent latibulis, si quos spoliandi oportunitas se offerret: mox quatuor Sacerdotes cum magnâ turbâ hominum transire comperiunt, qui Eucharistiam, sicut tunc moris erat pluribus, secum pro TVTIO VIATICO, ac securo duce

duce itineris, publicè deferebant. In quos ferociter irruentes, Sacerdotes manu sacrilegâ spoliaverunt, nostræ redemptionis pretio, hoc est, Eucharistiæ nullam reuerentiã exhibentes; sed magis irreuerenter tractantes, nefandis dentibus attingere & atterere præsumpserunt; & ceteros usque ad mortem ferè, verberibus affecere. Id quod non impunè abiit sceleratis: octiduo post suspensi sunt.

10. Eusebius Cæsariensis antiquus historicus sæculo Constantini M. Imperatoris, alium ritum in more fuisse Catholicis docet, quòd Episcopi ad se venientibus externis Episcopis obuiam efferre solent S. Eucharistiã in symbolum pacis & communicationis. Diffidium erat inter Victorem Pontificem Romanum & Episcopos Asiæ, quòd hi variarent ab Ecclesiã Romanã in celebrando diem Resurrectionis Domini. *Omnes Ecclesiæ Asia antiquã quadam traditione adductæ, celebrant decimo quarto die Lunæ (quo Iudæis olim præceptum erat, ut agnum immolarent) Festum illud celebrandum; & omnino eodie, in quemcumque hebdomadæ diem incideret, ieiuniis finem statuendum.* * Victor, qui tum Romanæ Ecclesiæ præerat, totius Asiæ Ecclesias cum aliis finitimis, tamquam alterius fidei & opinionis, simul omnes à communi unitate Ecclesiæ amputare conatur; & in eos per litteras grauiter inuehitur: atque adeò omnes fratres eam incolentes

Euseb. Cæsariensis. l. 5. Ecclesiæ hist. c. 22.

* Ind. c. 24.

lentes regionem, prorsus à communione secludendos edicit. Id grauiter ferentes Asiani, rescripserunt Victori, & cum illis Irenæus Episcopus Lugdunensis, in hæc verba; *Presbyteri ante Soterem, qui Ecclesiæ, cui tu iam præes, præficiantur; Anicetum dico, Pium, Hyginum, Telesphorum, Sixtum; licet neque ipsi hoc festum eodem die, quo Episcopi Asia obseruarent, neque alii post se ita obseruare permitterent: nihilominus tamen cum Episcopis illarum Ecclesiarum, in quibus ita obseruabatur, ad se accedentibus pacem inter se & concordiam perpetuò retinuerunt, ac numquam propter istum varium illius festi obseruandi modum fuere ulli aliquando ab Ecclesiâ eiecti: sed presbyteri illi qui te anteuerunt etate, tametsi minimè illud ita obseruabant, his tamen Episcopis, qui in aliis Ecclesiis idem sic obseruabant, Eucharistiam miserunt.* Itaque tunc hic mos erat efferendi S. Eucharistiam: quod cum magnâ ueneratione factum indicat Rufini trãslatio; nam transtulit, *Eucharistiam solemniter transmittabant.*

II. Quod uerò magis spectat ad propositum; Venerabile Eucharistiæ Sacramentum solet ex loco proprio deportari ad altare, etiam à Diacono. Quod si ille potuerit efferre, sanè multò id magis Sacerdotes & Episcopi. Diuus Hieronymus de Exuperio Episcopo Tolosano; *Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinèque portat in vitro.* Porro de

Eusebius
Cæsar. lib. 5
Eccle. hist.
c. 24. Ru-
fin. interp.

Epist. 4. ad
Rusticum.

de Diacono Eucharistiam effèrente in turre
repositam (Tabernaculum nunc vocamus)
hæc posteritati reliquit Gregorius Turonësis,
inquiens; *Recolo quod in adolescentiâ meâ gestû*
audini. Dies passionis erat Polycarpi martyris
magni: & in Ricomagensi vico ciuitatis Aruer-
na, eius solemnia celebrabantur. Lectâ igitur
passione cum reliquis lectionibus, quas canon
Sacerdotalis inuexit, tempus ad sacrificium offe-
rendum aduenit; acceptâque turre Diaconus, in
quâ mysterium Domini Corporis habebatur,
ferre cœpit ad ostium: ingressusq; templum vt
eam altari superponeret, elapsa de manu eius
ferebatur in aëra, & sic ad ipsam aram acce-
dens, numquam eam manus Diaconi potuit ad-
sequi; quod non aliâ credimus actum de causâ,
nisi quia pollutus erat in conscientiâ. Sapius
enim ab eodem adulteria ferebantur admissâ.

De Gloriâ
Martyr.
cap. 86.

12. Huc spectat Concilium Braccarense
Tertium, cuius hoc decretum; *Bona siquidem* Can. 5.
res est diuina Sacerdotibus contrectare mysteria:
sed cauendum valdè est, ne hoc quisquã ad vsum
prauitatis suæ intorqueat, vnde soli Deo de
bonâ conscientiâ placere debuerat. scriptum est
enim; Va his qui faciunt opus Domini fraudu-
lenter & desidiosè. Vt enim quorundam Episco-
porum detestâda præsumptio nostro se cœui in-
tulit dirimenda; agnouimus quosdam de Episco-
pis, quòd in solemnitatibus Martyrum ad Ec-
clesiam progressuri, Reliquias collo suo impo-
nant,

Jerem. 48. NB
10.

nant, ut maioris fastus apud homines gloriâ intumescant: & quasi ipsi sint reliquiarum arca, *Leuitæ* albas induui in sellulis eos deportent.

Quæ detestanda præsumptio abrogari per omnia debet: ne sub sanctitatis specie simulatâ, vanitas sola præualeat, si modum suum uniuscuiusq; ordinis reuerentia non agnoscat. Et ideo, antiqua in hac parte & solemnis consuetudo seruabitur, ut in festis quibusq; diebus, Arcam Domini cum Reliquiis, non Episcopi sed *Leuitæ* in humeris gestent; quibus & in veteri Lege onus idem impositum nouimus esse præceptum.

Quòd si & Episcopus Reliquias per se deportare elegerit: non ipse à Diaconibus in sellulâ uehatur, sed potius pedestri eo una cum populis progressionem procedente ad conuenticula sanctarum Ecclesiarum, Sanctæ Dei reliquiæ per eundem Episcopum portabuntur. Nota, Eucharistiam procedente populo ad conuenticula Ecclesiarum deportare, antiquam & solemnem esse consuetudinem: atque in Arcâ Domini, quam

Præced. §.

Gregorius Turonensis *Turrim* vocat, nos Tabernaculum & Ciborium. Arcam Domini & in eâ Reliquias, intellige non reliquias Sanctorum, sed Sacramentorum corporis Domini, quæ vsui fidelium asseruabantur: nam dicit; Sanctæ Dei reliquiæ per eundem Episcopum portabuntur.

13. Cuncta hæc euincunt, S. Eucharistiam primordio Ecclesiæ, non modò sepositam & asser-

afferuatam piorum vsui fuisse; verumetiam
 variis modis elatam; nec tectè dūtaxat, sed &
 publicè. Vt dicam quod sentio; ritus circum-
 ferendi Corpus Dominicum in Supplicatio-
 nibus, mihi quidem prouenisse videtur, ex illo
 priscorum ritu, quo *Præsanctificata* in dies se-
 quentes seponebant, seposita posteris diebus
 referebant. *Præsanctificata* vocantur, Sacra-
 menta Domini Corporis plura consecrata,
 in vsum sequentium dierum, quibus Sacerdo-
 tes corpus Domini non conficiebant, sed ute-
 bantur Sacramentis priùs consecratis: quo-
 modo nunc quoque fieri videmus in Cœnâ
 Domini, & sequente Parasceue. *Præsanctifica-
 ta* in Cœnâ Domini, ad destinatum locum
 magnâ pompâ cum multis luminibus effe-
 runtur: eâdem religione Parasceue sequente
 referuntur, hominum magnâ comitante, uti
 in processionibus, frequentiâ. Græcanicæ
 Ecclesiæ solemne decretum fuit; *Quòd non*
oporteat in Quadragesimâ panem benedi-
ctum offerri; nisi in Sabbato & Dominicâ.
 Quid igitur? utebantur *Præsanctificatis*:
 Synodus Oecumenica Constantinopolitana
 sexta celebrata in Trullo edicit; *In omnibus*
sanctæ Quadragesimæ ieiunij diebus, præter-
quàm Sabbato & Dominicâ, & sanctæ Annun-
tiationis die, fiat sacrum Præsanctificationum
ministerium

Cōc. Lao-
dicenf. can.
49.

Can. 52.

14. Nicolaus Cabasilas Græcus auctor,
 cum

In exposit.
Liturg.
cap. 24.

cùm de donis sacris, pane & vino, quibus in Sacrificio opus est, ad altare celebri processione ferendis, agit, manifestè indicat Præsanctificata solere maximâ pompâ & religione efferri. hæc eius verba; *Sacerdòs postquàm cum clamore Deum glorificauit, venit ad dona, & cùm ea in caput valde honestè & reuerenter sustulit, egreditur: & sic ea ferens ducit ad altare, de industriâ circumducens in templo propter populum, quietè & pedetentim. Ipsi autem canunt, & genua cum omni reuerentiâ & religione inflectunt, rogantes vt eorum sit memor in donorum oblatione. Ipse autè procedit comitatus lampadibus & suffitibus: & ita se habens altare ingreditur. Hæc autem sunt quidem ad usum: oportebat enim afferri, & in altari reponi dona, quæ sunt sacrificanda, idque cum quàm maximo fieri potest honore & reuerentiâ. Ita enim introducebantur dona Dei. Dona hæc erant panis & vinum ante consecrationem: & ita à Sacerdote ad sacrificium ferebantur, populo in genua procidente, & orante Sacerdotem, vt in oblatione sui memor esset, atque Deum pro se oraret. Non dona isti adorabant, sed Sacerdotem dona ferentem orabant. Oportebat autem etiam tunc ad Sacerdotis genua procidere & orare, vt illis orationibus nostri meminere: neque enim est alius modus supplicationis, qui tantum possit, & qui magis firmam & stabilem nobis spem præbeat, quàm*

Indidem.

NOTA.

qui

qui fit per hoc venerandum Sacrificium, quod impietates & iniquitates mundi gratis purgavit. Siqui autem eorum, qui Sacerdote cum donis ingrediente, humi procumbunt, tamquam corpus & sanguinem Christi, dona quæ deferunt adorant & alloquuntur: ab ingressu præsanctificatorum donorum decepti sunt, ignorantes differentiam huius & illius Sacrificij. hoc enim in ipso ingressu non sacrificata habet dona, & nondum perfecta: illud autem perfecta & sanctificata, & corpus & sanguinem Christi.

Indicat auctor magnâ pompâ cum luminibus & odoribus Præsanctificata in templo coram populo deportata, quæ de geniculis adorabantur. Eadem cum populus cerneret in donorum necdum sanctificatorum elatione: nonnulli simpliciores ea adorabant, & alloquebantur veluti Sacramenta corporis & sanguinis Domini, sed decepti ignorantia. Hinc mihi quidem videtur potissimum promanasse ritus, publicè in Supplicationibus ter sanctam circumferendi Eucharistiam. Sed tamen iudicium meum in aliorum iudicium mitto.

15. Quapropter ante annos circiter quadringentos Honorius PP. III. ritè ex more præscorum fanciuit: *Ne propter incuriam Sa-*

Lib. 3. Decretal. de celebratione Missar. c. Sanè.

cerdotum diuina indignatio grauius exardescat, districtè præcipiendo mandamus, quatenus à Sacerdotibus Eucharistia in loco singu-

I lari,

*lari, mundo & signato, semper honorificè collo-
cata, deuotè & fideliter conseruetur. Sacerdos
verò frequenter doceat plebem suam, vt cum in
celebratione Missarum eleuatur hostia salutaris,
se reuerenter inclinet: idem faciens, cum eam
desert Presbyter ad infirmum. quam in decenti
habitu, superposito mundo velamine, ferat &
referat manifestè ac honorificè ante pectus, cum
omni reuerentiâ & timore; semper lumine præ-
cedente, cum sit candor lucis æternæ: vt ex hoc
apud omnes fides & deuotio augeatur.*

NS.

16. Animum aduerte. In primis docet
S. Eucharistiam certo loco asseruandam. id
verò cui fini, iam declarauimus. Deinde in
Missarum oblationibus decernit, vti etiam
cum effertur ad infirmos pro Viatico, Eucha-
ristiam adorandam: nam iubet plebem se
inclinare. Iure faciant homines, quod faciunt
Angeli. Audi B. Ioannem Chrysoftomum;
Ego commemorantem olim quemdam audiui,
cum diceret, senem quemdam virum admirabi-
lem, ac cui reuelationum mysteria multa diuini-
tus fuissent detecta, sibi narrasse, se tali olim
visione dignum habitum à Deo esse: ac per illud
quidem Sacrificij tempus derepentè Angelorum
multitudinem conspexisse, fulgentibus vestibibus
indutorum, altare ipsum circumdantium; deni-
que sic capite inclinatum, vt si quis milites
præsente rege videat. id quod facile mihi ipsi
persuadeo, (quod antè dixit) vel ex tanto illo

Sacri-

Lib. 6. de
Sacerdo-
tio.

Sacrificio, quod tam peragitur, quando locus altari vicinus in honorem illius qui immolatur Angelorum choris plenus est.

17. Addit ex hoc Pontifex, lumine procedente opus esse, Eucharistia cum effertur. Etiam nunc servatur in templis, in Supplicationibus, quod docete in Actis Paulo servatū legimus: *Vnâ Sabbati cum cōuenissemus ad frangendū panem, Paullus disputabat cum eis profecturus in crastinum. protraxitq; sermonem vsq; ad mediam noctem. Erant autem lampades copiose in cœnaculo, ubi eramus cōgregati.* Quorsum lumina? non tam ad pellendas tenebras, quàm ad reuerentiam fractionis panis Eucharistiæ; qui primâ, hoc est, Dominicâ die frequentissimè sumebatur.

18. Porrò quandoquidem Christus dicit; *Vbicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ:* gratissimum esse Deo ter sanctam Eucharistiam elatam cum pietate sequi, vti Deum iure adorandum; sub vno id accipe argumento. Rudolfus Comes Habespurgensis pietate suam gentem ad sceptra regnaque subuexit. *Venatum fortè, vt nobilitas solet, cum paucis in equo exiuerat. Pluuies dies erat, & via fractæ & sordentes: ecce occurrit Sacerdos venerabilem & mysticam hostiã, extremum solatium, agro laturus: & occurrit pedes. Is aspectus piū pectus perculit. nec sine indigna-
riunculã aliquã equo desilit: & Me vehi, te*

Mat. 24.
28.

Luc. 17. 37

Nota.

I. Lipsius
Monit.
Polit. c. 2.
mon. 3.

Origo Dom⁹
Austriacoz.

qui Seruatorem meum portas, pedibus incedere? indecorum vel impium sit: conscende, & equum hunc cape. Iussio, non preces erant: paret ille, & iste capite reuelato humilis sequitur, ad ipsas aedes agri deducit, ab iis eodem habitu reducit. Iam domi & apud se Sacerdos erat: qui officio attonitus, & mente à Deo motâ, benè abeunti dixit, & simul Imperium ipsi posterisque prædixit . . . Res illa certa, & rata prædictio fuit, ac fidem etiam nunc ab euentis habet.

CAPVT XX.

De sodalitiis Chordigerorum S. Francisci.

I. ANTIQVITVS approbatum morem Supplicationum Ecclesiasticarum, & in eis pios variosque ritus, ex ipsâ antiquitate diduxi: quos contra, si quis Iudæ Iscariotis genio liuidus insufurret; *Vt quid perditio hæc?* quorsum ista, quæ nusquam Christus seruanda præcepit? respondemus, multa fieri laudabiliter à piis, etiam si non iussa, tamen grata Deo esse.

Dauid rex citra præceptum Dei, cogitabat ædificare domum Domino, non iussus sed sponte. Deo placuit eius pietas, & mercedem prædicente prophetâ Nathan accepit; *Prædicat tibi Dominus, quòd domum faciat tibi Dominus.* Magdalena conuiuio se vltro ingessit; *attulit*

attulit alabastrum unguenti, & stans retrò se- Luc. 7. 37.
 cus pedes Domini, lacrymis cepit rigare pedes
 eius, & capillis capitis sui tergebat, & osculaba-
 tur pedes eius, & unguento ungebat. Iniussa
 fecit hæc Christo, qui gratiam retulit. Remit-
 tuntur ei peccata multa, quoniam dilexit
 multum... Fides tua te saluam fecit, vade
 in pace.

2. Christus Dominus iussit discipulis ad-
 ducere asinam alligatam & pullum cum eâ:
 fecerunt hoc illi iussi, sed & non iussi impo- Mat. 21. 2.
 suerunt super eos vestimenta sua, & eum desu-
 per sedere fecerunt. Plurima autem turba strau-
 erunt vestimenta sua in viâ. alij autem cadebant
 ramos de arboribus, & sternebant in viâ: turba
 autem quæ precedebant, & quæ sequebantur,
 clamabant dicentes, Hosanna filio David! Bene-
 dictus qui venit in nomine Domini! hosanna in
 altissimis! Pharisei (vt nostri Nouatores) dix-
 erunt Christo; Magister, increpa discipulos tuos: Luc. 19. 39
quibus ipse ait; Dico vobis, quia si hi tacuerint,
lapides clamabunt. Grata sibi censuit obsequia
 Christus, à populo sponte delata: in tantum,
 vt lapides asseruerit in illâ processione canta-
 turos, nisi canerent fideles. Et certè videmus
 nostro silentio lapides clamare. Audi Orige-
 nem; Quando nos loquimur, lapides silent: Hom. 37.
quando nos tacemus, lapides clamant: potest in Lucam.
enim Dominus de lapidibus istis suscitare filios
Abrahe. Quo tempore nos tacebimus? quando
 1 3 refruxe-

refruxerit charitas multorum; quando illud, quod à Salvatore prædictū est, fuerit impletum; Putas veniens Filius hominis inueniet fidem super terram? Propterea à Domini misericordiam deprecemur, ne nobis tacentibus lapides clament: sed loquamur, & laudemus Deum, &c.

3. Hæc eò spectant, vti scias, complura ritè pieque exerceri à piis, quæ tamen Sacræ literæ nobis facienda non præscribunt. In his funes, quibus nõ modò Fratres instituti D. Francisci, sed & Diuo Francisco deuoti cinguntur, publicè in Sodalitium funigerorū abscribendi: tum etiam in supplicatione Traiectēsi nostrâ (quam mox describam) processuri, Nobiles, Primores, ciues principales, & quotquot huic pietati animum applicuerunt. Non est rubori gerere funes ad spectu pietatis: cū sciamus cælestem Patrem, Filium suū Dominum nostrum Iesum Christum funibus voluisse vinciri, vt nos vinculis peccatorum constricti, solueremur; ac deinceps lumbis præcinctis lucernas ardentes habētes in manibus, obsequio Christi nos obligatos esse nouerimus. Nec vereor dicere; funes nostros, & Sodalitij funigerorum, tesseras esse, sicut & pleraque cœtuum aliorum symbola, Rosaria dico, & corrigias, & his similia, quibus meliores Christiani internoscuntur.

4. Priscis temporibus tessera hospitibus dabatur & amicis, quâ inter se noti, ab amicis acci-

accipiebantur hospitio : atque inde ius quod-
 dam necessitudinis transibat ad posteros . In
 vestibus etiam figuræ quædam, Tesseræ dice-
 bantur, à quibus vestes tesseratæ. Plinius de pi-
 ctore Zeuxide; *Opes quoque tantas acquisiuit*, Lib. 35.
ut in ostentatione earum, Olympiæ aureis litte- cap. 9.
ris in palliorum tesseris intextum nomen suum
ostentavit . Erant apud Christianos initio Ec-
 clesiæ huiuscemodi signa, quibus inter se no-
 scebant. Tertullianus auctor vetustissimus, te-
 stis est, cuius hæc verba; *Communicatio pacis*, De Præsc.
& appellatio fraternitatis, & contesseratio ho- cap. 20.
spitalitatis: quæ iura non alia ratio regit, quàm
eiusdem Sacramenti vna traditio . Inter sym-
 bola Catholicæ religionis *Contesserationem*
 recenset: *per quam hospitalitatis certum quod-* Baron. to.
dam signum intelligit; quod qui ferret, ut Ec- 1. Annal.
clesiæ Catholicæ legitimus filius, quocumque An. Chri.
pergeret, à fidelibus æquè Catholicis honorificè 75.
recipiebatur hospitio . Quod quidem signum
 cum adulterassent heretici, à Catholicis nosci-
 tur sæpè mutatum, ac litteris commissum, quas
 Patres in Nicæno Concilio nominauere forma-
 tas . Iulianus Imperator, desertor Christianæ
 religionis, præcipuè zelatus dicitur notas litte- Paul. Diac.
 rarum Episcopaliū, quibus solent alterutris lib. 11.
 scribentes commendare peregrinos, & ubi pro- hist. Mi-
 ficiscuntur, & à quibus veniunt, modis omnibus scel. Iulia-
 indicare, & solatia promereri, tamquam noti & no.
 amici sint, testimonio directi signaculi; ita co-
 natus

natus profligatâ religione Christianâ reduce-
re paganismum.

5. Itaque iure Tesserâs voco Sodalitij no-
stri funes, & huius ritus cinctum : quem si
spectet impietas, grande ludibrium; si pietas,
grande solatium, imò & mysterium: atque id
astruam exemplis sacræ Scripturæ. Humilita-
tis est argumentum & pœnitentiæ, funibus
cingi, pio nostro adspectu. *Benadad Syriæ rex*
proelio superatus ab Israëlitis, funibus & saccis
veniam delicti consequutus, etiam gratiam
victoris meruit. Suggestere fugientes serui
victo regi sanum consilium; *Ecce, audiuimus*
quòd reges domus Israel clementes sint: pona-
mus itaque saccos in lumbis nostris, & funicu-
los in capitibus nostris, & egrediamur ad regem
Israel: forsitan saluabit animas nostras. Accin-
xerunt saccis lumbos suos, & posuerunt funi-
culos in capitibus suis, veneruntque ad regem
Israel, & dixerunt ei; Seruus tuus Benadad di-
cit; Vivat, oro te, anima mea. Et ille ait; Si ad-
huc viuit, frater meus est. Testis Iosephus Iu-
dæus; Induere saccos, & restibus capita redi-
mire, priscus apud Syros supplicandi mos fuit.

6. Hoc habitu pœnitentes veniam depre-
cantur offensæ: quia argumentum est animi
humiliati. Cuius adspectu nonnumquam
ipse Deus *baltheum Regum dissoluit, & præ-*
cingit fune renes eorum. In baltheo, regnantis
gloria intelligitur: in fune, ignominia regno
depositi;

3. Reg. 20.
30.

Lib. 8. An-
tiq. Iudaic.
c. 8.

Iob 12.
18.
* Hieron.
hoc loco.

depositi; sicut Sedechia & Manassæ contigit Deo iubente; siue populo Iudaorum, qui per infidelitatem suam à Christi regno distinctus est. Sed & nunc renati in Christo reges, sunt omnes in adoptionem filiorum aeterni regis vocati. Verè ab illà honoris sublimitate meritò distinguuntur, quicumque ea quæ pœnitentiæ funibus digna sunt, perpetrarunt; sicut ait Propheta, *1. Isai. 3. 23.* pro Zonâ veste cingeris. Isaias Propheta aduersum filias Sion, ex ore Domini, quia nimius luxus erat vestium, prædixit in hæc verba; Et erit pro suauis odore fœtor, & pro Zonâ funiculus, & pro crispante crine caluitium, & pro fasciâ pectorali cilicium. Captis Hierosolymis ista euenerunt: nam in hodiernum diem Iudæi iugum ferunt captiuitatis, cui ceu vinculis perpetuò sunt innexi.

7. Est itaque humilitatis signum funibus cingi, ut conemur funibus peccatorum exsolui. *Basil. in 3. cap. 1. Isai.* Et quidem in veritate lumbum accingit, qui secundum Deum cingitur: cuiusmodi erat Petrus, quum manibus expansis accingeretur ad bellum pro Christo obeundum, ad exhibendum testimonium pro veritate, his qui ipsum prouocabant ad certamen usque ad mortem. Sanctus etenim cingitur virtute: ait enim Scriptura; *Psal. 17. 33.* Deus qui circumcinit me virtute. Qui autem zonam hæc perdidit, vinculo cingitur suorum peccatorum; quòd singuli quique vinculis suorum peccatorum constringuntur: quorum symbolum illud erat flagel-

lum è funiculis contextum, quo ex ade sacrâ expulsi sunt sancta prophanantes; Domino per hoc declarante, quia unicuique flagella fiunt nexus & plicaturæ peccatorum, & suis quisque peccatorum funiculis se circumplectentibus flagellatur. Quisque nostrum ingenuè fateatur oportet;

Pfal. 118.

61.

Prou. 5. 22.

Ind. 10. 9.

Mat. 22.

13.

Funes peccatorum circumplexi sunt me.

Enimuerò, iniquitates sue capiunt impium, & funibus peccatorum constringitur. Porro quia

nemo potest dicere; *Mundum est cor meum*, purus sum à peccato: sumuntur funes ex Ecclesiæ ritu, argumento pœnitentiæ & humilitatis, in Christi memoriam & D. Francisci; vt conemur in veram libertatem à peccatis asseri, vinculis peccatorum disruptis: ne tandem *ligatis manibus & pedibus mittamur in tenebras exteriores*, ubi erit *fletus & stridor dentium*. Id certè continget illis, qui nunc erroris & impietatis tenebris interioribus immerfi, pios Ecclesiæ ritus, quia non intelligunt, irrident.

8. Nec modò pœnitentiæ signum est hic cinctus, sed & solatium. Quotquot verè pœnitentes, confessi, sacraque communionem corporis Christi dignati, consecrato ritè fune (chordam benedictam appellant) à Prælato instituti Diui Francisci cincti, & albo Fraternitatis funigerorum inscripti, sincerè quæ præscribuntur exercent, spe condonationum siue Indulgentiarum, quæ piis promittuntur:

citra

extra dubium hi sunt Ecclesiæ Romanæ veri filij, veri Christiani, imò & calidiores Catholici, quibus eiusmodi contesseratio curæ & cordi est, aliis vti frigidioribus non est. Tesseras Ecclesiæ & symbola tenent. Agnoscunt Romanam Ecclesiam, Apostolicam esse, vnicam Arcam Noë. quam qui in terris non habent matrem, nec in cælis Deum habebunt patrem. Agnoscunt etiam Romanum Pontificem, Vicarium Christi in terris, Petri successorem, cui à Christo concredita est cura pascendarum ouium. Credunt condonationibus Pontificum, quas Indulgentias vocamus; pios viuentes, vitaque defunctos à pœnarum reatibus exsolui posse. Credunt Sanctorum cum Christo regnantium interuentu viuos mortuosque iuari. Credunt, tenent, reprobant, quidquid Ecclesia Catholica credendum, damnandumque censuerit. Integra fides meretur, vt *sancti adipiscantur* Heb. II. *repromissiones.* 33.

9. Hæc fides, hæc pietas, & ad præscriptum Pontificis, exercitatio, licet non valde operosa, sed facilis sit, tamen magnam peccatorum remissionem impetrare potest: tantam etiam, quæ ex mancipio diaboli & gehennæ, filium efficiat Dei, heredem gloriæ sempiternæ. Iure merito vocamus Indulgentiam: quia pœnas temporarias in vitâ, siue post hanc vitam in purgatorio nobis luendas, non ad iustitiæ lancem

cem exæquat, sed facili labore redimimus. Filius prodigus ex illâ longinquâ regione ad indulgentissimum patrem rediens, culpam confessus; *Pater peccavi in celum, & coram te. iam non sum dignus vocari filius tuus.* hæc inquit; cum sine morâ dixit pater ad seruos suos: *Cito proferte stolam primam, & induite illum; & date annulum in manum eius, & calceameta in pedes eius, & adducite vitulum saginatum, & occidite, & manducemus, & epulemur.* Quàm facile veniam deprecatus in gratiam rediit? eundem in modum hîc pro labore & exercitatione parvâ, magna multaque remittuntur pœnarum debita.

Osee 11. 4.

Rupert.
Tuit. in-
didem.

10. Viden' hîc funiculos Adæ, quibus ad se nos attrahit Deus, & vincula caritatis? ita promisit; *In funiculis Adam traham eos, in vinculis caritatis.* Enimvero tunc in funiculis Adam traxit nos, utpote factus filius Adam, siue filius hominis, qui funiculi sunt caritatis. In eo namque quòd factus est ex carne Adam filius hominis, miro modo nos sibi colligavit, & traxit ad se in funiculis caritatis. Deinceps summâ benivolentiâ semper aduersum nos fuit & humanitate: non duros labores subire coëgit, minima exigens, ut maxima reddat, ut cui misereri semper proprium sit & parcere. Quisquis igitur fune cingeris nobis contesseratus, hoc animo esto: & satage, ne vinculis impliceris carnis, mundi, diaboli: facile isti funes

iniiciunt, quibus miseri peccatores constrin-
guntur. *Noli ad secularia mentem animúmque*
defigere: sed circumspice oculis animæ diligenter,
quia * pluit Dominus laqueos super peccatores;
ne cadentes illigare te possint, quos poteris eui-
rare, si legem Domini non obliuiscaris. Etenim
etiam qui ligatus est: si sibi sit conscius liber-
tatis, obliuisci libertatem suam non desinit, &
causam nonnumquam dicit è vinculis, eamque
sibi legum præscripto defendit, ac iudicio fre-
quenter absoluit. Ergo & tu si peccaueris, me-
mor esto legis, memor esto Christi, qui te liberat
dicens; Ego sum, ego sum, qui deleo iniquitates
tuas, & memor non ero . . . . * Sequamur
ergo vincula Christi, fugiamus vincula ve-
natorum: ne dum incidimus, dum ignora-
mus, laqueos eorum pes nostra mentis in-
currat, ne anima nostra ceruicem nexibus in-
seramus.

Amb. Ser.
8. in il. Pf.
118. Funes
peccat. circ.
* Psa. 10. 7

Isa. 43. 25.
* Ambros.
indidem
paullo an-
te.

11. Huic fini Sodalitia ritè instituta, Con-
fraternitates vocât; approbat Ecclesia, et si sint
qui improbent: signa habent & symbola
quibus agnoscuntur. Et vtiliter repeto verba
Tertulliani supra posita; *Communicatio pacis,*
& appellatio fraternitatis: que iura regit eius-
dem sacramenti una traditio. Video commu-
nicationem pacis ab eruditis viris intelligi,
veterem missionem ter sanctæ Eucharistiæ
aduenientibus Christianis: nec mihi dubium,
corporis Domini sumptionem accessisse, in
tesseram

§. 4.

tesseram & symbolum vnitatis & communionis : ex quâ appellatio fraternitatis . Quia ab eodem patre renati Christiani, fratres sunt; & proinde omnium vna fraternitas, commune nomen ab initio omnium Christianorum:

Apologet. c. 38. cuius auctor Tertullianus; *Fratres nos vocamus, fratres vestri sumus, iure naturæ matris vnius: eisi vos parum homines, quia mali fratres. At quanto dignius fratres & dicuntur & habentur, qui vnum Patrem Deum agnouerunt, qui vnum Spiritum biberunt sanctitatis, qui de vno utero ignorantie ad vnam lucem apparuerunt veritatis? Porro vna est Ecclesia Catholica; & id quidem constat: sunt tamen plures Ecclesiæ, velut membra illius corporis magni;*

Cap. 2. & 3; *vt Ecclesia Ephesi, Smyrna, Pergami, Thyatira, Sardis, Philadelphia, Laodicia, quas in Apocalypsi legimus. Nunc quoque variæ Ecclesiæ, Toletana, Mediolanensis, Colonienfis, pleræque aliæ. Tot ac tanta Ecclesiæ, vna est illa ab Apostolis prima, ex quâ omnes. Sic omnes prima, & omnes Apostolica, dum vnam omnes*

Tertul. De præscript. cap. 20.

Psal. 44. 10 *probant vnitatem. Vna illa varia est, circumamicta varietate. Hoc sensu, totius Ecclesiæ vna est fraternitas, & multæ fraternitates.*

Act. 4. 32.

12. *Initio Ecclesiæ multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna, quoad potuere vnâ habitauerunt: sed crescente numero discipulorum, quo perfectius Apostolicæ vitæ sectarentur institutum, monachismum in-*
duxe-

duxerunt, ipsis etiam viventibus Apostolis, cuius rei Dionysius Areopagita testis, monastica vitæ institutum scribit & exponit, ipse discipulus Apostolorum. *Apostoli statim ut Christus est morte affectus, officij memores, conuentus facere, prout in Actis patet, cæperunt: ubi orando, consulendo, agendo, rem Christianam propagandam, mirandum in modum curabant; non secus atque illi, qui eorum operâ religionem amplexi sint, postea fecere. Unde vsus facile ad posteros manasse videtur, ut prophani quoque homines cæperint Apostolorum more, diuini cultus causâ, instituere societates, seu, ut ita dicam, fraternæ societatis collegia, illisque magistros dare, qui statutis diebus reliquos socios conuocarent ad caritonas nonnullas concelebrandas. Inde tot ordines, tot instituta piorum, quæ in varias societates abierunt, quas Confraternitates appellant.*

13. Sanctus Antonius à Paduâ ex Ordine Fratrum Minorum, cum ardentissimè conuocaretur in Italiâ, maximè Patauij: cæperunt

De Ecclesiast. Hierarchy. c. 6. Polydor. Virgil. l. 7. de inuentorib. c. 6.

Vitæ S. Anton. c. 13. apud Sur. 13. Iun.

tum primùm homines cateruatim sese verberando, & pia cantica deuotè depromendo, procedere. atque ea laudabilis consuetudo à tanto auctore profecta, deinceps suis est aucta incrementis: ita ut in omnibus ferè Italiae locis accuratissimè, hodiè que obseruetur. Sanctus Bouauentura eiusdem instituti S. R. E. Cardinalis, Doctor Ecclesiæ, Generalis totius Ordinis Minorum

rum

Pet. Galef.
Prot. Apo-
stol. vitæ
c. 9.

rum Minister, *Roma instituit præclaram societatem, quam Confraternitatem Confalonis vocant: cui certam orandi præcandique normam præscripsit, ob venerationem beatissimæ Virginis Dei Genitricis.*

Acta So-
cior. B. Frã-
cisci. c. 42.

14. Et vt caput absoluam; initium Sodalitij funigerorum sumptum lego à B. Dominico. Is vt erat D. Francisci studiosissimus, propter virtutem & pietatem, quæ veram immortalemque conciliat amicitiam, funem siue chordam eius, quâ cingebatur, postulauit: vix tandem, sed impetrauit B. Dominicus; atque eam semper *sub inferiori tunicâ gestauit*. Postero tempore Leo Papa X. concessit viris, feminis, gestantibus ad spectu pietatis chordam S. Francisci, datam tamen ab aliquo Prelato Ordinis fratrum Minorum, vt mereri possint Indulgências Ordini Franciscano à Sede Apostolicâ clementer concessas. Ante memoriam hominû, collegas Sodalitij B. Mariæ, Bruxellæ, & Traiecti, Thenis etiam, in nostris monasteriis, funibus Frãciscanis de collo pendentes, in Supplicationibus publicis, vt processisse feruntur, ita hodieque procedunt. Sixtus Papa V. Chordigerorum Archifraternitatem instituit, maximis Indulgentiis honestauit.

CAPVT XXI.

*Celeberrimæ processionis conuentus Fratrum
Minorum Mosæ-Traiectensis descriptio.*

I. **H**ÆC de Supplicationibus Ecclesiasticis, & ritibus antiquitus in eis vsurpatis, mihi præscribenda fuerunt: vt exemplis & documentis antiquitatis edocti, sciamus ad veterem morem Christianorum, processionem nostram agitari, maximâ religione & pietate in hunc modum.

Ipsâ die Paschalis festiuitatis Vesperæ cùm finiuntur, Fratres cum frequentissimo populo, prælatam crucem antiquo ritu Christianorum sequentes, procedunt ad imaginem Diuæ Virginis: cantant illud lætum & priscum Catholicorum Paschale Canticum, cælitus acceptum, *Regina celi lætare*. atque ex facello, eius honori & memoriæ consecrato, quod ad dextram templi est, efferût, ad Ecclesiæ medium, vbi sublimis statuitur honoranda. Nullâ interpositâ morâ, incredibili pietate frequentationes incipiunt, preces & vota ciuium & aduenarum: sed maximè noctu, vt pij quique vitent oculos aliorum, ab occasu Solis vsque ad auroram diei sequentis. Nec facile dictu, quanta hominum multitudo ex agris, ex vicis, & vicinis vrbibus conueniat. Numerati aliquando, cùm id præsidarij

K

excu-

An. 1608.

excubitores in mandatis haberent, aduenisse supra sex millia virorum, præter mulieres & pueros. Curatores facelli, Diuæ Virginis imaginum, quæ magnâ religione exiguntur, supra septemdecim millia petentibus distribuerunt, Anno salutis millesimo sexcentesimo septimo, iam tum à S. D. N. Paulo Papâ Quinto datis denuntiatisque plenariis Indulgentiis.

2. Iucundum spectaculum piis, videre pueros, adolescentes, virgines, matronas, viros corpora nuda tectos dūtaxat laneis amiculis, siue lineis, nudis etiam pedibus D. Virginis imaginem adire, circumire, adorare; imò circum eam, & sub eâ flexis poplitibus, sæpius reperere. Ex utroque sexu passim sternuntur; osculis & lacrymis pauimenta rigantes, veniam irarum cælestium deprecantur; & vota ad Deum, interueniente Virgine Matre, prout sua quemque mala cogunt, vertunt. Plurimi Supplicationi viam antiquitus destinatam, non modò semel, sed multoties præeunt, faculas ardentem gestantes. Multi à capite vsque ad genua, ferreis armis nuda corpora tecti, etiam in genibus repentes, totum illud, & quidem non breue iter processionis conficiunt, & ferreas subinde graui pondere cathenas pedibus illigatas trahentes.

3. Dominicæ Resurrectionis secundâ feriâ, processioni nostræ decretâ, finitâ concione ad horam

horam nonam, toto Senatu atque Magistratu, cum vrbis primoribus conuenientibus ad monasterium, summum sacrum in Diuæ Virginis honorem celebratur, cum ciues omnes & aduenæ, Deiparæ Matri obuiam ruunt. Sub finem Sacrificij, chordis S. Francisci primoribus quibusque & nobilibus, diuoque Francisco deuotis, distributis; atque singulis eam publicè super vestes ab humeris ad aduersa latera gestantibus, in formam tessellæ procedit peractis Mysterijs instituta Supplicatio, velut acies castrorû ordinata. Quemadmodum in castris expeditissimorum militum variæ sunt cohortes & legiones, varia signa atque vexilla diuersæ generis armaturæ, sed tamen vni militant Principi: ita in istâ religiosissimâ processione varia deuotio, sed diuersa schemata; vbique multa gratia, quia grata diuersitas, sed vna veraque pietas: quia Christo faciunt, quod eius Matri. *Debita venerationis summa ad Christum respicit, ex cuius plenitudine oratum est de super, quod Maria prædicatur gratiâ plena. Manifestum est indiuiduam esse Matris & Filij gloriam, & commune esse viriusq; præconium, cuius definitio omnem superat intellectu. Enimuerò nulli hominum vquam concessum est, tanti vti priuilegio muneris, ut vna persona esset in Trinitate, quod de substantiâ suâ genuit, & esset Deus. Ideo queso sileat insipientia carnis, & celebretur*

Arnold.
Carnot. de
laudibus
B. Mariæ
tom. I. Bi-
blioth. Pa.
*Hildep.
Archiepif.
Toletan.
Ser. 3. De
assumpt.
B. Mariæ,
tom. 9. Bi-
blioth.
Pat.

*dignè cum laudibus festiuitas Matris Domini
& Saluatoris nostri; tanto honore dignissima,
quantum est veneranda ex gratiâ: quia eius
honor & gloria, laus & gratiarum actio est
Redemptoris.*

Paullinus
Natal. 3.
Felicis
mart.

*Aurea nunc niueis ornantur limina velis:
Clara coronantur densis altaria lychnis:
Limina ceratis adolentur odora papyris:
Nocte dièque micant; sic nox splendorq; diei
Fulget: & ipsa dies, caelesti inlustris honore,
Plùs micat, innumeris lucē geminata lucernis.*

4. Ceterùm quia Christi militibus fas non est procedere sine signis militiæ Christianæ: Crucem frater aliquis præfert, quam magna mox sequitur manus virorum, feminarum, puerorum. Nec vulgi more, sed ritu singulari Crucem sequuntur, quia crucem etiam tollūt. Omnes solis lanceis aut lineis amicti, nudis pedibus varia lumina gestātes, habitu publicè pœnitentium; summo silentio, calidas preces & lacrymas fundentes, totum Supplicationis circuitum conficiunt. Vibrat illud in illorum auribus; *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus*. Porro, qui sequitur, quo fructu quæris? Christus edicit;

Matth. 10.
38.

Iuenc.
L. 3. Carm.
Euang.

*En si quis vestrum vestigia nostra sequetur,
Abneget hic sese, corpusq; animamq; recusās;
Atque crucem propriam comitatibus addere
nostris
Gaudeat, amissam redimet cui gloria vitam.*

5. Anno

5. Anno octauo supra millesimum sexcentefimum, mille eoq̄ue ampliùs hoc schemate processisse numerati sunt; inter quos non pauci viri, qui galeis ferreis, ne noscerentur, caput incluserant. Sed & matres complures secum vixdum apta gressibus cara pignora trahebant: nonnullæ infantulos & lactentes eodem pœnitentium schemate ad vbera circumferebant. Anus quoque grandæua, quotannis hoc ritu solita procedere, cùm ingrauescente morbo & ætate non posset, vt fidem suam liberaret, eâdem amiculorum formâ grabatulo circumlata est. Sub hoc vexillo ponè sequuntur, qui in Sodalitio flagellantium, sub curâ & directione sunt Collegij Societatis Iesu. Hi faccis operti, tectâ facie, pedibus nudis (quo ritu in cœnâ Domini processionem suam celebrant) magnâ pietate & pulchro exemplo Supplicationem nostram cohonestant, viri, adolescentes, pueri.

6. Altera crux sequitur Labari formâ, quo labor, vnâ & merces præmiumq̄; laboris indicatur, & muneratur. Sequûtur è vestigio omnes nostri fratres, in sacramêta Christi iurati, cantantes Domino, magnis vocibus benedicêtes Diuæ Virgini *benedicta inter mulieres*. Mox Luc. x. 42. sequuntur primarij ciues; deinde Sacelli Diuæ Virginis Curatores, redigeri omnes ante sacram Diuæ Virginis imaginem, de quâ nunc agimus; quam lectissimæ probissimæq̄ue Vir-

gines, quàm it Supplicatio, humeris sublatam religiosissimè ferunt.

7. Imaginem Diuæ Virginis cohors sequitur armatorum, qui susceptis votis, sacramenta hæc Deiparæ Matri in singulos siue certos annos dixerunt. Recens anno octauo supra millesimum sexcentessimum octoginta sex, pænè omnes faculas gestantes, corpora nuda (tectis tantummodò, quæ natura dictat velanda) ferreis armis induti, à capite vsque ad pedes. Capita ferreis galeis muniebantur; pectus & brachia ferreis thoracibus & brachialibus; crura & tibiæ, ipsi quoque pedes panopliâ militari, qualis esse solet equitum armatorum in acie pugnantium. tales ferè omnes. plerique dextro quoque pede catenam magni trahunt ponderis, quò procedant laboriosius. Subligacula linea quæ naturam tegebant, fluentem largiter ostendebant sanguinem, ex morsu armorum. Nec facilè quis crederet, quàm multis sanguineis guttis via, quàm processio tendebat, spargeretur. Alij herbas, fròdes, flores oculis & odori iucundos, Christo iaciebant & eius Matri: isti (quod habebant pretiosissimum) sanguine suo viam purpurabant, quò peccata eluerent, & flammam ignesque gehennæ sopirent.

8. Hos lectissimos milites, velut cohortem Prætoriam, Magistratus vrbis sequitur: Prætores, quorum alter Præfulis Leodicensis, alter

alter Ducis Brabantiae: tum Consules & Senatores, & qui Vrbi ab officiis, redigeri omnes ante Venerabile Sacramentum, quod maximâ profundissimaque reuerentiâ sub serico caelo gestatur. Claudunt agmen processionis, ciuitatis Gubernator, tota nobilitas, magna denique multitudo omnium sexus vtriusque ætatum & conditionum, ciuium & aduenarum. Et verò consummata Supplicatio non statim finem imponit deuotioni: toto sequente octiduo, diu noctuque frequentationes, visitationes, circuitus, quâ præiuit processio, à plurimis iterantur.

9. Laudes, preces, vota singulorum hæc sunt; *Te iam nos, ô pura & immaculata, eademque benedicta Virgo, magni Filij tui, vniuersorumque Dei Mater inculpata, integra atque sanctissima, desperantium atque reorum spes, collaudamus: tibi vt gratiâ plenissima benedicimus, quæ Christum genuisti Deum & hominem: omnes tibi procidimus, omnes te inuocamus, & auxilium tuum imploramus. Eripe nos, ô Virgo sancta atque intemerata, à quacumque necessitate ingruente, & à cunctis tentationibus diaboli. Nostra conciliatrix & ADVOCATA in horâ mortis atque iudicij esto: nôsque à futuro inextinguibili igne, & tenebris exterioribus libera, & Filij tui gloriâ dignare, ô Virgo & Mater dul-*

B. Ephrem
in Threnis
B. Mariæ.

cissima ac clementissima ! Tu siquidem unica, apud Deum Christianorum, spes nostra es securissima & sanctissima; cui gloria & honor, decus atque imperiū in sempiterna secula seculorum.

* Bern. Ser.
2. De ad-
uēt. Dom.

* *Per te accessum habeamus ad Filium, o benedicta inuentrix gratiæ, genitrix vitæ, mater salutis: ut per te nos suscipiat, qui per te datus est nobis. Excuset apud ipsum integritas tua culpam nostræ corruptionis: & humilitas Deo grata nostræ veniam impetret vanitati. copiosa charitas tua nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum; & fecunditas gloriosa fecunditatem nobis conferat meritorum. Domina nostra!*

MEDIATRIX nostra! ADVOCATA nostra! tuo Filio nos commenda, tuo Filio nos presenta. Fac o benedicta, per gratiam quam inuenisti, per prerogatiuam quam meruisti, per misericordiam quam peperisti: ut qui te mediante fieri dignatus est particeps infirmitatis & miseriæ nostræ, te quoque intercedente, participes faciat nobis gloriæ & beatitudinis suæ.

Tu verò, quo fructu hæc talia fiant, rogas? Nimirum, quem bonus Deus honori & meritis suæ sacratissimæ Matris, stupendis in prodigiis & miraculis, cum ante hominum memoriam, tum etiam nostro æuo declarauit, & cottidie declarat: quæ nunc ex ordine perscribere pergo; si prius ostendero, quando Diua nostra cœperit miraculis illustrari.

CAPVT XXII.

Quando cœperint à Diuâ Traiectensi miracula coruscare.

I. **A**MVLTI magnifq; miraculis, in famâ & cultu vicinis vrbibus & pagis, *Diue Virginis Traiectensis* imago est: quòd ad illam, & ab illâ variorum morborum & incommodorum certissima medicina fuerit, & etiam nunc fit. Plurimi qui opem poposcerunt, impetrarunt. Plurima miracula patrata, sed non obseruata, nec consignata comperio. Viri grandæui publicè contestati sunt, ante hominum memoriam ad imaginem hanc stupenda miracula frequentata: id quod ex epitaphio, atque illi inscriptâ oratione F. Nicolai Harlaer, cuius suprâ mentionem fecimus, colligere possumus. Cap. 4. §. 2.

Sed priusquàm ad ea perscribenda venio, præscriptum volumus, *Deum esse, qui facit mirabilia solus*. Sed tamen per *Mariam adest egrotantibus medicus: in tenebris confidentibus illuxit iustitiæ Sol; tempestate iactatis factus anchora portusque tutissimus; Deo inuisis & inimicis reconciliatio; captiuis redemptio; in bello versantibus munitissimum propugnaculum, ille nimirum qui est pax nostra*. Et tibi, quicumque pius es, adfirmo, *non dubium esse, illam qua meruit pro liberandis ferre pretium, posse im-* Pl. 71. 18.
Chrysoft.
Orat. in
S. Mariæ
Annunt.
apud Sur.
25. Martij.
Hier. to. 9.
epist. 1.

partiri suffragium liberatis. Nam certissimè constat apud omnes, nisi impij sint & imperiti; Diuinum spiritum in creaturâ esse per essentiam & potentiam, cui nihil impossibile est & miraculosum; qui ad honorem Sanctorum suorum miracula operatur.

Cæsarius
Heisterb.
l. 7. Illust.
mira. c. 46.

Aug. 10. de
Ciuit. Dei.
c. 12.

2. Porro autem quacumque miracula, siue per Angelos, siue quocumque modo, ita diuinitus sunt, ut Dei vnus, in quo solo beata vita est, cultum religionemque commendent: ea verè ab eis, vel per eos, qui nos secundum veritatem pietatemque diligunt, fieri, ipso Deo in illis operante, credendum est. Neque enim audiendi sunt, qui Deum inuisibilem visibilia miracula operari negant: cum ipse etiam secundum ipsos fecerit mundum, quem certè visibilem negare non possunt. Quidquid igitur mirabile sit in hoc mundo, profectò minus est quàm totus hic mundus; id est, calum & terra, & omnia que in eis sunt, que certè Deus fecit. Sicut autem ipse qui fecit, ita modus quo fecit, occultus est & incomprehensibilis homini. Quamuis igitur miracula visibilium naturarum videndi assiduitate viluerint: tamen cum ea sapienter intuemur, inusitatissimis rarissimisque maiora sunt. Nam & omni miraculo quod sit per hominem, maius miraculum est homo. Quapropter Deus qui fecit visibilia calum & terram, non dedignatur facere visibilia miracula in calo vel in terrâ, quibus ad se inuisibilem colendum excitet animam,
adhuc

adhuc visibilibus deditam. Vbi verò & quando faciat: incommutabile consilium penes ipsum est; in cuius dispositione iam tempora facta sunt, quacumque futura sunt. Nam temporalia mouens, temporaliter non mouetur. nec aliter nouit facienda quàm facta. nec aliter inuocantes exaudit, quàm inuocatuos videt. Nam & cùm exaudiunt Angeli: ipse in eis exaudit, tamquam in vero nec manufacto templo suo, sicut in omnibus Sanctis suis; eiusque temporaliter fiunt iussa, aeternà eius lege conspectâ.

3. Quoties igitur audis, siue vides per Deiparam Virginem miracula celebrari, siue per Angelos, siue per Sanctos: crede à Deo fieri, eorum asserendo honori. Atque ille cùm auctor sit naturarum omnium, dicimus, . . . hanc esse voluntatem omnipotentis Dei; qui certè non ob aliud vocatur omnipotens, nisi, quoniam quidquid vult potest, qui potuit creare tam multa.

Id. 21. de Ciu. Dei. c. 7.

4. Quàm puerile ludicrum misellorum dicentium, Apostolis quidem datum patrare miracula ex Christi promisso; non autem aliis: quando Christus apertè sit pollicitus; Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera que ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. An soli Apostoli in Christum crediderunt? Si alij eorum prædicatione quoque crediderunt: cur itidem miracula non fecerint, cur nunc etiam non fiant? Nam & de illis

Chri-

Ioã. 14. 12.

- Ind. 17. 20 Christus loquutus est; *Non pro Apostolis rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me.* Et rursus Christus iam ascensurus in cælum; *Signa eos qui crediderint hac sequentur. In nomine meo dæmonia eiciant. Linguis loquentur nouis. Serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Super egros manus imponent, & benè habebunt.*
- Mar. 16. 17. *Facessant igitur à nobis in vestimentis ouium lupi rapaces, Dominico semper insidiantes gregi. Recedant spina & tribuli, de quibus nec ficus nec vua colligi possunt. Procul absit hæreticæ insaniæ fermentum: ne purissima Orthodoxæ fidei massa corrumpatur. Caueantur vulpium foveæ & volucrum nidi, in quibus Christus non habet ubi reclinet caput suum. Quos & Apostolus cauendos rursus præcipit, dicens; Obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula, præter doctrinam quam vos didicistis, faciunt; & declinate ab illis.*
- M. Marul. lib. 2. exēp. e. 11. *Facessant igitur à nobis in vestimentis ouium lupi rapaces, Dominico semper insidiantes gregi. Recedant spina & tribuli, de quibus nec ficus nec vua colligi possunt. Procul absit hæreticæ insaniæ fermentum: ne purissima Orthodoxæ fidei massa corrumpatur. Caueantur vulpium foveæ & volucrum nidi, in quibus Christus non habet ubi reclinet caput suum. Quos & Apostolus cauendos rursus præcipit, dicens; Obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula, præter doctrinam quam vos didicistis, faciunt; & declinate ab illis.*
- Mat. 8. 10. *fidei massa corrumpatur. Caueantur vulpium foveæ & volucrum nidi, in quibus Christus non habet ubi reclinet caput suum. Quos & Apostolus cauendos rursus præcipit, dicens; Obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula, præter doctrinam quam vos didicistis, faciunt; & declinate ab illis.*
- Rom. 16. 17. *fidei massa corrumpatur. Caueantur vulpium foveæ & volucrum nidi, in quibus Christus non habet ubi reclinet caput suum. Quos & Apostolus cauendos rursus præcipit, dicens; Obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula, præter doctrinam quam vos didicistis, faciunt; & declinate ab illis.*

CAPVT XXIII.

In miracula Diuæ Virginis seriò inquisitum: diligenter ea in publico confessis examinata: quorum vnum atque alterum Anno salutis Christianæ ∞. 100. VIII. patratum, enarratur.

- I. **P**ANGO nunc, quæ potui reperire, Miracula à Diuâ Virgine Mosæ-Traiectensi facta:

facta: quæ generis eiusdem sunt, in singula
 capita distribuens. *Ego testem Deum inuoco in* ^{2. Cor. I.}
animam meam, me nihil nisi ex fide conscri- ^{23.}
 pisse, nihil sumpsisse de vano aut falso.
 Quare securus, meæ subnixus testimonio
 conscientia, appello & prouoco ad terribile
 Christi omnium Iudicis tribunal, quotquot
 his fidem derogauerint, quotquot vt fal-
 sa reiecerint, reprobauerint vt commenta.
 Enimuerò non satis habui ipsemet in ea dili-
 genter ac seriò inquisiuisse; viros, feminas,
 pueros, quibus varia sanationum beneficia
 contigerunt, vidisse coràm & audisse: Sena-
 tores & publicos Notarios adhibui, qui visa,
 ac relata, testibus etiam firmata consignarent.
 Quinetiam aduocati fuere ad publicum
 confessum Reuerendi Domini, Gulielmus
 Fexhius S. Theologiæ Licentiatus, Gulielmus
 Bemmelius, Adamus Brokartius, Godefridus
 Meydalius, Venerabilis Capituli S. Seruatij
 spectatissimi Canonici. atque cum his An-
 dreas Gentius, Gulielmus Sucquettius, Ni-
 colaus Beckmannus, insignis Collegij B. Ma-
 riæ item Canonici. Et verò, vt ex animis peni-
 tus tollatur omnis suspicio, cui numquam
 argumentatio deest; me postulante ab amplif-
 simo Magistratu Traiectensi designati fuere
 Clarissimi Viri, qui examinationi vnà cum
 prædictis interessent, Andreas Eyckius, Lau-
 rentius Groteclafius, ambo tunc Exconsules,
 & Vr-

158 F. HENRICI SEDVLI
& Urbis Senatores, nunc II. Consules; Gerardus Driefsius, Lambertus Vrientzius, item Senatores noti probatissimi que. Hos habui assessores, hi publicè mecum in miracula inquisiuerunt; relata, deposita examinauerunt. ipsos qui fenserunt beneficia, testes quoque non secundæ notæ, non etiam domesticos, sed nemini obnoxios, quæ deponebant, viderunt sacrâ affirmatione siue religioso iuramento adstruxisse.

Itaque publicè testata & iurata scripsimus, tam procul à falso, quàm aduersarij derogatores à bonâ mente. Protestari igitur desino, & incipiam memorare: prius quæ in vrbe Mosæ-Traiectensi, deinde quæ alibi accepimus euenisse. Sed ante omnia vnum atque alterum factum hoc ipso anno salutis humanæ, 1608. quo hæc scripsimus.

Anno 66.
156. VIII.
vi. Kal.
Iun.

Puer gibbosus & claudicans correctus.

2. Catharina Gulielmi Nypels ciuis Mosæ-Traiectensis vxor, publicè in prædicto confessu confessa est, filiolum se habere Matthiam bimulum, gibbosum fuisse natum, atque in tantum debilibus pedibus, numquam vt in pedes stare potuerit. Anxia mater votum concepit in *Diuam Virginem* pro cari pignoris incolumitate: triennio vt in Supplicatione *Diuæ Virgini* decretâ alterâ Dominicæ Resurrectionis die, nudis pedibus, solis amicta laneis, filiolum suum circumferret. Et quidem ipsa solem-

solemnis processionis die, tali schemate tertium viam Supplicationi destinatam obiuit: cum matris iussu ancilla puerum tertium quoque circumgestaret itidem nudipes, amicta solis laneis. Intra biduum puer ex integro restitutus, recte inambulauit, gibbo paullatim subsidente.

Puella pes detortus restitutus.

Anno 66.
150. VIII.
VII. Kal.
Iun.

3. Ida Smidts vicina nostro monasterio Mosæ-Traiectensi coram nobis publice testata est, se habere filiulam Elizabetham necdum bimulam, anno natam 1606. die sacrâ Simoni & Iudæ, pedusculo sinistro introrsum adedè detorto, vt in talos vix niti potuerit. In die solemnis Supplicationis suprâ memoratæ, detulit mater filiulam ad templum nostrum, accensam candelam manu gestantem. Quam cum in sacello *Divæ Virginis* stitisset: ter gestavit circum eius altare, & ter circum imaginem eius in medio templi positam. puella mox in pedes recta stare cœpit: & à matre manu ducta, pedes domum rediit, indies magis ac magis firmior.

CAPVT XXIV.

Immersus dolio ab aquis & morte servatus.

1. ANNO millesimo sexcentesimo quarto F. Petrus Boels Louanij natus, Instituti nostri laicus professor, Traiecti habitabat, cœnobij

Anno 66.
150. IIII.
III. No-
nas Ian.

nobij nostri dispensator. Cùm postridie Circumcisionis Domini pro more Fratres per urbem carnes mendicassent; postquam ille pro ratione muneris omnia composuisset, serò templum ingressus, ante somnum se Deo prisco more commendavit. Tunc culinam repetens, quà ei ad cellulam ascensus; ventis flantibus fortè extinctâ lucernâ, incidit capite deorsum in dolium, quod iuxta ianuam culinæ in terrâ defossam, cisternæ instar, aquam excipiebat pluuialem. id porrò dolium ad circiter amas quinque capiebat, tunc aquâ femiplenû. Non poterat se sic immersus aquæ erigere; & inuersus; nec emergere angusto dolio. Moriendum erat. Quamobrem, cùm verbis non posset, corde & affectu inuocatâ *Diuâ Traiectensi*, nullâ morâ interpositâ, corpore medio se comprehendi sentiens, in pedes restitutus est, & à certâ morte liberatus, ope Virginis & Matris in aeternum benedictæ.

CAPVT XXV.

*Plurimis vulneribus letalibus saucius
mirificè curatus.*

An. 1610. I. ALFONSVS Perrea Lusitanus, eques
LXXXVII. aliquando, nunc præsiarius sub
IIII. Nō. signis nobilis viri Antonij Grenet, domini de
Sept. VVerp

VVerp Gubernatoris Traiectensis; non semel Senatoribus vrbis iureiurando adfirmavit; anno Christi millesimo quingentesimo octuagesimo septimo, secundâ die Septembris, se, petente dominâ Abbatissâ Hochtij (quod cœnobium est nobilium virginum Instituti Cisterciensis) Traiecto equitasse Petersheimium, arcem veterem ac nobilem in viciniâ; vti nonnullæ controuersiæ, quas Antistita illa cum villico habebat, transigeretur. Mane ad horam circiter octauam, cum solus ad pontem Hochtij adequitaret: vidit è lateribus armatos equites in se incurrere, & inclamare vt se dederet. Sed Alfonsus equo suo fretus, fugam capit; & mox illorum coronâ cinctus capitur. Capto quispiam crumenam deripit, cum Rosario; cui ærea formula illigata erat, Diuæ Virginis referens impressam imaginem. De reculis aliis ille non tam anxius fuit, quàm de Rosario, quod vnicè sibi petebat reddi, licet frustra, impio illo pietatem aduersus Deiparam Virginem irridente. Ceterùm Alfonsus ab equitibus illis abducitur: qui eum, cum militem esse cognouissent, à quo spes esset exigui lytri; dixit aliquis, liberè vt aufugeret. Quo subnixus, ad molam oleariam Petersheimij, equo suo delapsus fugam arripuit in siluam Petersheimiam. Mox duo ex illis Alfonsum ex fugâ retrahunt: cum alter eum veruto transigit in dextro

L. latere;

latere; & conscendere equum iussit. Abducitur Alfonsus ad pagum Helchteram, propè ab opidulo cui Peræ nomen: cùm ita vulneratus, sanguine fluente valdè debilitaretur. Helchteram cùm venisset, vulnus comperit adèd sanguine manasse, vt ipsemet, & qui eum ceperant, de eius desperarent vitâ. Quamobrem eis subiit consilium in vicinum puteum deiicere: quod rustico itidem capto imperauerunt, sed detrectanti, militum timore regionum; ne aliquando à se, à filiis repescerent vindictam, cùm rescissent. Porrò cùm se illi Helchteræ & equos refecissent, infirmus Alfonsus in equum subleuatus, illos abeuntes comitatur: & paullò pòst, illi turrim opiduli Peræ demonstrantes, illuc, vulnus curandi gratiâ, mittendum aiebant. Et abibant isti: sed Alfonsus equo depositus, pedes it, comitatus tribus illorum equitibus. Ab his ducitur non rectâ Peram, sed aliâ ad sinistram: vbi vnus eorum dexterum Alfonsi brachium pugione traiecit, alter item pugione collum, vt Alfonsus pronus in terram caderet, *Diuam Virginem Mariam* (de Sant Francisco) Hispanicè ad auxilium inuocans; ne sine peccatorum expiatione moreretur. Illi porrò sanantes; Sanctam Mariam, & S. Franciscum inclama: te scilicet iuuabunt. cùm pariter illi tres plura in dorso Alfonsi vulnera infligerent. Sed neque his exfatiati sanguinarij,
reuol-

reoluunt Alfonsum, atque multoties in supinum ficas suas adegerunt: prius in labrum, deinde in collum; ita ut à sinistrâ in dextram sub maxillâ pugio penetrauerit: cicatrices etiamnum cum videremus testantur. Quintum vulnus inflixere supra dextram mammulam, ita parulum, ut ex eo spiraretur anima. Denique caesim punctim feraliter miserum Alfonsum caedentes, quinquaginta ei vulnera inflixerunt. At ille cum sic sauciaretur, non cessauit Diuæ Virginis, non verbis sed adfectu, ut antea, opem implorare, ne non confessus mortem obiret. Illi, Sinamus hunc scelestum, inquit: sat habet ad mortem vulnera. ligulas eius discindunt, calceos, caligas, braccas, thoracem exuunt, derelinquentes pro mortuo. Et verò Alfonso ita mactatus fuit, ut vulnerum nihil sentiret. Postquam se recepisset, se tam grauitè sauciatum sentiens; quâ potuit repere, abdidit se sub genistis aduersus ventos & frigus, incessanter Diuam Virginem inuocans: à quâ desertus non fuit, etsi destitutus omni humano auxilio. Enimverò illic ei visa est, Filiolum suum sinistrâ baiulans, amicta tunicâ cæruleâ cinctâque. Vnâ etiam Alfonso vidit B. Seruatium, Diuæ Virgini astantem sinistrâ, mirratum, ornatumque casulâ mixti coloris lutei & viridis, pedum dextrâ tenentem: quorum adspectu mirificè confirmatus, opem

illorum vnice implorauit. Ceterum illis disparentibus, præ vt antè valentior, surrexit; atque ad vicinam domum se conferens, neminem reperit. Scamno infidens fortè vidit fasciam puerilem, quâ caput & colli vulnera alligauit: & de scamno se demittens, ita sedit in terrâ, scamno innitens. paullò post mulier aduenit, prolem gerens brachio, atque compellans in hæc verba: O te infelicem! adhuc viuus? bono esto animo: Deus tibi aderit. Superuenere duo rustici, quærentes vt valeret: quibus ille, cum vix loqui posset, manu indicauit læuâ, propiùs vt accederent, atque ab eis petens aduocari Pastorem, cui peccata confiteretur. Illi Pastorem hostium timore profugisse, inquirunt, Hasletum. Ad vesperrum redeuntibus hostibus, cum ad arma conclamaretur, in horreum aliquod ducentes Alfonso, super stramina reposuerunt. Post horam ferè puella aduenit, quæ illi adgeniculans, quærebat, quinam valeret; & quâ poterat Alfonso solabatur. Ille totus exsuccus & exfanguis, sitim indicabat suam. Puella mox attulit scutulam aquâ plenam: atque illi rursus adgeniculans potum obtulit, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Et cum Alfonso non peteret ampliùs: puella ter eum viuificæ crucis signo muniens, abiit; profus ignota vnde venisset, quò abiisset. Horâ circiter octauâ vespere redierunt prædicti

dicti rustici, inter quos iam conuenerat, desti-
 nare Alfonso, uti rogauerat, ad Pastorem,
 & ad chirurgum. Cuius ergo, conduxere
 pauperulam, quæ carro impositum Alfon-
 sum (ipsi enim militum timore non audebant)
 Peram adueheret: & nutu diuino, medio iti-
 nere, obuium habuere chirurgum Peresem,
 qui iam quatuor aut quinque menses Peram
 abfuerat, moratus Hasleti. Is intellexit ex
 pauperula Alfonso uectrice, eum tam imma-
 niter ab equitibus Gertrudebergensibus fau-
 ciatum. Ad horam noctis decimam Peram
 venerunt: ubi in domo Prætoris Alfonso
 lectulo imponitur: quod Pastor mox aduoca-
 tus ante alia confessionem eius excepit. Tunc
 chirurgus singula tentans & inspiciens vul-
 nera, comperit quatuordecim aut quindecim
 fuisse letalia. Quare de salute Alfonso despe-
 rans, ea leui manu alligauit: quod in sequen-
 tem diem existimaret non posse viuere. Atqui
 Alfonso, fauente Deo, interuentu Diuæ Vir-
 ginis, sanctorum Seruatij & Francisci, quo-
 rum opem iugiter implorauerat, non modò
 superuixit altera luce, verum etiam sacram
 Eucharistiam sumpsit; ille quidem ad mor-
 tem pro viatico, quod tamen fuit saluberrimum
 medicamentum animi & corporis. Nam
 haud multò post Alfonso curatis vul-
 neribus integram valetudinem consecutus
 est. Vidimus Alfonso hodieque Mosæ-

Traiecti militem;vulnerum cicatrices curiosè inspeximus; interulam quoque signa vulnerum referentem, æternæ memoriæ conseruamus. Denique publica instrumenta D. Pastoris Ioachimi, item Senatus Perensis, legimus: vt scripsi, sic rem se habere, litteris exsignatis attestantur.

Cæf. Hei-
sterb. lib 7.
illust. Mi-
rac. c. 10.

Viden' tu beniuole Lector, *quàm mirificè iustos sibi seruiantes sancta Dei Genitrix Virgo Maria consoletur?*

CAPVT XXVI.

Cæca puella visum recepit.

Anno ∞.
1501.

I. **G**VILIELMO Donder & Elizabethæ de Borre coniugibus Traiectensibus Ioanna filia vndecennis fuit, cū oculis repentè capta, prorsus cæca fuit ampliùs sex menses. Parentes, quidquid à Medicis adhiberi potuit, frustrà tentarunt. Porrò Ioanna parentibus inquit; Vtinam Pascha Domini sit! & liceat in illâ Supplicatione apud Franciscanos vnà circumire! ita se sperabat liberatam iri. Alterâ Resurrectionis Dominicæ die, mater & filia nudipedes amictæ solis lineis, ante *Diuæ Virginis* sacram Imaginem cum ceteris processerunt. Rursus templum ingressæ sunt: atque cū sacra imago templo inferretur, subitò ad matrem suam filia; En video Diuæ Virginis ima-

imaginem. Illæ verò, & quotquot aderant de-
 mirantes, & gaudentes, Christo Dei filio, om-
 nium bonorum fonti, atque Deiparæ Virgini,
 grates dixerunt & laudes. Ioanna nunc Tra-
 iecti annum agit ætatis decimum nonum.

CAPVT XXVII.

*Gibberus regibberus puer, & claudus, com-
 planatus, restitutus.*

I. **A**NTONIUS CL. V. Tossani VValteri, An. 1013.
 XCIIII.
 Exconsulis Mosæ-Traiectensis filius,
 dorso gibbero, regibbero etiã pectore; insuper
 incuruis adedò crusculis & tortuosis natus est,
 vt in fulcra niti debuerit, adusque ætatis sextũ
 circiter annũ. A fratribus, à vernulis puerorum
 pro more fatigabatur: pumilium ridebant &
 nanum, quia paruulus; claudũ exprobrabant,
 quòd pedibus impotens, ingredi non poterat.
 Et, Quisnam tu: erige te in pedes: gradere vti
 nos; & te, nec aliter, pro fratre nostro habebi-
 mus. Huiusmodi sannis afficiebatur quotidie
 misellus. Tandem animosè respondit Anto-
 nius; Ego vobis similis incedam erectus,
 si prius *Diuam Virginem in templo Fratrum
 Minorum salutauero.* Quod parentes cùm ex-
 istimarent à puero dictum instinctu diuino:
 festã die Sanctorum Innocentum, anni no-
 nagesimi tertij supra millesimum quingente-

fimum, filium deferunt ad templum Franciscanorum: ad aram Diuæ Virginis in ipso Sacrificio Antonius, parentes, familiares accensum cereum offerunt: sed Antonius uti gibbosus & claudus venerat, talis domum reuenit. Ibi rursus illi Antonium irridere; *Quin tu inambulas?* an non iam *Diuam Virginem* inuifisti? Quibus ille; *Propediem in Paschate à pedibus conualebo.* Totâ interim *Quadragesimâ* puer sannis excipiebatur & dicteriis. Frater eius germanus, parenti suo cognominis, Tossanus, iam institutum *Prædicatorum* professus, egregius *Concionator*; *Sabbato sancto* re peractâ diuinâ, è templo sub meridiem rediens domum, rursus laceffit Antonium; *Quin tu graderis?* iam *Pascha* adest: an tãdem aliquando solus, *pigmæ*, incedes? Cui Antonius; *Quin audeam?* inquit. & ausus, fulcris sepositis, iuit solus ex vno *culinæ* latere in aduersum. Tum clamore & admiratione subortâ, parentes accurrunt: qui factum cognoscentes, *Deum* mirabilem in *Deiparâ Mariâ* dilaudauerunt. Mox iterum puer Antonius ex aduersum cucurrit ad patrem: atque ex eo tẽpore semper sine fulcris inambulauit. Gibbi, quibus pectore dorsoque deformis erat, complanati: crura citra medici & chirurgi curam restituta. Filio Antonio persanato, parentes grati aduersus *Deum*, & *Diuam Virginem*, cum iteratò *Sacrum* in eius *facello* peragi curauissent, eius
fulcra

fulcra deorsum ferro munita consecrauerunt æternitati; quæ hodieque tanti beneficij miraculo testimonium perhibent.

CAPVT XXVIII.

Claudi in gressum erecti.

1. **A**GIDIVS Ansea nauem exercens vectoriam Traiectum, Leodicum, vltro citroque sanctè testatus est, filium suum Simonem Ansea claudum natum utroque pede; adeoque ad sextum ætatis annum, non nisi fulcris nitentem ire potuisse. Mater concepit votum pro filio, ut ter in sacello *Diue Virginis* apud Minores Traiectenses ad illius aram pro eius salute sacrificaretur: tertio die cum tertium Sacrum fieret, subito præter naturam Simon clauditate persanata, in pedes substitit, fulcra ibidem memoriæ beneficij atque miraculi dereliquit. Mater gratitudinis ergo filium B. Mariæ obstrinxit, quotannis in Supplicatione, statim altera die Paschatis, ardentem cereum circumgestare. Fecit Simon iam firmus & erectus, annum nunc habens vitæ quartum & vigesimum, quoad potuit liber ipse, & nemini obnoxius. Militat nunc sub signis Illustris & Generosi D. Baronis Grobendonckij Siluæducis Gubernatoris.

An. 1010.
xc.

2. Vir nobilis VValterus Hoensbroeckius,

An. 1010.
xcviii.

Guelæ, &c. Dominus, Præfectus Valkenburgius, habitabat Vici, (quod opidulum pons Traiecto iungit) cum eius filia Margareta, ad annum vsque vndecimum, ad eò dissolutis cruribus esset loripes, vt in modum lori & fasciæ pedes de coxendice dependere viderentur. Mense Decembri, Catharina Hemkens cum in ædibus eius lintea lauisset, pietate mota, siue misericordiâ, Margaretam deportauit ad imaginem *Diue Virginis Fratrum Minorum* Ibi tum fuis precibus, Margareta vires accepit, domum parentis pedes repetiit. Viuit hodieque Margareta, in virginum monasterio Zinnich prope Aquas-granum religionem professa. Viuit etiam pater, & Catharina ancillula, publicè miraculo ad stipulata.

An. 10. 10.
xcviii.

3. Elizabetha van Hagen Iacobi Carkens vxor, Traiectensis, ex filio Theodoro nepotem habuit Petrum Carkens, quadriennem, prorsus vtroque pede claudum: nisi fulcris vteretur, sine vilo erat incessu. Ida mater Petri vouit pro illius restitutione, continuis nouenis Dominicis eum in *Diue Virginis* sacello præsentare, atque ad eius altare singulis quibusque Dominicis sacrificia per Sacerdotes offerre. Postremâ Dominicâ, mater cum filio sub sacro, ad Virginis religiosè aram precabatur: & Petrus firmus pedibus surgēs, positus fulcris ad matrem accurrit, omni pedú vitio profligato; nunc

to; nunc rectè valens, vitæ habet circiter decimum annum.

4. Damianus Praeffen, Maria Boermans, An. 100.
 coniuges Traiectenses, filiolum habuerunt An. 100.
 nam, ætatis anni vnus, sex mensium, vtroque
 pedusculo ita claudam, vt non sine fulcris
 posset ire aut stare. Cùm omnem operam
 perdidisset Chirurgus; parentes ad *Diuam*
Virginem vota fecere pro remedio: stiterunt
 filiolum Dei matri imagini feriâ secundâ
 Paschæ, quâ celebratur Supplicatio. Pro filiæ
 integritate, cùm tertio rem diuinam Sacer-
 dotes operati fuissent, precesque fusæ: visa est
 repente in ipso Dei matri sacello conualuisse:
 ita vt ibidem fulcra derelinquens, paulò post
 ex integro restituta sit.

5. Philippus Kopsis, eius vxor Catharina, Anno 100.
 ambo ciues Traiectenses, filium habent Mat. 100.
 thiam: qui anniculus totus claudus factus est.
 Tibiæ in formam decussatæ crucis compli-
 cabantur: nõ ire, sed reperi tantum potuit; at-
 que sic toto perseueravit triennio. Sed etiam
 tandem caput pueri adedò intumuit, vt duplo
 videretur maius, toto quoque tumente cor-
 pore, pueri mors in oculis parentum erat.
 Matthias circa festum Paschale matrem in-
 clamat; Ad fratres Minores me deferte. Sed
 illa cùm negligeret, ille rursus clamare, &
 importunè postulare non desit, donec eò de-
 portaretur. Mater tulit ad *Diua Virginis ima-*
ginem;

ginem; ante quam cum precata fuisset, domum voluit repetere: sed puer renitens diutius voluit hærere. Iteratò mater pro incolumitate prolis effusis precibus, domum filium reportauit: postridie tumor filij profusus fuit profligatus. Læta nimis atq; grata mater, alterâ Dominicæ resurrectionis die, quod conceperat, nudipes, & laneis dumtaxat amicta, ante Diuæ Virginis imaginem processit. Vigesimo post die, sic crura comparata fuere, vt hætenus rectè inambulauerit.

Anno ∞.
1000. I.

6. Francisci Smidtsij vxor in Libbeeck, propè à Traiecto, filiam habuit ætatis anno vno & sexto mense, cruribus adedò diuaticatis, & tam miserè à se distortis, vt frangi viderentur, cum ambulare conaretur. hoc vitio toto ferè anno laborauit. Vouit mater pro sospitate filix, alterâ Paschatis feriâ, filiulam circumferendam in Supplicatione, *Diuæ Virginis* honori decretâ, apud Fratres Minores. fecit: & ex illâ horâ filiola cœpit conualescere. quam mecum gressu firmam complures, & rectè valentem, octennem viderunt, cui Barbaræ nomen est.

CAPVT XXIX.

Muti, morbidi, facti vocales, & sanati.

An. ∞. 10.
LXXX.

I. CHRISTIANVS Linsen ex vxore Machtilde Meyers, Traiecti, filium sustulit natu

natu minimum Christianum . hic ad annum
 vsque ætatis circiter quartum, non modò mu-
 tus fuit, verùm etiam prorsus sine voce & so-
 no: nec ridere potuit, neque vllum ore signum
 edere lætitiæ. Adhæc adeò lienteria laborauit,
 vt siquid cibi sumeret aut potus, nullâ morâ
 interpositâ egereret. Mater eius Machtildis
 filium opertum solis lineis ac nudipedem cir-
 cumduci fecit in ipsâ Supplicatione, feriâ se-
 cundâ Paschæ, quâ *D. Virginis imago* circum-
 gestatur, quando & ipsa simili schemate pro-
 cessit. Porrò antequam procedere inciperent,
 cœpit ridere Christianus, quod numquam
 fecerat . peractâ Supplicatione domum ve-
 niens, auidè comedit, & ingesta retinuit: ve-
 spero loqui incepit hilari & gaudente. Ex illâ
 hora factus vocalis, facundè loquutus est, fa-
 nus etiam & robustus, iam agens annum vitæ
 vigesimum nonum.

2. Agnes Schrijuers, vxor quondam Pa- An. 13. LVI.
 schafij Euerardi Mosæ-Traiectensis, nata est
 anno Christi millesimo quingentesimo qua-
 dragesimo octauo, muta & clauda: toto
 octennio nihil loquuta gestabatur semper,
 etiam graui suspirio laborans siue asthma.
 Mater eius Maria, anno salutis supra millesi-
 mum quingentesimum quinquagesimo sexto,
 ante festum Paschale monebatur in somno,
 vt voueret se processionem vnâ peracturam,
 quæ in honorem Dei & *Deiparæ Virginis*
 alterâ

alterâ Paschæ apud Fratres Minores ex more Traiecti celebratur; sic futurum, vt filia loquelam acciperet & gressum. Iuit Mater viam Supplicationis obitura; in Sacello *Diuæ Virginis* filiam præsentans, ad Deiparæ imaginem pro filiæ suæ salute supplicauit. In summo Sacro, cum iam esset eleuanda ter sancta Eucharistia: mater relictâ in sacello filiâ, chorum intrauit, Christum verum Deum & hominem in Venerabili Sacramento adoratura. Interim Agnes se erigens firmatis cruribus è sacello cucurrit ad templi ianuam, vbi ante hos motus ferrea cratis pro antiquo more strata erat. Illa hæctenus sine incessu & loquelâ timebat transgredi: sed tamen sumpto animo, pedem leuans conabatur, inquiens; *Eia, eia, agedum! Institorum aliquis, qui suas reculas ad solemnitatem proposuerat, assumens puellam transportauit per cratem, per turbam hominum, qui frequentes confluebant. Tum Agnes amplius portari noluit: & è brachiis sui baiuli in terram demissa, sola domum è regione olim sitam, nunc destructam, dictam in den *Byem*, vicinam S. Hilarij tēplo. Sed domus, cum limen haberet altius: timida tentauit ascendere, eadem, vt prius, loquuta. Vicini admirantes accurrere. Pater filiam per limen transtulit, arbitrans pro more baiulandam: sed Agnes renitens deponitur à parente; & currens huc illuc per domum, iactatis brachiis

* Teutonicè, *Op/Op/vp.*

brachiis volare videbatur. Mater præ gaudio & admiratione, manare sanguinem ex ore & naribus : vouens quotannis Supplicationem, cuius sæpè meminimus, cõcelebraturam cum filiâ, nudis pedibus, lineis dumtaxat opertam. Deinceps Agnetem ex integro curatam ab asthma, linguæ vinculo, & clauditate, non semel alloquuti sumus Traiecti hodieque rectè valentem.

C A P V T X X X .

Paralytici restricti.

I. **A**RNOLDVS Slijpen Valkenburgi natus, Anno .
15. LX.
 nunc ciuis Mosæ-Traiectentis, iuratus
 asseruit, se cum suo fratre Michaële, triennes
 siue quadriennes, quando Valkenburgi habi-
 tabant in ædibus paternis, in tantum fuisse
 paralyticos, vt nisi fulcris sustentati, non qui-
 uerint inambulare. Sollicitæ materculæ, alij
 atque alij, vt in morbis fit, alia consilia dede-
 runt. Inter illos fuere suggerentes, Traiectum
 ad *Diuam Virginem* peregrinationem ineun-
 dam, pro salute filiorum. Venit mater cum
 filiis ad Deiparæ sacellum: vbi cum preces
 fudisset, Arnoldus cum fratre Michaële
 sine sustentaculis cœperunt incedere, sese ad
 scamna sustentantes. Itaque in miraculi mo-
 numentum ibi relictis cruciculis, domum
 firmo

firmiter gradu reuerſi ſint, numquã poſt fulcra uſurpantes. Arnoldus iam habet vitæ quinquaginta annos & vnum.

An. 66. 10.
LXXXI.

2. Paullus VValterus ab Huekelem, atque eius vxor Cornelia Valkenburgensis, Moſæ-Traiectenses, filiam genuere Sibyllam; quam trimulam totius corpusculi paralyſis inuaſit. In brachio læuo à manu ad cubitum plurimã foramina habuit, tamquam aciculis puncta, perpetuò ſtillantia ſanguinem, inſtar muria falſiſſimum, intolerabilis graueolentiæ. parentes ſaſcinatam opinabantur: quòd viſa ſit ſuſpecta anus digito brachium pupugiffe, hæc verba loquens; Quàm pulchra hæc eſt puel- lula! cùm ſtatim diſſolutione omnium ner- uorum, & tali brachio laborare cœpit ad duos circiter annos. Periclitatis, licet fruſtrã, cunctis medicamentis, mater vota vertit ad *Diuam Virginem*, ſe proximã in Supplicatione Paſchali proceſſuram. Et quidem eã die ſecundò viam proceſſionis obiuit: & haud ita multò poſt ante Pentecoſten ſubitò cura- rata Sibylla, inquit, Mater, num mea fulcra proiiciam in focum? en ſine illis incedo. Mirabantur omnes, Deum in glorioſiſſimã Dei- parã dilaudantes.

An. 66. 10.
XCII.

3. Mariæ Schoorens, vxoris Ioannis Mi- gnon Burgundi, præſidiarij militis Moſæ- Traiectensis filia Iohanna, menſes nouem nata, & parentum lecto indormiens, mem- brorum

brorum omnium dissolutionem, & quâ potuit illâ ætate, dolorem suum eiulatibus & fletibus indicavit. Pater oppressam suspicabatur filiolarum. Mater insolitos puellæ cruciatus curatura, medicos aduocavit, sed sine fructu. Suspiciabantur plerique veneficium: nam quotidie valetudo augebatur in sexennium. Tunc etiam puella septemdecim diebus nihil alimenti sumpsit; nisi quod mater subinde filiæ labra lacte suo rigaret. Porro cum humani remedij nulla spes superesse videretur, mater se ad omnium medicorum optimum conuertit, Dominum Deum, *Diuam Virginem* mediatricem nostram pro sanitate filiæ interpellans; se cum filiâ Diuæ Traiectensium stitit; ad eius imaginem sæpè se prostrauit: atque die illâ Supplicationi decretâ, cum ante summam aram mater orationes ex intimo pectore profunderet; filia è gremio matris balbutiebat, inquit, Mater, iam sanata sum. Illa filiam videns erigi in pedes, & gressum conari, cum numquam crura mouere potuisset: filiam reportauit domum, ei fulcra parans, quibus utebatur adusque Dominicam in Albis. Quâ die mater cum iteratò filiam Diuæ Virginis icunculæ repræsentasset, cum precibus lachrymas pro filiâ fudit. Vix finierat, & Ioanna ad matrem; Mater, iam ante me vidi mulierem speciosissimam: nec mihi fulcris amplius opus est; sanata sum, sola incedam.

178 F. HENRICI SEDVLI
dam. Quo dicto cruciculas abiecit, Sacello
Diuæ Virginis consecrauit. At mater filiam
complexa brachiis, vti solebat, domum vo-
luit reportare: sed Ioanna renuens, multo-
rum cum admiratione, domum pedes iuit,
hactenus incolumis, ætatis annum agens de-
cimum septimum.

An. ∞. 10.
XCV.

4. Catharina Gulielmi Nijpels vxor filiam
habuit Mariam, ad sextum circiter vitæ an-
num pedibus membrisque adeò solutam ac
debilem, vt gradi non potuerit, nec stare.
Vouit mater triennio filiam in Supplicatione,
cuius sæpè mentionem facimus, nudis pedi-
bus, amictam se laneis dumtaxat, circumla-
turam. Ante triennium expletum, cum sus-
tentata fulcris *Diuam Virginem* in templo
Fratrum Minorum rogasset: sine morâ re-
strictis solidatisque membris omnibus, ibique
miraculi testimonio repositis fulcris, domum
pedibus rediuit, fortis, firma, ex omnibus re-
parata perseuerans.

CAPVT XXXI.

Herniosi reparati.

An. ∞. 10.
LXVII.

I. **R**EINERVS Bormannus ciuis Traie-
ctensis filium habuit Franciscum su-
pra fidem herniosum: in quo curando medi-
camenta omnia frustra tentata fuerunt; vt
medici

medici prorsus eius desperarent salutem. Eius matri Mariæ subiit, *Diua Virgini* apud Franciscanos sistere filium. Fecit: & factis aliquot Sacris pro pueri incolumitate, ligulam, quâ semper fuit vinctus, dissoluens, *Diux Virginis* imagini suspendit. Quo facto, statim puer sanitatem adeptus, multis post annis sospes vixit, vxorem habuit, liberos procreauit.

2. Margareta Meyera Traiecti habitans publicè testata est, filium suum Franciscum Meyerum, septénis cùm esset, ramice siue herniâ grauissimâ laborasse, remedia & adhibita medicaméta nihil profuisse. Votum fecit mater, tantisper dum viueret, nudis pedibus, & cõsueto lineorum schemate, in Supplicatione *D. Virginis*, à Fratibus Minoribus agitari solitâ, processuram se. Voto concepto, mox Franciscus solidatus fuit, nullo vitij relicto vestigio.

CAPVT XXXII.

Variis adfecti morbis, mirificè curati.

1. **M**ARGARETÆ Bacheriæ, viduæ Ioan- An. 88. 13.
nis Meyeri, filia fuit Maria Meyera: LXXIX.
quæ cùm tredecennis esset, morbo correpta
est grauissimo. Mater pro cari pignoris vale-
tudine votum nuncupauit; filiam primitus,
cùm ædes suas exire posset, *Diuam Virginem*

ad Minores visurá. Iuit: sed præ nimio frigore vestes induta quotidianas. In templo cum orasset, retrorsum cecidit in deliquium animi, deplorans se votum non vt conceptum fuerat soluisse. Alterâ die cum fecisset, subitò sanata est.

2. Paucis pòst annis ipsa eadem Maria rursus infirmata grauissimè fuit: mors in mente & oculis erat. Vouit igitur ipsamet pro suâ salute, quoad viueret, in prædictâ *D. Virginis* Supplicatione, alterâ Paschalis celebritatis, peracturam se nudipedalia, lineis dumtaxat amictam. Paullò pòst ex morbo prorsus conualuit. Viuit etiam nunc, & sanctè Traiecti publiceque asseruit hæc, confirmatque.

An. 10.
LXXXV III

3. Gulielmi Nijpels ciuis Traiectensis Catharina vxor, ante circiter annos viginti, quartadecimâ die à suo partu, immani totius corporis dolore correpta est: quiescere non diu non noctu potuit, altos miserandosq; semper clamores edidit. Votum igitur pro se concepit eiusmodi; nouemdio legere Dominicam orationem, & salutationem Angelicam: tum quoque tribus sequentibus annis, in Supplicatione *Diue Virginis* apud Franciscanos solemnè, laneis se solis amictam atque nudipedem processuram. Ante expletú dictum nouemdiu, omnino liberata dolore, curata fuit.

An. 10.
xc.

4. Nicolaus Valkenburgius ciuis Traiectensis

ctensis filiolum habuit Annam Valkenburgiam; quæ annicula adeò ægra & deformis est facta, plerique vt venirent ipsam inuisum pro monstro. Osculum semper hiabat: vix oculi in capite cernebantur. Ancilla vtraque, Catharina à Mersen & Anna, puellam deportauerunt Sittardiam Henrico nobili chirurgo medicandam. Is nimio diutiùs expectatum inquiebat, quàm vt curari posse sperabat: imò videbatur illi mortua; manum tamen adhibuit, licet morbum nequidquam medicatus. Matri moerenti suggessit Anna à Svartzenburg, tribus continuis sextis feriis ad *Diua Virginis* sacellum apud Franciscanos deferendam esse: quod statis diebus fecerunt, quibus etiam Anna rigidè ieiunauit, in cibum aquam solummodò & panem sumens, Deo & Diuæ Virgini in honorem. Tertia dies antequam aduenisset, filiola ridere cœpit, clausit osculum, & manducauit. In dies firmior, perfectè sanata est, iam ætatis annum octauum decimum.

5. Franciscus Muelepas Mosæ-Traiecten- An. 88. 10.
 fis, trigesimo tertio ætatis anno, maximâ cor- XCIII.
 poris ægritudine laborauit, vt se crederet iam moriturum. Ipsâ sacrâ Paschali die licet maximo cordis dolore correptus; tamen secundâ feriâ sequente, alacritate magnâ è lecto surrexit, vt pro more, cum aliis in *Diua Virginis* processione circumiret. Obiuit, &

182 F. HENRICI SEDVLI
mox integram sanitatem recuperavit.

An. ∞. 10.
XCIX.

6. Maria Meyera, cuius suprà meminimus, testata est, se, annos cùm haberet triginta tres, iam tum nuptam Theodorico Antonio, ægerrimam fuisse à suâ partione; & extremis Ecclesiæ munitam Sacramentis, adeò vt ab omnibus vitæ suæ finis certò appropinquare censeretur. Votum igitur pro suâ nuncupavit salute; tertio deinceps viâ Supplicationi *Diue Virginis* destinata, nudipedem & dumtaxat lineis amictam se obituram. Vix abierat medium horæ, cùm ab illâ grauissimâ liberaretur infirmitate. Momento oculi decedebat corde dolor, corpore morbus, cunctis demirantibus. Rogata ab aliis, quâ ratione tam inexpectatò curata esset; A Deo, inquit, & Virgine matre robur atque hanc valetudinem accepi.

An. ∞. 10.
XCIX.

7. Damianus Prassius, Maria Bormans eius vxor, ciues Traiectenses, Elizabetham filiam, sexto à natiuitate mense, fascino (vt suspicabantur) tactam, siue veneficio affectam habuerunt: cõsumptâ carne sola pellis ossibus hærebat; nec mori potuit, nec viuere. Tibiæ, pedes, brachia, extorta erant, & velut inuersa. Parentes testati sunt, tam fuisse miserabilem, quàm potuit aliquis mortalium. Subiit illis, infantulam *Diue Virgini* sistere, & pro eius sospitate precari. Factum cùm esset; in ipso sacello Deiparæ, infantula paullatim conualuit,

ualuit, cruribus & brachiis naturæ loco restituta.

8. Catharina vxor Gulielmi Nijpels in grauissimum incidens morbum, à cunctis posse viuere desperabatur. Vt aliquoties fecerat, se voto obstrinxit, nudipedalia peracturam, laneis vestitam solis processuram in *Dinae Virginis* illâ celeberrimâ Supplicatione. Vouit, soluit, reualuit.

Anno 100.
100. VI.

9. *Sic D. Virginis Matris potentiissima & piissima charitas, & affectu compatiendi, & subueniendi abundat effectu, æquè locuples in utroq.* Ad hunc igitur fontem sitibunda properet anima nostra. Ad hunc misericordie cumulum totâ solitudine miseria nostra recurrat. Et, ô sanctissima Deipara, sit pietatis tuæ, ipsam quam apud Deum gratiam inuenisti, notam facere mundo, reis veniam, medelam agris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adiutorium & liberationem, sanctis precibus obtinendo. Et semper dulcissimum Mariæ nomen cum laude inuocantibus seruuulis, per te Regina clemens, gratiæ suæ munera largiatur Iesus Christus Filius tuus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Ber. Ser. 4.
de Assum.
B. Mariæ.

Indid.

CAPVT XXXIII.

*Attestatio Senatus Mosæ-Traiectensis super
fide prædictorum miraculorum.*

HÆC, quæ in vrbe Traiectensi à DIVA
VIRGINE miracula facta potui repe-
rire, in hunc ordinem ita conduxì: eaque
testatiora, quàm quæ dubiosa esse putari de-
beant, testificatio Senatus Traiectensis euin-
cit, quam subiungimus.

NOS Prætores, Consules, & totum
commune Consilium ciuitatis Traie-
ctensis ad Mosam; omnibus & sin-
gulis has nostras litteras visuris,
lecturis seu legi audituris, Salutem in Domino.
Quandoquidem æquum & rationi consenta-
neum sit, veritati testimonium perhibere; no-
tùmque sit à Diuâ Virgine Matre Mariâ, ad
Imaginem in Conuentu Fratrum Minorum
Instituti de Observantiâ, dictæ ciuitatis nostræ
Traiectensis ad Mosam, plurima miracula euo
maiorum nostrorum ante hominum memoriam
exhibita, & nunc etiam nostro seculo plurima
beneficia miseris ac desperatis conferri: visum-
que fuit R. P. F. Henrico Sedulio Ordinis Mi-
norum regularis Observantiæ Prouinciæ infe-
rioris Germaniæ Ministro, diligenter illa inqui-
sita, Deo in honorem & gloriam, Diuæ Virgini
in

in debitum cultum, cunctis piis in salutarem fructum, typis commendare: quod ipsum ne temerè atque inconsideratè fieret, prædictus Sedulius contentus non fuit ipsemet in ista miracula diligenter inquisuisse; testes etiam adhibuit & Notarios, ex nostro Ordine Senatorio viros fide dignos. Denique ut magis comprobata innotescerent, anno Domini 1608. mensibus Iunio & Iulio, prædictus Sedulius, ab viroq; Traiectensi Collegio sancti Seruatij & B. Mariae Canonicos aliquot egregios, pios ac doctos viros; item à Magistratu nostræ Ciuitatis nonnullos Senatores postulauit, qui omnes supra capite 23. recensentur. In quorum confesso publico aliquoties iterato, relata, deposita, rursus audita & examinata, atque etiam iureiurando confirmata fuere. Cùm itaq; in prædicta miracula sufficienter inquisitum esse cognoscamus: hinc est quòd tenore præsentium, omnibus has nostras visuris, coram Deo attestamur, miracula præscripta à capite vigesimo tertio usque ad hoc nostrum publicum Instrumentum, quæ ciuibus nostris, & nostræ ciuitatis Traiecti ad Mosam incolis & accolis euenisse scribuntur, verè contigisse. Nec dumtaxat attestamur hoc Instrumento veritati; verùm etiam coràm, quoties opus fuerit, digito demonstrare parati sumus; quia plurimi, qui beneficia miraculosè à Diuâ Virgine consecuti sunt, etiam nunc supersunt. In quorum omnium &

186 F. HENRICI SEDVLI
*singulorum fidem & testimonium, presentes
nostras litteras sigilli nostræ Ciuitatis ad causas
(quo in his & similibus vti solemus) appensione
communiri, atque per vnum nostri prædicti
Consilij Secretariorum subsignari, iussimus:
Datas Traiecti ad Mosam, Anno Millesimo
sexcentesimo octauo, die verò mensis Iulij
duodecimâ.*

*Iussu suorum honorandorum Domi-
norum præfatorum*

Ioannes Houpæus.

CAPVT XXXIV.

*Leodici matrona laborans incurabili morbo
supra biennium, ex voto reualuit.*

Anno 66.
130. II.

I. **N**ON modò Traiectum, verumetiam
Npago, villæ, opida, ciuitateſque vicinæ,
miraculosa curationum beneficia ab hac
Diuâ senserunt. Ordior à Leodico, quam Le-
giam nonnulli dictam tradunt, nobili decora-
tam elogio; fidelem Ecclesiæ Romanæ filiam,
Vrbs est magna & amœna, frequens & co-
pioſa, quæ cum maximis Europæ urbibus cer-
tare potest, siue potentiam & magnitudinem
spectes, siue, quæ cunctis anteponenda est, pie-
tatem & religionem.

2. Hic Edmundi Fabri Leodicensis Offi-
cialis

cialis Sigilliferi vxor Maria Darthois habitans, ex fide narrauit, incurabili se grauiffimo-
 que detentam morbo, continuùm lecto affixam fuisse toto biennio, octo mensibus, ab omni medicorum abdicatam ope. Quapropter consilio cuiusdam, circa solemnitatem Purificationis B. Mariæ, pro suâ sospitate votum nuncupauit; quotannis se Traiectum venturam celebratum Supplicationem in *Diuæ Virginis* honorem, à Fratribus Minoribus solitam agitari, alterâ die Resurrectionis Dominicæ, expiatam per Confessionem à peccatis, sumpto Dominici corporis Sacramento, tum etiam in gloriam Dei, Deiparæq; matris oblaturam tedam. Voto facto, Maria habere meliusculè cœpit: & paullò pòst scipione sustentata, ædes suas huc illuc perambulauit, integrâ breui valetudine recuperatâ. Iuit ad dictam Supplicationē Traiectum, vota soluit proximâ celebritate, solutura semper quoad vixerit pro tantâ incolumitate, Diuæ Virginis ope sibi collatâ.

3. Etiam hoc Maria attestata est; cùm Anno 100.
 aliquando districta negotiis interuenientibus 1000. VII.
 ad Supplicationem prædictam comparere non potuisset, debilem se factam & infirmam, tantisper dum conceptum votum soluisset: id quod contigisse anno Christiano septimo supra millesimum sexcentessimum ingenuè facta est. Nam quòd distulisset, III. Non. Maij
 ægrior

ægrior Leodico voti gratiâ venit Mosæ-Traiectum, ad *Diuam Virginem Franciscanorum*: cum die sequente, illa, quibus se voto adstrinxerat, expleuisset; rectissimè valens ac robusta Leodicum rediit.

Sed nemo mirari debet, cum videat eiusmodi remedia solatio generis humani à D. Virgine adhiberi: *ipsa medicum genuit: ipsa medicinam generis humani ex se produxit.*

Cæsar
Heisterb.
lib. 7. ill.
mirac. c. 15

CAPVT XXXV.

Sittardie Julie opido, puella vitiatuſ & oclusus oculus apertus, & illustratus.

Anno ∞.
13C. VII.

I. **M**IRACVLVM hoc, quibus ad me verbis perscripsit R. D. Pastor Sittardienſis, refero. *Anno Domini supra millesimum sexcentesimo septimo, ante festum Pasche, contigit puellam quamdam Ioannam dictam, filiam M. Ioannis Ganderheydeni, cuius oppidi Sittardienſis, & Collegiate Ecclesie S. Petri ibidem Succentoris & Organiste, nec non Apostolicæ & Casariæ auctoritate Notarij publici, atque etiam Concilij Susterensis Secretarij, tali vnus oculi corripit vitio, ut is totus videretur deperditus; atque ita oclusus, vitio accrescente, maneret, ut (nequidquam adhibitâ arte medicâ) de eius visu vel sanitate restituendâ desperaretur: uti palam & passim in oppido Sittardienſi quoque*

que innotuit. Quando verò medicâ vel naturali arte nihil effectum iri videbatur: mater dicta puella votum fecit, filiam ducendi ad Chorum & Imaginem SS. Deiparae, in Ecclesiâ S. Francisci Traiecti ad Mosam. quod ubi fecit ipso festo Visitationis eiusdem anni, statim sensit oculi apertionem & restitutionem, ita ut pannos, quibus antè obuolutus erat, ibidem reliquerit: & peregrinationem intra octauam Assumptionis, & postea tertio in festo Natiuitatis cum Matre repetens, deinceps sensit & retinuit (laus Deo Virginiq; Matri) oculum integrum, clarum, & sanum in hodiernum vsque diem. Hac mihi infra subscripto Pastori Sittardiensi diligenter examinata puella ipsamet fassa est: cuius defectum quoque antè, sicuti & iam restitutionem oculi, ipsemet quoque meis oculis contemplatus sum: & vterque parens ita sese rem habere, interrogati & examinati à me diligenter & specialiter, coram vocatis & adhibitis testibus fide dignis Domino Simone Coloniensi, & M. Ioanne Crieckelman, & fassi sunt, & constanter affirmarunt, parati etiam, si opus foret, iuramento id ipsum confirmare. Acta sunt hæc in adibus meis Pastoralibus, decimâ octauâ die Iulij, anno incarnationis Dominicæ supra millesimum sexcentesimo octauo.

Ita testor ego Franciscus Agricola Pastor
Ecclesiæ Sittardiensis, & Concilij Susten-
gensis Decanus.

Ita

Ita vera fateor ego Ioannes Ganderheidenus, qui supra: hac manus propriae subscriptione.

I. Ganderheid, Notar.
in fidem.

Ego Simon Colonienſis Collegiatæ Eccleſiæ Sacellanus hæc omnia ita eſſe atteſtor.

Et ego Ioannes Crieckelman omnia vera fateor ex relatu parentum.

CAPVT XXXVI.

Tungris ſolidati pueri hernioſi.

An. 66. 13. I.
LXXXIII.

DVO ſequentia miracula Notarij Tun-
grenſis verbis commemoro. *Vniuerſis
& ſingulis præſentes viſuris, ſeu legi audi-
turis, notum ſit: Quòd ego inſcriptus, ad
petitionem cuiuſdam honorabilis viri, hoc
ipſum à me requirentis, præſentium tenore cer-
tiſico: quòd in anno 1583. aut circiter, filius
meus natu maior Ioannes, iacens in cunabulis
grauiter ruptus circa verenda, per matrem ſuam
ſit delatus Traiectum Moſæ, ad proceſſionem per
Fratres Minoritas fieri ſolitam alterà die Pa-
ſchatis. Hæc prolem, magno pietatis affectu, in
vlnis ligatam gerens, ſecuta Diua Virginis
Maria imaginem fuit in proceſſione. Eccleſiam
Minoritarum ingreſſa, precibus deuotè effuſis
conſiſa, ligamen ſoluit ibidémque reliquit: &
ab illà*

ab illâ horâ sanatus permansit puer in hunc
 vsque diem: qui Ioannes numquam ab istâ horâ
 intermisit (hoc anno tamen non sine graui causâ
 prætermissio) quin singulis annis se in eâdem
 processione pedibus ac capite nudis, unicâ ve-
 ste lineâ indutus, præsentarit, in gratiarum
 actionem Deum laudando, & beatam Virginem
 ipsius Matrem inuocâdo. Id quod certifico manu
 meâ propriâ in testimonium præmissorum sub-
 scriptâ hac 28. May, 1607.

Henricus Vlieck Tungrensis
 publicus Notarius.

2. Anno à Natiuitate Domini 1607. An. no. 13.
 mensis May die 27. in præsentia honorabilis xcvii.
 viri D. Laurentij ab Aertsbergen, Subplebani
 in oppido Tungrensi, & Cornelij Veruers te-
 stium, comparuit personaliter Maria uxor Lau-
 rentij de Vvederen oppidani Tungrensis: sponte
 & non inducta confessa fuit ingenuè, quòd ab-
 hinc decem annis, nempe in anno 1597. pietatis
 causâ, & ex merâ deuotione, habens filium
 Ioannem nomine, tunc temporis rupturam pa-
 tientem iuxta verenda, eundem spe recuperan-
 de sanitatis duxit ad processionem, alterâ Pa-
 schatis die apud Minoritas Traiecti fieri soli-
 tam; ibidemq; Diuæ Virginis Mariæ imaginem
 in processione sequebatur circumeundo, cum
 magnâ fiduciâ Deum pro gratiâ & misericor-
 diâ, beatam Virginem pro intercessione apud
 suum

suum Filiū implorauit incessanter. Et templum est ingressa, cum filij maiori quàm antè infirmitate laborantis collapsa sunt intestina; quæ reintrusit, & ligamen quo ruptura ligata fuit, soluit, & ante Imaginem Diuæ Virginis ibidem reliquit. De quo miraculo laudauit Deum in excelsis, eiusdemq; Matrem semper Virginem beatissimam pro beneficio præstætæ gratiæ: declarans ab illo die filium suum prænominatum, ab huiusmodi rupturâ conualuisse, sanatum & incolumen extitisse, vsque in hanc horam. Benedictus Dominus Deus in excelsis. Assisens & astans huic mulieri Thomas Lansmans oppidanus Tungrësis affirmavit præmissa (eò quòd uiderit & præsens fuerit eadem horâ) uera & notoria esse & manifesta. Acta fuerunt hæc Tungris anno, mense, & die præscriptis, præsentibus testibus suprâ nominatis;

& me Henrico Vlieck, publico Notario ad præmissâ uocato specialiter, & requisito.

Herendaliæ item sanatus ramicosus.

3. Ioannes Cuyperius, ciuis Herendalensis, iureiurando adfirmavit, quando puer cohabitabat parentibus, in pago S. Martini Voire, ubi & natus est, non procul à Traiecto, tantâ se herniâ fatigatum, ut tumor erumpentium viscerum anseris ouo exæquaretur. Tristes parentes pro incolumitare pueri votum conceperunt, postridie Paschæ ad *Diuam Virginem*

ginem Traiectensem, vnà cum filio Ioanne, voti pietatisque gratiâ triennio peregrinari. Illi cum expleffent quod promiferant, Ioannes Cuyperius prorfus fanatus, de cetero nihil fenfit ramicofi, Deum laudans, Diuæ Virginis laudes concelebrans. Miraculum, Senatorum opidi Herendalensis signis confirmatum, ac Notarij publici manu exsignatum, cuiuis ostendere in promptu eft.

4. *Dic ubi sunt, Natura, tuæ post talia leges?*

Sedul. 1.
Carm. paf.
circa med.

Nempe Creatori (cuius, quacumque videntur, Seu quacumq; latent, & rerum machina serua est)

Omne suū famulatur opus, sequiturq; iubentis Imperium, quocumque trahit sententia nutu.

5. Fatendum est, *Deum esse qui faciat mirabilia*, & cum vult, *solus*: omnipotens est, non

Pf. 76. 15.
& 71. 18.

fructu bonorumque nostrorum minimè egens. Verumtamen, quia ipse edixit; *Qui honorificauerit me, glorificabo eum*: in gloriam amico-

1. Reg. 2.
30.

rum suorum, & verò maximè per gloriosissimam Dei Genitricem Mariam hæc talia patrat, cultui ipsius asserendo. Quid vetat credere? quid iuuat proteruiter & imperitè negare? An etiam, quia non credunt isti, res ita se non habet? *Numquid incredulitas illorum*

Rom. 3. 3.

fidem Dei euacuabit? Sanè, dies Domini, seriùs licet, declarabit incredulis.

CAPVT XXXVII.

Plurima miracula facta, non scripta, cum laude D. Virginis, Matris misericordie.

I. **O** PINIONE plura maioraque ad imaginem Diuæ nostræ miracula facta narrantur: sed ascribere nolui, nisi certa, superstium testimoniis & iuramentis. Nam plura quàm scripsimus euenisse, multa illa D. Virgini suspensa, fulcra, ligulæ, fasciæ, imagines, rei & memoriæ consecrata, *testantur, quæ votorum rei dona persoluunt, manifesta nimirum adeptæ sanitatis indicia. Nam alij quidem oculorum, alij verò pedum, alij porrò manuum simulachra suspendunt . . . Gratiissimè namque accipit eorum Dominus qualiacumque sunt dona: nec exigua nec vilia dedignatur: quippe qui ea proferentis facultate meretur. Hac itaque omnium spectaculo exporrecta, testantur morborum expulsionem, cuius ipsa certissima signa sunt, à sanitate consecutis allata.*

2. Ita est, opinione plura sunt patrata: sed, vt atas incuriosa fuit, fortean & ingrata, multa memoriam fugerunt; eò maximè, quòd plurimi in eo sint errore, silentio potius suppressenda, quàm vulganda. At nos contrà docet S. Angelus Raphaël, cum ad Tobiam in-

Tob. 11. 7. quit; *Sacramentum Regis abscondere bonum est: opera*

Theod.
lib. 8. De
Græc. aff.

opera autem Dei reuelare honorificum est. Quisquis igitur obliuia ista & omissa conquiserit & fuggerit, non modò nobis, sed & ipsi Deo & Diuæ Virgini rem gratam præstabit, immortali præmio compensandam. Et ex animo rogo, vt pij quique inquirent, indicent, & manum addant.

3. Sileat misericordiam tuam, Virgo beata, si quis est, qui inuocatam te in necessitatibus suis sibi meminere defuisse. Nos quidem seruuli tui ceteris in virtutibus congaudemus tibi: sed in hac potius nobis ipsis. Laudamus virginitatem, humilitatem miramur: sed misericordia miseris sapit dulcius, misericordiam amplectimur charius, recordamur sæpius, crebrius inuocamus. Hæc est enim, quæ totius mundi reparationem obtinuit, salutem omnium impetrauit. Constat enim pro vniuerso genere humano fuisse sollicitam, cui dictum est; Ne timeas Maria: inuenisti gratiam, vtique quam quærebas. Quis ergo misericordie tuæ, ô benedicta, longitudinem & latitudinem, sublimitatem & profundum queat inuestigare? Nam longitudo eius vsque in diem nouissimum, inuocantibus eam subuenit vniuersis. Latitudo eius replet orbem terrarum: vt tua quoque misericordia plena sit omnis terra. Sic & sublimitas eius, ciuitatis supernæ inuenit restorationem: & profundum eius sedentibus in tenebris & in umbrâ mortis obtinuit redemptionem. Per te enim calum repletur, infernus

Ber. Ser. 4.
de Assum.
B. Mariæ.

euacuatus est, instaurata ruina celestis Hierusalem, expectantibus miseris vita perdata data est.

CAPVT XXXIIX.

Aduersus impios & calumniatores.

Athan. in
Euang. de
Sanctiss.
Deiparâ.

I. **Q**VAMOBREM & NOS, Ô Diua, tui clientuli, ad te clamamus: recordare nostri sanctissima Virgo, quæ etiam à partu virgo permansisti: & retribue nobis pro exiguis istis eloquiis magna dona ex diuitiis tuarum gratiarum, tu, quæ gratiâ plena es.

AB.

August. de
Symb. ad
Catech.
c. I. tom. 9.

2. Rideant nunc, iam tunc irridendi impij & imperiti; læti labantur in Orcum, ut qui Sardois herbis expleti, cachinnantes intereunt: nobis stat hæc sententia; Deiparam Virginem mortalibus datam vitæ matrem, aduersus Euam culpæ parentem. Hæc soluit, quod illa ligauerat: ut prolem quam per inobedientiam sui morte damnauit, hæc per obedientiam restituat vitæ.

* Sedul.
lib. I. Car.
Paschal.

..... * Ut unde
Culpa dedit mortē, pietas daret inde salutem.
Et velut è spinis mollis rosa surgit acuis,
Nil quod ledat habens, matremq; obscurat
honore:

Sic Eua de stirpe sacrâ veniente Mariâ,
Virginis antiquæ facinus noua virgo piaret.

*Vt quoniam natura prior vitata iacebat
Sub ditione necis: Christo nascente renasci
Posset homo, & veteris maculam deponere
carnis.*

3. *O ter Sacrosancta Virgo! (de qua qui
omnia illustria & gloriosa dixerit, numquam is
quidem à veritatis scopo aberrauerit: attamen
dignitatis magnitudinem nullà umquam ora-
tione exaquabit.) aspice nos de caelo oculo propi-
tio. Et nunc quidem educ nos hinc cum pace: ad
Iudicis autem thronum à confusione liberos nos
siste; ac stationis tandem ad dexteram participes
nos effice: ut inde ad caelum abrepti, unà cum
Angelis increatam homousiamq; Trinitatem
laudemus, quæ in Patre, & Filio, & Spiritu san-
cto cognoscitur & glorificatur, nunc & semper,
& in sacula.*

Basil. Se-
leuc. Ar-
chiepisc.
Orat. de
Verbi in-
carnat.

CAPVT XXXIX.

*Scriptio hæc D. Virgini consecrata, cum illius
inuocatione pro salutari morte.*

1. **C**ETERVM præpotens Deus (ingenuè fa-
temur) sine Virgine matre, orbem sal-
uare, gratiam potuit infundere: sed tamen illi
visum, tale nobis ad se vehiculum prouidere.
Quamobrem quidquid hoc est operis, Diuæ
Virginis purissimis manibus voueo & com-
mendo; *ut eodem alueo ad largitorem gratiæ*

*Ber. Seri.
De Natiu.
B. Mariæ.

gratia redeat, quo influxit. Confido, licet non omnibus numeris absolutum, non repellat tamen quidquid illud sit, quod inter Mariae manus inuenerit.

Trag.
Christ. pa-
tiens.

2. . . . At tu, quod precor summum, id mihi
Concede, vitâ sic vt excedam, illius
Vt tantum habens te praesidem semper, velut
Ingentem opum vim; te, tuum erga Filium
Mihî patronam sentiam acceptissimam.
Ne me ergo tradi tu sinas tamquam ad crucem,
Ludibrioq; illius exponi, omnium
Iuratus hostis qui sit, & mortalium
Pestis: tuere me, atque ab aeterno asserere
igne & tenebris, per fidem qua iustior
Sum factus, & per gratiam tuam inclytam,
Quâ nusquam vlla notior nobis fuit.
Hoc propter, ecce, texo nunc tibi, memor,
Gratumq; carmen. O puella, gratiâ
Aequanda nullis; Mater, & Virgo supra
Omnes decora virgines; & maxima:
Qua vincis omnes sola caelorum ordines;
Regina, Domina, generis humani bonum;
Amica semper esto tu mortalibus;
Maximaq; quouis in loco mihi salus,

Ora-

CAPVT XL.

Conclusio cum precibus ad nostram Diuam.

I. P E R E G I quod de Diuâ Mosæ-Traic-
tensi in animo erat. Sed quia nemo
culpæ

culpæ omnino liber est, aut notæ; nec vllus tam timidus offensus, quin aliquando in eas incidat, cum maximè vitat: en, offero spongiam, optimam aberrantis stili medicinam. Quisquis legis emenda, & corrige medicâ manu, vt pro sis, non noceas; quod boni ingenium est. Si quis contempserit: quid refert? Apud nos, non qui patitur, sed qui facit iniuriâ, miser est. Faue, beniuole Lector: & voueo; Diua Virgo nos cælitus respiciens, me scribentem custodiat, te legentem, quam extremum alloquor & precor publicis verbis;

2. *Quibus laudibus celebrabo Virginem, per quam hæc acta sunt? per quam lapsus facta est reparatio? quis honor exhiberi poterit puritati eius ex æquo respondens; cuius amore captus opifex, ex eâ suum construxit tabernaculum, in quo minimè recusauit habitare, in quo paterna voluntas est impleta? Quenam gloria ei poterit tribui pro meritis? cui superiorem gloriam præter se Creator ostendet? O donum, quod nullo potest honore, vt par est, affici! O pulcherrima pulchritudo omnium pulchritudinum! O Dei Genitrix pulchrorum omnium summum ornamentum! Tu casum veteris nostræ nobilitatis erexisti partu tuo, qui est super rationem. Tu primæ imaginis obscuratam speciem restituiti in suam pulchritudinem. Tu primæ parentis dolores in pariendo susceptos, tuo partu in gaudium conuertisti. Per te paradisum purè sumus consecuti.*

Georg. Archiep. Nîcomed. Orat. de præsentat. B. Mariæ. to. 6. Sur. die 21. Nouemb.

Per te generis nostri colonia ad propriam rediit mansionem. Per te recessit romphaa versatilis. Per te, quae erant clausae, deliciarum portae fuerunt apertae. Per te spes Prophetarum ad effectum suum sunt deductae: in te finem acceperunt, quae ab eis dictae sunt. Per te nostra resurrectionis certa signa tenemus. Per te nos regna caelorum speramus assecuturos. Te nostra salutis habemus adiutorem. Te nostri auxilij habemus defensorem. Te proponimus, cuius ore nostra dicatur excusatio. Te nostra fiducia circumferimus gloriationem. Te Christianorum multitudo murum habemus firmissimum. Te fideles reges arma habent valida: per te bellorum frangunt audaces impetus: per te consequuntur trophaea victoriae.

3. *Tu, ô Dei Genitrix, ne despicias preces eorum, qui semper petunt. Præbe manum laborantibus, opem fer eis, qui agitantur tempestatibus. Seda bellorum fluctus: fac in auras evanescant spiritus eorum, qui incessunt iniuriis. Da petitioni conuenientem (potes enim) euentum. Habes ut mater in filium, quae recusari non potest, fiduciam. Habes vires insuperabiles, robur inexpugnabile. Ne immensam tuam clementiam superet multitudo peccatorum. Ne absurda retardent tuam, quae verbis exprimi non potest, misericordiam. Nam quaecumque fuerit multitudo eorum quae ignorantur, ea facilem accipit solutionem, si tu solum volueris. Nihil tuae resistit potentia,*

potentia, nihil repugnat tuis viribus: omnia cedunt tuo iussui, omnia obediunt tuo imperio, omnia tuae potestati seruiunt. Te omnibus suis operibus reddidit excelsiorem, qui est ex te natus: & per ea, quae in te facit admirabiliter & prae opinionem, ita esse confirmavit; ea potes consequi citra laborem. De iis absque ullo intercessore compella Creatorem. Delectatur petitione, gaudet se rogari: non resistit, quo minus impleantur. TVAM enim gloriam existimat esse propriam: & tamquam filius eam exsultans, quasi exsoluens debitum, implet petitiones. Nota, nota

4. Itaque ego quoque, o Domina, fretus tua, quae exprimi non potest, potentiam & benignitate, ex egenis labris fructum tibi obtuli: indignum quidem qui offeratur; sed optimam meam indicat voluntatem. Neque enim mea solum vires non assequuntur quod desiderant: sed magnorum etiam virorum expectationibus id ipsum accidit, ut id non assequantur. Accipe ergo non attendens opera, sed admitte promptum animi studium. Accipies autem sat scio, ut quae sis amans bonorum, reddens pretium pro peccatis, & regno caelorum dignans, propitiumque reddens Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, unam Diuinitatem & regnum, ineffabilem potentiam & dominationem: quam decet gloria, honor, & adoratio, nunc & semper, & in saecula saeculorum. Amen.

FINIS.

IN-

INDEX CAPITVM.

<p>Affectus noster aduersus Deiparam Virginem, cum illius inuocatione, verbis sanctorum Patrum. Cap. i.</p>	<p>pag. 1.</p>
<p>Origines vr̄bis & pontis Traiectensis. Cap. ii.</p>	<p>4.</p>
<p>De sancto Materno, & sancto Seruatio, Tungrorum Episcopis. Cap. iii.</p>	<p>13.</p>
<p>De cœnobio Fratrum Minorum, & in eo Diuæ Virginis imagine. Cap. iv.</p>	<p>20.</p>
<p>Quomodo D. Virginis imago præseruata fuerit à sacrilegiis iconoclastarum. Cap. v.</p>	<p>24.</p>
<p>Diuæ Virginis Diuorumque imagines, Apostolorum æuo factas, piis in vsu semper & honore fuisse. Cap. vi.</p>	<p>27.</p>
<p>De sacrarum imaginum vsu salutari, ex Synodo Nicenâ secundâ. Cap. vii.</p>	<p>32.</p>
<p>De saluberrimis fructibus ab imaginibus sacris, ex eâdem Synodo. Cap. viii.</p>	<p>34.</p>
<p>De cultu approbato, & veneratione sacrarum imaginum, ex eâdem Synodo Nicenâ. Cap. ix.</p>	<p>39.</p>
<p>Quâ ratione Diuorum imaginibus dentur suffimenta, lumina accendantur, ex eâdem Synodo. Cap. x.</p>	<p>43.</p>
<p>Virgo mater Maria Christo primum exhibendi miraculum auctrix fuit: ipsa dum vixit nulla, sed ab excessu plurima edidit. Cap. xi.</p>	<p>47.</p>
<p>Nonnulla miracula superioris æui, à Diuæ Virginis imaginibus. Puniti iniuriosi & impij. Cap. xii.</p>	<p>52.</p>
<p>De Supplicationibus Ecclesiasticis, quæ ex cærimonis veteris Legis celebrantur. Cap. xiii.</p>	<p>66.</p>
<p>Supplicationum Ecclesiasticarum origines demonstrantur etiam ex nouo Testamento, & varia schemata. Cap. xiv.</p>	<p>73.</p>
	<p>Crucis</p>

Crucis vexilla ritu prisco, ritu nostro, fructuosè in
Supplicationibus præferri, adhibitis lumina-
ribus. Cap. xv. 81.

Nudipedalia in Processionibus piè ac laudabiliter
peragi; ciliciis, lineis solis, siue laneis amiculis
amiciri. Cap. xvi. 91.

Cathenas, loricas, arma ferrea ad pœnitentiam cor-
poribus affligendis ritè applicari. Cap. xvii. 100.

Imagines Deiparæ Virginis in Supplicationibus
utiliter & fructuosè circumferri. Cap. xviii. 106.

Theophoriam Venerabilis Sacramèti in Supplica-
tionibus instinctu diuino adhiberi. Cap. xix.
112.

De sodalitia Chordigerorum sancti Francisci.

Cap. xx.

132.

Celeberrima Processionis conuentus Fratrum Mi-
norum Mosæ-Traiectensis descriptio. Cap. xxi.
145.

Quando cœperint à Diuâ Traiectensi miracula
coruscare. Cap. xxii. 153.

In miracula Diuæ Virginis seriò inquisitum: dili-
genter ea in publico cōfessu examinata: quorum
vnum atque alterum anno salutis Christianæ
æ. 100. viii. patratum, enarratur. Cap. xxiii.
165.

Immersus dolio ab aquis & morte seruatus.

Cap. xxiv.

159.

Plurimis vulneribus letalibus faucibus mirificè cu-
ratus. Cap. xxv. 160.

Cæca puella visum recepit. Cap. xxvi. 166.

Gibberus regibberus puer, & claudus, complana-
tus, restitutus. Cap. xxvii. 167.

Claudi in gressum erecti. Cap. xxviii. 169.

Muti, morbidus, facti vocales, & sanati. Cap. xxix.
172.

Paralytici restricti. Cap. xxx.

175.

Her-

- Herniosi reparati. Cap. xxxi. 178.
 Variis adfecti morbis, mirificè curati. Cap. xxxii. 179.
 Attestatio Senatus Mosæ-Traiectensis super fide prædictorum miraculorum. Cap. xxxiii. 184.
 Leodici matrona laborans incurabili morbo supra biennium, ex voto reualuit. Cap. xxxiv. 186.
 Sittardiæ Iuliæ opido, puellæ vitiatus & oclusus oculus apertus & illustratus. Cap. xxxv. 188.
 Tungris solidati pueri herniosi. Cap. xxxvi. 190.
 Plurima miracula facta, non scripta, cum laude D. Virginis Matris misericordiæ. Cap. xxxvii. 194.
 Aduersus impios & calumniatores. Cap. xxxviii. 196.
 Scriptio hæc Diuæ Virgini consecrata, cum illius inuocatione pro salutari morte. Cap. xxxix. 197.
 Conclusio cum precibus ad nostram Diuam. Cap. xl. 198.
-

Corrigenda ante lectionem.

- pag. 45. versu 2. sinceram. adde in marg. Fors. leg. sinceritatem, vel addendum caritatem.*
pag. 54. ver. 22. Inzozopoli. leg. In Zozopoli
pag. 65. ver. 22. adde in marg. A. ∞. 100. IIII.
pag. 118. ver. ult. reuelatus. leg. releuatus.
pag. 131. ver. 4. ex. lege, &
pag. 146. ver. 7. septimo. lege, octauo.

APPRO

APPROBATIO.

LIBER iste eruditione & pietate refertus, cui titulus, *Diuâ Virgo Molæ-Traiectensis*, à Reuerendo admodum nec non & Religioso viro ac Patre fratre *Henrico Sedulio*, Minorum Fratrum *Almæ inferioris Germaniæ* Prouincia Prouinciali Ministro, concinnatus & editus, nihil continet fidei nostræ *Catholicæ* aduersum vel dissonum, neque sacris Conciliis, doctrinæve sanctorum Patrum: quin potius ipsorum sententiis passim abundat, eorumq; inherendo vestigiis, *Ecclesiæ Catholicæ Apostolicæ Romanæ* ritus varios, quos ab initio obseruauit, doctè exponit: Sacramentorum imaginum cultum tuetur; & ad *Virginis* intemeratæ honorem & deuotionem mentes piorum dulciter & suauiter allicit, fidemq; nostram (hæreticorum perfidiam simul contundens) doctrina & miraculis extollit & firmat. Quapropter illum meritò dignissimum iudico ut typis mandetur, & bonis auspiciis veniat in lucem, ad *Dei omnipotentis* potissimum gloriam, eiusq; deinde gloriosissimæ *Matris Mariæ*, omniumq; Sanctorum, atque ad fidelium & Catholicorum consolationem & illuminationem. In quorum fidem has dedi, & subscripsi *Bruxellæ*, IX. Octobris, M. DC. VIII.

F. Andreas à Soto, Sereniss. Infantis
à Confessionibus.

TRACTATVM hunc de *Diuâ Virgine Mosa-Traiectensi*, auctore R. P. *Henrico Sedulio*, Ordinis Fratrum Minorum de *Observantiâ inferioris Germaniæ* Ministro Prouinciali, à me diligenter perlectum, ob variam ac solidam quam continet instructionem, dignum censui, qui typis excusus, omnium manibus teratur. XIX. Augusti, M. DC. VIII.

Petrus vanden Wiele S. T. L. Archidiaconus
Mechliniensis, & lib. Censor.

SVMMA PRIVILEGII.

ALBERTI & ISABELLÆ CLARÆ
EUGENIÆ, Archiducum Austriæ,
Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Serenssi-
morum Belgicæ Principū, Priuilegio cautum
est: nequis R. P. F. Henrici Sedulij de **DIVA**
VIRGINE MOSÆ-TRAIECTENSI
librum, præter voluntatem Ioannis Moreti,
typographi Antuerpiensis, intra sexennium
excudat, aut alibi excusum in inferioris Ger-
maniæ ditiones importet, venalemve habeat.
Qui secus faxit, confiscatione librorum &
alia graui pœnâ mulctabitur; vti latius
patet in litteris datis Bruxellæ xxii. Augusti,
M. DC. VIII.

Signat.

de Berti.

EX LIBRIS
BIBLIOTHECA
MUSEI HISTORICO-NATURALIS
CIVITATIS CONSTANTINENSIS

HISTORIA S. MARIE LAURETANA.

Beatma ac gloriosissima Virgo Maria de Laureto Ecclia, habet Camera
 domus eiusdem Sanctimae Genitricis Virginis Matris Domini nri IESU
 Chri, qua domus fuit in partibus Hierusalem Iudae, & in ciuitate Gal
 ileae, cui nomen Nasavetho. Et in dicta Camera, fuit Beatma Virgo Ma
 ria nata & ibi educata est. Ac postea, ab Angelo Gabriele salutata, &
 demum in dicta Camera, nutruit filium suum IESUM Chrum, usq;
 ad aetatem duodecim annorum. Demde post ascensionem Dni nri IESU
 CHRi in caelum, ibidem remansit in terra cum Apst & aliis disci
 pulis CHRi, qui uidentes multa mysteria diuina fuisse facta in dicta
 Camera, decreuerunt de comuni omnium consensu de dicta Camera, facere
 unam Eccliam in honorem & memoriam Beatmae edlae Virgo. Et ita
 factum, ut Apst & discipuli illam Camera consecrarint in Eccliam, & ibi
 celebrauerunt diuina offa. Et Beatus Lucas Euangelista suis manibus fe
 cit ibi demum imaginem, ad similitudinem Beatmae Virgo, qua ibi e usq;
 hodie. Praeterea, dicta Ecclia fuit habitata & honorata cu magna deu
 tione & reuerentia, ab illo populo Chriano, qui erat in illis partibus, in
 quibus stetit dicta Ecclia, quam duc ille populus fuit Chrianus. Sed post
 quam ille populus dimisit fidem Chri, & recepit sectam Machumeti, tuc
 Dei Angeli abstulerunt pralibatam Eccliam & portauerunt illam in partes
 Sclauoniae, & posuerunt eam ad quoddam quod uocatur flumen, & ibi mi
 nime honorabatur, ut decebat. Idcirco de eodem loco Angeli ea abstulerunt, &
 portauerunt eam supra mare in partibus Territorii Racanati, & posuerunt
 ea in quada Sylua, qua erat cuiusdam Nobilis Dni Ciuitatis Racanen
 qua uocabatur Loreta. illic tunc accepit ista Ecclia nomen ab illa Domina
 sic Ecclia illa permansit in dicta Sylua, propr gentium nimium concursu, sed
 exa merabilia ibidem in circuitu latrocinia committebant. Quapropr per
 Angeloru manus rursus assumpta e, & portata in monte duoru frum, in
 eode loco, per eoru Angeloru manus sita e. Sed posteaqua illi frs ob
 maximam denarioru & aliaru reru introitu & lucrum inuice mari
 mai discordias & lites inierunt, pari modo Angeli ex illo montis loco
 abstulerunt, & portauerunt in uia comunem, & in eade ea firmauerunt
 & posuerunt, ubi nunc est cu magnis sionis & innumerabilibus gratijs
 & miraculis clarens. &c. &c.

